

Programmabegroting 2021



Raadsvergadering 5 november 2020

Duurzaam in Balans

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	4
Financiële samenvatting	5
Programma's	13
1 Burger en bestuur	14
1.1 Speerpunten	14
1.2 Financiën	16
1.3 Beleidsindicatoren	18
1.4 Investerings	19
2 Veiligheid	20
2.1 Speerpunten	20
2.2 Financiën	21
2.3 Beleidsindicatoren	22
3 Woon- en leefklimaat	23
3.1 Speerpunten	24
3.2 Financiën	29
3.3 Beleidsindicatoren	33
3.4 Investerings	33
4 Economie en werkgelegenheid	34
4.1 Speerpunten	35
4.2 Financiën	38
4.3 Beleidsindicatoren	41
5 Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs	42
5.1 Speerpunten	43
5.2 Financiën	46
5.3 Beleidsindicatoren	49
6 Financiën en bedrijfsvoering	50
6.1 Speerpunten	50
6.2 Financiën	52
6.3 Beleidsindicatoren	55
6.4 Investerings	57
Paragrafen	58
Algemeen	58
1 Lokale heffingen	59
Geraamde belastinginkomsten (en overige heffingen)	59
1.1 Beleidsuitgangspunten	59
1.2 Overzicht lokale heffingen	59
1.3 Lokale lastendruk	64
1.4 Kwijtscheldingsbeleid	65
2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	66
2.1 Beleidsuitgangspunten	66
2.2 Weerstandscapaciteit	66
2.3 Risico's	69
2.4 Kengetallen financiële positie	70
3 Onderhoud kapitaalgoederen	74
3.1 Algemeen	74
3.2 Beleidskader	74
3.3 Verhardingenbeheer	75
3.4 Bermen en sloten	75
3.5 Openbare verlichting	76

3.6 Riolering	76
3.7 Groenbeleids- en groenstructuurplan	76
3.8 Bomen	77
3.9 Natuurterreinen	77
3.10 Gebouwen	78
4 Financiering	79
4.1 Risicobeheer	79
4.2 Financiering	79
4.3 Financieringsbehoefte.....	80
4.4 Rente(toerekening)	80
5 Bedrijfsvoering	83
5.1 Organisatieontwikkeling	83
5.2 Dienstverlening	84
5.3 Informatisering & automatisering	84
5.4 Planning & Control	85
5.5 Personele sterkte & formatie	86
6 Verbonden partijen	87
6.1 Beleidsuitgangspunten.....	87
6.2 Overzicht verbonden partijen.....	88
7 Grondbeleid	107
7.1 Beleidsuitgangspunten.....	107
7.2 Uitvoering.....	107
7.3 Grondprijzen	107
7.4 Prognoses.....	108
7.5 Winstneming.....	109
7.6 Reserves en risicobeheersing.....	109
Financiële begroting	110
1 Overzicht van baten en lasten	110
1.1 Uitgangspunten	111
1.2 Incidentele baten en lasten	114
1.3 Structurele reservemutaties	115
2 Financiële positie	116
2.1 Geprognosticeerde balans	116
2.2 EMU-saldo	117
2.3 Investerings	117
2.4 Financiering	118
2.5 Reserves & voorzieningen	119
3 Overzicht per taakveld	123

Inleiding

Hierbij bieden wij u de Programmabegroting 2021 aan, met als titel Duurzaam in Balans. Deze begroting is de derde begroting op basis van het Raadsprogramma '*Handen Ineen*' voor de raadsperiode van vier jaren. Het betreft deze keer geen vertaling van de keuzen in de Kadernota. Door de Coronacrisis is namelijk enkel een beperkte, beleidsarme Kadernota gemaakt, waardoor in deze begroting nu de integrale afweging van keuzen en voorstellen voorligt. De indeling van de begroting bestaat, net als andere jaren, uit zes programma's in lijn met het raadsprogramma.

Wat anders is dit jaar, is dat deze begroting volledig digitaal is vervaardigd in ons nieuwe planning en controlsysteem, Lias. Wij bevelen u in dit licht ook van harte de webversie (laarbeek.begroting-2021.nl) aan. Wanneer er meer planning en controldocumenten zo worden vervaardigd, kunt u het verloop in de tijd zien van een (financiële) ontwikkeling.

Deze begroting 2021 is tot stand gekomen in een onzekere tijd. Onzeker voor onze gemeenschap door het Covid-19-virus dat Nederland en ook de gemeente Laarbeek hard geraakt heeft. Het is ook nog steeds niet weg en dat maakt dat de impact voor iedereen groot is. Ook onzekere tijden op het gebied van gemeentefinanciën.

Het is nog onduidelijk wat de gemeenten te wachten staat bij de herverdeling van het gemeentefonds. De ontwikkeling van de kosten van het sociaal domein op langere termijn is ongewis. Ook stoeien alle gemeenten met de kosten van afval en de bijbehorende dalende opbrengsten op dit terrein. De impact van corona op de rijksfinanciën én de gemeentefinanciën is voor niemand op dit moment goed in te schatten. Dit maakt dat het een tijd is van risico's, maar ook van kansen.

In deze onzekere tijden bieden wij met vertrouwen onze begroting aan met een stevig fundament, zowel inhoudelijk als financieel. We blijven investeren in de dynamiek van onze samenleving en pakken uitdagingen voortvarend op. De (nieuwe) verplichte opgaven die gemeenten hebben op het gebied van duurzaamheid (klimaatakkoord), burgerparticipatie (Omgevingswet) en sociaal domein zijn stevig. Dit vraagt om doortastend en proactief handelen om toekomstbestendig te opereren en ambtelijke capaciteit om nieuwe wetgeving te implementeren of verplichte taken uit te voeren. Dit alles met het oog op behoud van een goed woon- en leefklimaat en hoog voorzieningenniveau in alle kernen voor onze inwoners, verenigingen en bedrijven. Ook financieel ligt er een stevig fundament. Na de financiële inhaalslag op onderhoud en beheer en in het verlengde daarvan de lastendruk, ligt er nu een solide en toekomstbestendige basis met een structureel sluitend meerjarenperspectief in deze begroting. We zijn in control, waardoor we met vertrouwen, ook onzekere tijden, het hoofd kunnen bieden. We zijn duurzaam in balans.

Financiële samenvatting

Meerjarenperspectief Kadernota 2021

In onderstaand schema is de cijfermatige weergave opgenomen van de Kadernota 2021 inclusief de 1e tussenrapportage 2020 met de bijbehorende besluitvorming. Dit is de financiële uitgangssituatie aan het begin van het begrotingsproces. De Kadernota liet een nadelig meerjarig beeld zien van € 561.000 in 2021 tot € 215.000 in 2024.

	Begroting	Meerjarenperspectief			
<i>bedragen x € 1.000</i>	2021	2022	2023	2024	
Primitieve begroting 2020-2023	269	460	616	499	
1e Tussenrapportage 2020	-481	-402	-488	-481	
Kadernota 2021	-349	-358	-233	-233	
Amendement: géén extra krediet € 25.000 AV-middelen (variant 2)	2	2	2	2	
Krediet vervanging audio en visuele middelen gemeentehuis Laarbeek	-2	-2	-2	-2	
Startpositie Meerjarenbegroting 2021-2024	-561	-300	-105	-215	

Van Kadernota 2021 naar Primitieve begroting als vertrekpunt

In de kadernota worden net zoals andere jaren de uitgangspunten vastgelegd, die leidend zijn voor de totstandkoming van de primitieve begroting. Deze primitieve begroting vormt vervolgens het vertrekpunt om te komen tot het maken van keuzen voor het meerjarenperspectief van de begroting 2021-2024. Aan de raad worden deze keuzen ter besluitvorming voorgelegd. In onderstaand overzicht zijn de financiële effecten van de vertaling van de uitgangspunten uit de Kadernota 2021 weergegeven inclusief de impact daarvan op het meerjarenperspectief. Deze mutaties zullen onder de tabel kort worden toegelicht en per programma ook cijfermatig terugkomen. Deze effecten worden in de programma's niet meer afzonderlijk toegelicht.

	Begroting	Meerjarenperspectief			
- = Nadeel; + = Voordeel; Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	
Begroting 2020-2023	269	460	616	499	
1e Tussenrapportage 2020	-481	-402	-488	-481	
Kadernota 2021	-349	-358	-233	-233	
Meerjarenraming na Kadernota 2021	-561	-300	-105	-215	

Vertaling uitgangspunten Kadernota 2021

Loon- & prijsontwikkeling	61	61	61	61
Kapitaallasten	33	2	-20	2
Overige mutaties	31	-24	-24	-24
Saldi Primitieve begroting 2021=Vertrekpunt	-436	-261	-88	-176

De cijfers van de primitieve begroting, ook wel begroting ongewijzigd beleid genoemd, zijn hierboven weergegeven en worden beïnvloed door drie elementen. Deze zullen achtereenvolgens worden toegelicht.

Loon- en prijsontwikkeling: De vertaling van de indexeringen uit de kadernota voor de loon- en prijsontwikkeling op de verschillende budgetten leidt per saldo tot een voordelige bijstelling van € 61.000 ten opzichte van de raming. De prijsontwikkeling laat met name een voordelige en de loonontwikkeling een negatieve bijstelling zien.

Kapitaallasten: De geactualiseerde investeringen ongewijzigd beleid laten een lichte positieve bijstelling zien ten opzichte van de ramingen, met een wisselend verloop. Dit wisselend verloop is het gevolg van een wijziging in de manier van ramen. Door deze omslag hebben namelijk op onderdelen kleine correcties moeten plaatsgevonden.

Overige technische mutaties: Dit vormt een grote verzameling van verschillende kleinere bijstellingen en afrondingen.

Zoals gezegd komen de effecten van deze drie onderdelen ook terug bij de programma's, maar worden niet meer afzonderlijk toegelicht.

Begrotingsvoorstellen voor het meerjarenperspectief 2021-2024

Met het meerjarenperspectief als vertrekpunt legt het college via deze begroting een aantal voorstellen ter besluitvorming voor. De financiële consequenties daarvan zijn hieronder opgenomen.

Uitgangspunt van het college is met het oog op een toekomstbestendig en gedegen meerjarenbeeld om in deze begroting in de jaarschijf 2023 en 2024 structureel positieve cijfers te presenteren. Dit komt ook als zodanig naar voren, met een voordelige saldi van € 255.000 in 2021, € 100.000 in 2023 en € 107.000 in 2024. Alleen het jaar 2022 laat een nadelig saldo zien van € 156.000. In het navolgende zullen we per onderdeel een korte toelichting geven op onze voorstellen en de effecten van de Septembercirculaire 2020. Voor een uitgebreide toelichting op alle voorstellen wordt verwezen naar de programma's.

	Begroting	Meerjarenperspectief			
- = Nadeel; + = Voordeel; Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	
Saldi Primitieve begroting 2021=Vertrekpunt	-436	-261	-88	-176	
Voorstellen voor Nieuw beleid	-394	-327	-326	-293	
Voorstellen voor Bestaand beleid	604	232	176	125	
Gemeentefonds (Septembercirculaire 2020)	336	76	36	55	
Voorstellen voor het Dekkingsplan	19	19	219	395	
Begroting 2021 (incl. incidentele effecten)	128	-260	17	107	
Minus: voorstellen met incidentele effecten	-127	-104	-83	0	
Begroting 2021 + meerjarenraming t/m 2024	255	-156	100	107	

Voorstellen tot het beschikbaar stellen van middelen voor nieuw beleid

Wij vinden het belangrijk dat de ambtelijke capaciteit in balans is met onze ambities en bovenal onze wettelijke opgaven en verplichte taken. De afgelopen periode is naar voren gekomen dat er sprake is van een disbalans op het gebied van duurzaamheid (klimaatakkoord, klimaatadaptatie), burgerparticipatie, jongerenwerk en ondermijning, vooral door de wettelijke taken. De rek is er uit, zeker bij de opgaven die er liggen bij duurzaamheid en klimaatadaptatie en ook alle trajecten rondom burgerparticipatie, bij bijvoorbeeld een bomenbeleidsplan of speelruimteplannen, zeker met de toegenomen kwaliteitseisen bij beheer. Wij vinden het belangrijk om voor de opgaven rondom duurzaamheid en klimaatadaptatie de formatie met 2,4 fte uit te breiden om te kunnen voldoen aan de wettelijke opgaven rondom het klimaatakkoord. De structurele kosten hiervoor bedragen € 176.000 vanaf 2021. Om een adequate uitvoering van beheer- en onderhoudsplannen (inclusief burgerparticipatie en kwaliteitseisen) te behouden, wordt voorgesteld de formatie van team beheer uit te breiden met 1,0 fte. Hiervan bedragen de structurele kosten € 85.000 vanaf 2021.

Ook voor jongerenwerk en ondermijning vinden wij het belangrijk dat extra menskracht danwel middelen beschikbaar komen. Hiervoor worden deels ook bestaande budgetten ingezet als dekking.

Als voorstellen met incidentele consequenties stellen wij daarnaast een partnerbijdrage voor in het Van Gogh Nationaal Park, middelen voor peelmktmarketing, een ontwerp voor Gulden Land en een omgevingsvisie bebouwde kommen. Ook reserveren we middelen voor het oplossen van parkeerknelpunten aan de zuidzijde van Lieshout. Alle voorstellen met een gedetailleerde toelichting zijn opgenomen bij de programma's.

Voorstellen tot aanpassing van bestaand beleid

Als onderdeel van de voorstellen voor aanpassingen van bestaand beleid zijn de begrotingen 2021 van de diverse Gemeenschappelijke regelingen te noemen. Deze zijn veelal al aan de raad voorgelegd voor de zienswijze procedure, waarbij nu de financiële consequenties in onze begroting vertaald worden. Als aanvullende bijstelling wordt voorgesteld voor de Belastingssamenwerking Oost-Brabant (BSOB) een nadelige bijstelling voor drie jaren ad € 50.000 op te nemen als extra kosten. Dit is vooral het gevolg van veel extra bezwaren, die gegeneerd worden door de NoCureNoPay-bureaus, waardoor de kosten van het bezwaarproces fors zijn verhoogd.

Verder vormt een vast onderdeel van de actualisatie van bestaand beleid de tweede kwartaalrapportage (Q2 Peelgemeenten) van de ontwikkeling van de zorgkosten in het sociaal domein. De afgelopen jaren is de negatieve bijstelling steeds structureel in onze begroting vertaald. In de Q2-rapportage 2020 komt deze keer voor Laarbeek een zeer positief resultaat over 2020 naar voren, te weten € 860.000, en ook in de prognose over 2021, namelijk € 838.000. Een duidelijk resultaat dat de Laarbeekse aanpak werkt voor de beheersing van de kosten van het sociaal domein. Ondanks ons geloof in de aanpak is vanuit het voorzichtigheidsprincipe gekozen om dit voordeel niet volledig structureel in ons meerjarenperspectief in te rekenen. Voorgesteld wordt meerjarig vanaf 2022 een aflopende lijn tot 50% van de prognose te ramen, te weten in 2022 € 600.000 voordeel, in 2023 € 500.000 en vanaf 2024 € 400.000 structureel.

Naast diverse andere mutaties, waarvoor verwezen wordt naar verschillende programma's, wordt een bijstelling voor diverse posten van openbaar groen voorgesteld. Er is sprake van extra kosten door klimaatveranderingen (droogte), waardoor plantvakken gerenoveerd moeten worden of nieuwe beplanting moet worden aangeschaft. Daarnaast komt uit de herziening van de afspraken met Senzer hogere kosten naar voren door areaaluitbreiding. Voorgesteld wordt om deze middelen voor groen beschikbaar te stellen om het huidige kwaliteitsniveau, zoals afgesproken in de beheerplannen, te kunnen handhaven.

Daarnaast wordt een aantal vervangingsinvesteringen voorgesteld als onderdeel van bestaand beleid. Dit zijn de volgende:

Rioolontstoppingsmachine (investering € 30.000), dekking kapitaallasten ten laste van voorziening riolering;

Klepelmaaier buitendienst (investering € 12.000), dekking kapitaallasten ten laste van stelpost ruimte voor vervangingsinvesteringen;

Kantoormeubilair, 2^e deel (investering € 35.000), dekking kapitaallasten ten laste van stelpost ruimte voor vervangingsinvesteringen;

Bode-auto, elektrisch (investering € 30.000), dekking kapitaallasten ten laste van stelpost ruimte voor vervangingsinvesteringen;

Hard- en software 2021 (investering € 35.000 en € 11.000), dekking kapitaallasten ten laste van stelpost ruimte voor vervangingsinvesteringen;

Vervangingsinvesteringen openbare verlichting conform beheerplan (investering € 280.000), dekking kapitaallasten ten laste van stelpost vervanging investeringen verduurzaming OV).

Conform het nieuwe financieel beleid en de bijbehorende financiële verordening worden nieuwe kredieten en vervangingskredieten direct door de raad bij deze begroting 2021 beschikbaar gesteld. De 'oude' methode, waar voorstellen uit de begroting nog met een afzonderlijk voorstel in de raad ter definitieve besluitvorming werden voorgelegd, is vervallen. In het licht van de nieuwe werkwijze wordt voorgesteld om de kredieten behorende bij deze vervangingsinvesteringen met de vaststelling van deze begroting 2021 beschikbaar te stellen. Eventuele overige kredieten, niet zijnde vervangingsinvesteringen, zijn opgenomen onder Nieuw beleid. Hier gelden uiteraard dezelfde (nieuwe) afspraken voor.

Voor de kredieten voor de jaarschijf 2021, behorend bij rioleringsplan en wegenbeheersplan wordt voor de kredietvoting een afzonderlijk voorstel per plan aan de raad aangeboden.

Septembercirculaire 2020 Gemeentefonds

In de primitieve begrotingscijfers zijn de resultaten opgenomen met als basis de meicirculaire 2020 Gemeentefonds. Deze cijfers zijn ook het uitgangspunt geweest bij de presentatie van de Kadernota 2021, zijnde de opmaat naar de presentatie van de begroting 2021. Nu is aanvullend de septembercirculaire 2020 gepresenteerd, die verwerkt is in de voorliggende begroting 2021. Daarbij spelen de volgende meest opvallende bijstellingen:

Opschalingskorting

De opschalingskorting is een bezuinigingsmaatregel uit het vorige regeerakkoord. De gedachte hierbij is dat gemeenten moeten komen tot lagere apparaatslasten. Nu is de opschalingskorting voor gemeenten voor de jaren 2020 en 2021 incidenteel geschrapt als gevolg van de toegenomen financiële druk bij gemeenten door corona. Vooralsnog blijft deze korting voor 2022 en verder weer gewoon gehandhaafd.

Steunpakket corona

De fondsbeheerders hebben in een zogenaamde 'junibrief' het 1^e compensatiepakket corona bekend gemaakt. Dit is toen niet verwerkt in een officiële circulaire, wel is de bevoorschotting alvast gestart. De bedragen zijn nu in deze circulaire verwerkt.

In een brief aan de Tweede Kamer van 31 augustus jl. is het 2^e compensatiepakket corona bekend gemaakt. De financiële effecten daarvan zijn in deze septembercirculaire verwerkt, samen met het 1^e steunpakket. Deze incidentele financiële bijstellingen vinden plaats in het dienstjaar 2020 en zullen verwerkt worden in de 2^e tussenrapportage 2020.

Sociaal Domein

Voor 2022 wordt landelijk eenmalig aanvullend € 300 miljoen toegevoegd aan de algemene uitkering voor het jeugdhulpbudget. Bij de meicirculaire 2019 was daarvoor al reeds budget

beschikbaar gesteld voor de periode 2019 t/m 2021. Momenteel vindt onderzoek plaats naar de kosten die gemeenten maken voor jeugdhulp waarvan de uitkomst eind 2020 wordt verwacht. Het resultaat hiervan zal als input dienen voor de komende kabinetsformatie. Intussen mogen de gemeenten hiervoor vanaf 2023 een structurele stelpost als extra inkomst ramen hetgeen Laarbeek ook heeft gedaan als gevolg van een raadsbreed aangenomen motie bij de begrotingsbehandeling vorig jaar.

Decentralisatieuitkeringen

In de septembercirculaire wordt een aantal decentralisatieuitkeringen toegekend, waarvoor de benodigde middelen in onze begroting worden gereserveerd, zoals:
brede aanpak dak- en thuisloosheid (2020 en 2021), gezond in de stad (2020 t/m 2022), versterking omgevingsveiligheidsdiensten (2021 t/m 2024) en opstellen kerkenvisie (2020).

Uiteindelijk leiden alle genoemde ontwikkelingen ten opzichte van de meicirculaire 2020 tot de volgende budgettaire effecten als bijstelling van het meerjarenperspectief begroting 2021-2024:

2021: € 336.000 voordeel
2022: € 76.000 voordeel
2023: € 36.000 voordeel
2024: € 55.000 voordeel

Daarnaast is er ook sprake van een budgettair voordeel ad € 517.000 in 2020, hetgeen verwerkt zal worden via de 2^e tussenrapportage 2020.

Het Rijk heeft daarnaast meerdere keren de herverdeling van het Gemeentefonds aangekondigd (en ook weer uitgesteld). Het is onzeker wat de financiële consequenties zullen zijn, hetgeen een risico vormt. Dit risico is meegenomen in de risicoparaagraaf van onze begroting en in relatie gebracht met onze algemene reserve om dit af te dekken. In deze begroting 2021 is in het meerjarenperspectief geen financieel effect meegenomen, maar dit enkel als pro memoriepost beschouwd.

Voorstellen voor het dekkingsplan c.q. dekkingsmaatregelen

Onderdeel van de totstandkoming van de primitieve begroting is dat de kostendekkende c.q. budgettair neutrale elementen in de begroting geactualiseerd worden. De grondexploitaties zijn geactualiseerd en budgettair neutraal in de begroting 2021 vertaald. De kosten en opbrengsten van riool zijn geactualiseerd aan de hand van de werkelijkheid, de uitgangspunten van het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP), met vereffening via de voorziening. Daarnaast is de afvalbegroting geactualiseerd aan de hand van de ramingen van Blink, waarbij de werkelijke ontvangsten over 2020 zijn geëvalueerd om te kijken of op basis daarvan nog bijstellingen nodig zijn. De kosten en vooral de opbrengsten van afvalstromen staan enorm onder druk in heel Nederland en ook in Laarbeek. Een kostenstijging (of lagere opbrengsten door ander gedrag van mensen) leidt tot hogere afvalstoffenheffing voor onze inwoners, omdat het een kostendekkend onderdeel is in onze begroting. Het college gaat graag met de raad in gesprek om te kijken aan welke knoppen het beste gedraaid kan worden voor de meest logische keuzen in deze problematiek. Dit betekent wel dat er in de paragraaf lokale heffingen op dit moment aannames zijn gedaan om indicatieve tarieven voor de afvalstoffenheffing te kunnen opnemen als onderdeel van de (voorlopige) lastendruk. Voor de opbrengst van de onroerendezaakbelastingen is het uitgangspunt gehanteerd om ook voor 2024 deze met 3% inclusief inflatie te verhogen, net zoals in andere jaren normaal gesproken. Deze is vertaald in het dekkingsplan voor het jaar 2024 met de structurele doorwerking naar andere jaren.

Ons college heeft in deze begroting een aantal voorstellen gedaan voor nieuwe beleid. Wij vinden het belangrijk om ook het principe 'oud voor nieuw' toe te passen en bestaande budgetten zo veel in te zetten als dekking voor nieuwe voorstellen. In dit licht stellen wij voor om een bedrag van € 75.000 taakstellend als besparing op te nemen voor de subsidie op de bibliotheek en een zelfde bedrag als bijstelling op het budget voor Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) vanaf 2023. Wij kiezen voor een ruime periode waarop deze maatregel in zou moeten gaan om in goed overleg met betrokkenen te komen tot een plan om dit te verwezenlijken. Bij beide budgetten worden er in verhouding veel middelen voor deze taak ingezet, zodat we graag kijken of dit ook anders zou kunnen. Daarnaast is het voorstel om, in lijn met de omliggende gemeenten in de regio, de invoering van verblijfsbelasting (toeristenbelasting) te onderzoeken. We stellen voor om hiervoor vanaf 2023 structureel € 50.000 in te ramen als opbrengst (na aftrek van de kosten). Dit zal voor een belangrijk deel een impact hebben op niet-ingezetenen van onze gemeente, zoals bijvoorbeeld arbeidsmigranten. Op deze manier kunnen ook gebruikers die niet permanent in de gemeente wonen, bijdragen aan het in stand houden van belangrijke voorzieningen. We kiezen ook hier voor een termijn, die wat verder weg ligt om de sector die momenteel hard geraakt wordt door de coronacrisis tijd te geven om eerst weer op te krabbelen.

Resumerend

Alle voorstellen en dekkingsmaatregelen leiden inclusief de Septembercirculaire 2020 resumerend tot het volgende financieel beeld:

	Begroting	Meerjarenperspectief			
- = Nadeel; + = Voordeel; Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	
Saldi Primitieve begroting 2021 = Vertrekpunt	-436	-261	-88	-176	
Voorstellen voor Nieuw beleid	-394	-327	-326	-293	
Voorstellen voor Bestaand beleid	604	232	176	125	
Gemeentefonds (Septembercirculaire 2020)	336	76	36	55	
Voorstellen voor het Dekkingsplan	19	19	219	395	
Begroting 2021 (inclusief incidentele effecten)	128	-260	17	107	
Minus: voorstellen met incidentele effecten	-127	-104	-83	0	
Begroting 2021 en meerjarenraming t/m 2024	255	-156	100	107	

Hieruit komt naar voren dat zowel de jaarschijf 2021 een structureel sluitende begroting laat zien, maar ook de jaarschijven 2023 en 2024 structureel positief zijn, zonder opschuivend perspectief in vergelijking met andere jaren. Wij zijn verheugd om dit gedegen en toekomstbestendig meerjarenperspectief in deze begroting 2021 te kunnen presenteren, waarbij we daarnaast blijvend investeren in de dynamiek in onze gemeenschap, zeker in deze onzekere tijden. We blijven duurzaam in balans.

Onderstaande tabel geeft aan dat de meerjarenbegroting met ingang van 2023 structureel sluitend is. De incidentele baten en lasten staan gespecificeerd in het [overzicht van incidentele baten en lasten](#). Voor provinciaal toezicht is de meerjarenbegroting exclusief de

incidentele baten en lasten leidend in hun oordeel van de begrotingsstukken. In dat licht moeten incidentele baten en lasten altijd afzonderlijk zichtbaar worden gemaakt.

	Begroting	Meerjarenperspectief		
<i>bedragen x € 1.000</i>	2021	2022	2023	2024
Meerjarenbegroting 2021-2024	128	-260	17	107
<i>Waarvan:</i>				
Structureel	255	-156	100	107
Incidenteel	-127	-104	-83	

Reservepositie en weerstandsratio's

De reservepositie, die naar voren komt na verwerking van alle voorstellen, is onverminderd stevig en solide, zoals uit bijgevoegd verloop van de algemene reserve en de overige bestemmingsreserves naar voren komt als ook de weerstandsratio's. Zie voor een nadere toelichting de paragraaf weerstandsvermogen uit deze begroting 2021.

Op basis van begroting 2021		
Jaar	Algemene reserve	Overige bestemmingsreserves
2016	12.159.251	11.527.119
2017	8.642.921	11.878.851
2018	8.036.077	13.173.160
2019	5.458.095	14.260.696
2020	7.200.387	10.696.125
2021	6.797.525	11.084.619
2022	6.359.663	11.493.119
2023	5.941.579	11.901.619
2024	5.437.495	12.310.119

Het vermogen om risico's op te vangen, danwel door de algemene reserve aan te spreken danwel andere (dekkings)maatregelen te nemen, wordt aangeduid met het weerstandsvermogen van een gemeente. Hiervoor kan een weerstandsratio berekend worden, wat een indicator is voor de soliditeit en de gezondheid van de gemeentelijke financiën naast het belang van een structureel sluitende begroting.

Om de ratio voor het weerstandsvermogen te beoordelen, wordt gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel van het NAR (Nederlandse Adviesbureau voor Risicomanagement). Zie voor een nadere toelichting de paragraaf weerstandsvermogen uit deze begroting 2021.

Waarderingcijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Het verloop van de weerstandsratio voor de gemeente Laarbeek in de afgelopen jaren is hieronder weergegeven, enerzijds op begrotingsbasis en anderzijds op basis van de jaarrekening.

	2018	2019	2020	2021
Weerstandsratio op basis van begroting	5,9	10	3,5	4,6
Weerstandsratio op basis van jaarrekening	6,6	5,3		

Vanwege fluctuaties in de verwachte winstneming grondexploitaties in de begroting 2019 liet het verloop in dat jaar een onregelmatigheid zien. Bij de presentatie bij de jaarrekening 2019 is het beeld in lijn met de eerdere jaarrekeningen. In juni 2020 heeft de gemeenteraad besloten om meerdere bestemmingsreserves vrij te laten vallen ten gunste van de algemene reserve. Daardoor stijgt de weerstandsratio in de begroting 2021 ten opzichte van de jaarschijf 2020. Op basis van de geprognosticeerde onttrekkingen uit de algemene reserve in de meerjarenraming, zal de weerstandsratio, bij gelijkblijvende risico's, meerjarig dalen. De ratio zal naar verwachting in 2024 onder gelijke omstandigheden nog steeds in 2024 op waardering A uitkomen.

Hierbij moet opgemerkt worden dat de grondnota 2020 nog niet verwerkt is in de cijfers. Wanneer de raad instemt met de voorstellen uit de grondnota 2020 in relatie tot de reserve grondexploitatie zal dit een effect hebben op (het verloop van) de algemene reserve en daarvan afgeleid de weerstandsratio.

De ratio bedraagt voor 2021 naar verwachting 4,6 (exclusief de voorstellen uit de grondnota 2020). Dit betekent dat de ratio uitkomt op een ruime waardering A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen. In de financiële verordening 2019 is (vooralsnog) geen minimumnorm vastgesteld voor het weerstandsratio. Conform het advies van NAR wordt een minimum van 1,0 als voldoende beschouwd. Beleid zal op korte termijn worden voorbereid om te bepalen wat een wenselijke c.q. vereiste minimumnorm is voor onze gemeente en deze ook te vast te leggen in de financiële verordening.

Samenvattend kan gesteld worden dat onze gemeente in deze begroting 2021 met een structureel sluitende begroting, een stevige reservepositie en een meer dan uitstekende weerstandsratio een toekomstbestendig en solide financieel beeld laat zien.

Programma's

De indeling van de begroting bestaat, in lijn met het raadsprogramma '*Handen ineen*', uit de volgende zes programma's:

1. Burger en bestuur
2. Veiligheid
3. Woon- en leefklimaat
4. Economie en werkgelegenheid
5. Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs
6. Financiën en bedrijfsvoering

Per programma worden de speerpunten benoemd. Daarin wordt aangegeven wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen.

Tevens wordt per programma in beeld gebracht welke lasten en baten over de periode 2021 t/m 2024 hiervoor in de begroting zijn opgenomen. Daarbij worden ook de lasten en baten uit de voorgaande twee jaar (rekening 2019 en gewijzigde begroting 2020) gepresenteerd.

In de toelichting op de financiën wordt per programma op de volgende onderdelen, voor zover aan de orde, een nadere uiteenzetting gegeven van de financiële mutaties:

- nieuw beleid
- bestaand beleid
- gemeentefonds
- dekkingsplan

Wat betreft de onderdelen 'loon- & prijsontwikkeling', 'kapitaallasten' en 'overige mutaties' vindt per programma geen verbijzonderde toelichting plaats.

Ook worden per programma de beleidsindicatoren gepresenteerd.

Daarnaast worden per programma de voorgestelde vast te stellen (vervangings)investeringen weergegeven.

1 Burger en bestuur

Portefeuillehouder(s)

Burgemeester van der Meijden

Wethouder Briels

Wethouder Slaets-Sonneveldt

Lokale bestuurlijke samenwerking

De tijd waarin we leven vraagt om verbinding en niet om polarisatie. We voelen de behoefte om op een andere manier met elkaar om te gaan. Dat vergt respect voor en vertrouwen in elkaar, onze partners, inwoners en ambtenaren. Ook vraagt het lef om los te laten en samen op te trekken. Onze manier van samenwerken is respectvol naar elkaar, partners, inwoners en ambtenaren.

We stappen in een groeiproces waaraan onlosmakelijk verbonden is dat we 'ruimte geven en ruimte krijgen' en met respect voor ieders rol samenwerking blijven zoeken. We vinden dat we de bestuurlijke samenwerking regelmatig met elkaar moeten bespreken en evalueren.

Samenwerking en cocreatie

De maatschappelijke opgaven van deze tijd vragen om een ander soort lokaal bestuur, overheden zijn in transitie. De gemeente is op zoek naar haar nieuwe rol. De omwenteling die de gemeente maakt in relatie tot de inwoner en groepen inwoners kan getypeerd worden als: 'meer loslaten en minder bemoeizucht'. Zaken niet dichtregelen met beleidsnota's maar gebruik maken van de energie en kennis in de samenleving en hierbij een faciliterende, ondersteunende en verbindende houding aannemen. We staan open voor initiatieven vanuit de samenleving en – waar nodig en gewenst – ondersteunen en faciliteren we deze. We gaan uit van het principe van een 'inclusieve democratie': iedereen telt mee. We gaan daarom ook actief op zoek en in gesprek met mensen die nog niet meedenken of meedoen.

Regionale samenwerking

Met het vaststellen van de Toekomstvisie "Samen daadkrachtig en energiek naar 2030" hebben de gemeente en de gemeenschap een bewuste keuze gemaakt om een zelfstandige gemeente te zijn. Voor een deel van de maatschappelijke opgaven kan de uitvoering het best plaatsvinden op het laagste schaalniveau, namelijk dat van de gemeente Laarbeek. Bij andere opgaven ligt het echter voor de hand om de samenwerking met omliggende gemeenten op te zoeken.

Wij hanteren daarbij het principe dat samenwerking gebaseerd moet zijn op inhoudelijke vraagstukken, op basis van "goedschaligheid": we kiezen daarbij het juiste schaalniveau. We nemen graag een proactieve rol in regionale netwerken en kijken over de bestaande regiogrenzen heen om gemeentelijke en regionale belangen te behartigen en kansen te benutten.

1.1 Speerpunten

Wat willen we bereiken?

- 1.01 Lokale bestuurlijke samenwerking continu met elkaar bespreken en minimaal 2 maal per jaar evalueren
- 1.02 We gaan op zoek naar en laten ons inspireren door andere vormen om ons democratisch proces te verbeteren
- 1.03 We nemen graag een proactieve rol in regionale netwerken en kijken over de bestaande regiogrenzen heen om gemeentelijke en regionale belangen te behartigen en kansen te benutten
- 1.04 Afspraken toegevoegd die niet in het raadsprogramma waren opgenomen

Wat gaan we daar voor doen?

1.02 We gaan op zoek naar en laten ons inspireren door andere vormen om ons democratisch proces te verbeteren

Inwonerparticipatie

Planning

- De 'Laarbeek methode' meer handen en voeten geven. 06 - 2021
- Goede voorbeelden in Nederland onderzoeken.
- Bepalen, voor zover dit nog niet is gebeurd, bij welke vraagstukken het betrekken van burgers toegevoegde waarde heeft en hoe dat dan het beste vorm kan worden gegeven.
- Jaarlijks verzorgen van de cursus 'Politiek Actief' door de gemeente om burgers te boeien voor en binden aan het openbaar bestuur en de participatie van inwoners daarmee te vergroten.

1.03 We nemen graag een proactieve rol in regionale netwerken en kijken over de bestaande regiogrenzen heen om gemeentelijke en regionale belangen te behartigen en kansen te benutten

Samenwerkingsagenda Laarbeek

Planning

We stellen een samenwerkingsagenda van Laarbeek vast waardoor gemeenteraadsleden overzicht krijgen op de samenwerkingsverbanden en inzicht krijgen in de doelen en de resultaten van die verbanden. Bedoeling is om zicht te krijgen op de samenwerkingsagenda en lijnen uit te zetten en doelen te formuleren (herijking) die voor het college input vormen om te komen tot aanscherping en bijstelling van de samenwerkingsagenda. 05 - 2021

1.04 Afspraken toegevoegd die niet in het raadsprogramma waren opgenomen

Verbeteren dienstverlening

Planning

We willen onze rol als goede dienstverlener doorontwikkelen en daarmee verder handen en voeten geven aan het dienstverleningsconcept. Daarbij gaan we onderzoeken waar de behoefte van onze klanten ligt. Dat gaan we doen door klantreizen te maken op 3 complete processen. Zodoende ervaren we op welke punten we onze dienstverlening kunnen verbeteren. Op deze manier werken we aan een klantgedreven dienstverlening. 12 - 2021

In de bedrijfsvoering gaan we nog meer sturen op de servicenormen. De resultaten gaan we monitoren in een bereikbaarheidsonderzoek en een kwalitatieve enquête. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor vervolgtrajecten. Zo blijft het verbeteren van onze dienstverlening een continue proces. Het project 'duidelijke taal' zullen we voort blijven zetten. Dit zal in 2021 gaan blijken uit zowel duidelijke taal in brieven en e-mails maar ook uit de beleidsadviezen. De website is al grotendeels in duidelijke taal geschreven.

Vergaderstructuur

Planning

Bepalen welke vergaderstructuur het best beantwoordt aan de wens: 03 - 2021

- tot een duidelijker onderscheid tussen de fasen beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming.
- om inwoners meer betrekken.
- om mensen met kennis uit de achterban meer te betrekken.

Verkennen digitaal vergaderen

Planning

Bepalen in welke situaties digitaal vergaderen gewenst/noodzakelijk is. 04 - 2021

Bepalen welke vergadertool wordt ingezet.

Bepalen welke afspraken gelden bij digitaal vergaderen en deze vastleggen in reglement van orde.

1.2 Financiën

	Rekening	Begroting		Meerjarenbegroting		
(bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten	6.256	5.952	5.973	5.975	5.973	5.970
Bestuur	2.542	1.500	1.607	1.605	1.603	1.600
Burgerzaken	596	636	631	631	631	631
Riolering	1.248	1.681	1.650	1.653	1.653	1.653
Afval	1.871	2.135	2.086	2.086	2.086	2.086
Baten	-4.087	-5.259	-5.240	-5.244	-5.245	-5.246
Bestuur	-58		-31	-31	-31	-31
Burgerzaken	-251	-217	-236	-237	-237	-238
Riolering	-1.953	-2.509	-2.489	-2.492	-2.492	-2.492
Afval	-1.826	-2.533	-2.485	-2.485	-2.485	-2.485
Saldo van baten en lasten	2.169	692	733	730	728	725
Stortingen in reserves	15					
Onttrekkingen aan reserves	-491	-16	-1	-1	-1	-1
Resultaat	1.693	676	732	729	726	723

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de begrotingssaldi weer.

	Begroting	Meerjarenperspectief			
(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	
Primitieve begroting 2020-2023	619	624	625	623	
1e Tussenrapportage 2020	46	46	46	46	
Kadernota 2021	11	11	11	11	
Startpositie Meerjarenbegroting 2021-2024	676	682	683	680	
Bestaand beleid	-20	-11	-7	-9	
Gemeentefonds	-4	-4	-4	-4	
Dekkingsplan	-41	-41	-41	-41	
Loon- & prijsontwikkeling	-53	-53	-53	-53	
Kapitaallasten	87	87	87	89	
Overige mutaties	-25	-25	-25	-25	
Saldo Meerjarenbegroting 2021-2024	-732	-729	-726	-723	

Toelichting financiële mutaties

Onderstaande tabel laat de mutaties uit de Programmabegroting 2021 zien.

bedragen x € 1.000	Begroting	Meerjarenperspectief			
	2021	2022	2023	2024	
Bestaand beleid	-20	-11	-7	-9	
Bijstellingen GR Metropool Regio Eindhoven (MRE)	-3	-3	-3	-3	
Lasten	-3	-3	-3	-3	

Bijstelling conform de vastgestelde meerjarenbegroting 2021 van de MRE.

Bijstellingen secretarieleges	-1	7	11	9	
Lasten	-8	-8	-8	-8	
Baten	7	15	19	17	

De actuele realisaties in 2020 zijn gebruikt om een inschatting te maken van de baten en lasten in 2021. Daarbij is rekening gehouden met de cyclus waarin pieken en dalen ontstaan door de verlenging van de geldigheidsduur van reisdocumenten en rijbewijzen.

Ophoging budget Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT)	-15	-15	-15	-15	
Lasten	-15	-15	-15	-15	

Er worden steeds meer objecten in de BGT opgeslagen vanuit de BOR (Beheer Openbare Ruimte) en de BAG (Basis Registratie Adressen) waardoor de kosten voor bijhouding stijgen.

Vervangingsinvestering rioolontstoppingsmachine	0	0	0	0	
Lasten	0	-3	-3	-3	
Baten	0	3	3	3	

Noodzakelijke vervanging, technische en economisch afgeschreven.

Gemeentefonds	-4	-4	-4	-4	
Verwerking septembercirculaire 2020 Gemeentefonds	-4	-4	-4	-4	
Lasten	-4	-4	-4	-4	

De verwerking van de septembercirculaire 2020 gemeentefonds laat over de jaren 2021 t/m 2024, ná diverse opgenomen bijstellingen, over alle jaren een budgettair voordeel zien. Daarbij is rekening is gehouden met bijstellingen op de volgende onderdelen:

Stelpost 'brede aanpak dak- en thuisloosheid'

Hiervoor zijn tijdelijke middelen beschikbaar gesteld voor een periode van 2 jaar (2020: € 18.000 en 2021: € 32.000).

Stelpost 'versterking omgevingsveiligheidsdiensten'

Hiervoor zijn tijdelijke middelen beschikbaar gesteld voor een periode van 4 jaar (2021 t/m 2024 jaarlijks € 3.000).

Stelpost 'Gezond in de stad'

Hiervoor zijn tijdelijke middelen beschikbaar gesteld voor een periode van 3 jaar (2021 t/m 2022 jaarlijks € 6.000)

Kosten Waterschapsverkiezingen

Hiervoor is een structureel bedrag beschikbaar gesteld van jaarlijks € 4.000.

Budget re-integratiemiddelen

Hiervoor is een lager budget beschikbaar gekomen hetgeen zich vertaalt in een verlaging van het totaal te besteden re-integratiebudget.

Hogere inkomsten en lagere uitgaven tonen in het overzicht als een positief bedrag en lagere inkomsten en hogere uitgaven als een negatief bedrag.

Dekkingsplan	-41	-41	-41	-41
Bijstelling exploitatie afvalstoffen en opbrengst afvalstoffenheffing	2	2	2	2
Lasten	50	50	50	50
Baten	-48	-48	-48	-48

De exploitatielasten en -baten met betrekking tot afvalverwerking zijn geactualiseerd. In het kader van kostendeckendheid is als gevolg hiervan een extra stijging van de geraamde opbrengst afvalstoffenheffing noodzakelijk ter grootte van € 160.000.

Bijstelling exploitatie riolering en opbrengst rioolheffing	-43	-43	-43	-43
Lasten	-23	-23	-23	-23
Baten	-20	-20	-20	-20

Rekening houdende met de stijging van de tarieven rioolheffing in 2021 met 5,21% (=vaste jaarlijkse stijging 3,61% + verhoging ivm inflatie 1,6%) neemt de geraamde opbrengst rioolheffing in 2021 toe met € 101.000.

Verder zijn daarbij de exploitatielasten en -baten riolering geactualiseerd in combinatie met verrekening met de egalisatievoorziening rioolheffing.

1.3 Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	verplicht volgens BBV j/n	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
Producten Burgerzaken	Nee	aantal	2019	23	niet gemeten
Klantcontactmomenten Burgerzaken	Nee	aantal	2019	10.053	niet gemeten
Producten bouwen en wonen	Nee	aantal	2019	7	niet gemeten
Klantcontactmomenten bouwen en wonen	Nee	aantal	2019	114	niet gemeten

1.4 Investeringsen

Onderstaande tabel geeft de investeringen voor het begrotingsjaar 2021 weer.

Omschrijving	Bruto budget	Bijdrage derden	Netto-budget
Rioolontstoppingsmachine	30.000		30.000

2 Veiligheid

Portefeuillehouder(s)

Burgemeester van der Meijden

Inwoners willen zich veilig voelen in hun eigen leefomgeving. Kleine irritaties, zoals foutparkeren en zwerfvuil, maar ook grotere vraagstukken, zoals overlast van verwarde personen, criminaliteit en illegale wietplantages geven inwoners een onveilig gevoel. Het is belangrijk dat dit in een vroegtijdig stadium wordt gesignaleerd. Dat vraagt om ogen en oren in de wijk, onder meer van de politie en van gemeentelijke handhavers maar ook van inwoners. Een veilige samenleving is een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Wij accepteren geen ondermijning en ondersteunen hierin de burgemeester.

Door de toenemende digitalisering is het zorgvuldig omgaan met de informatie en gegevens van inwoners (persoonsgegevens) en organisaties ook voor gemeenten van steeds groter belang. Uitval van computers, het zoek raken van gegevensbestanden of het door onbevoegden kennismaken dan wel manipuleren van bepaalde gegevens kan ernstige gevolgen hebben voor de continuïteit van de dienstverlening. Een betrouwbare, beschikbare en correcte informatiehuishouding is essentieel voor de dienstverlening van gemeenten en de privacy van onze inwoners.

2.1 Speerpunten

Wat willen we bereiken?

- 2.01 Wij accepteren geen ondermijning en stimuleren onze inwoners om mede verantwoordelijkheid te dragen voor een veilige samenleving
- 2.02 Wij benutten onze bestuurlijke netwerken ten behoeve van de handhaving
- 2.03 Wij blijven werken aan een betrouwbare en veilige informatiehuishouding
- 2.04 Afspraken toegevoegd die niet in het raadsprogramma waren opgenomen

Wat gaan we daar voor doen?

2.01 Wij accepteren geen ondermijning en stimuleren onze inwoners om mede verantwoordelijkheid te dragen voor een veilige samenleving

Onderzoek communicatie ondermijning

Planning

In 2020 is er in de 6 Peelgemeenten een enquête gehouden onder inwoners van 18 jaar en ouder in hoeverre ze ondermijning of kenmerken daarvan ervaren. De resultaten van het onderzoek geven inzicht in waar communicatie over ondermijnende activiteiten zich op moet richten om de meldingsbereidheid van inwoners te vergroten. In 2020 sluiten de Peelgemeenten aan bij Meld Misdaad Anoniem. In 2021 volgt hiervan een evaluatie en wordt duidelijk wat de effecten daarvan zijn.

Voorlichting, bewustwording en aanpak samen met de gemeenschap

Planning

Om inwoners meer mee te nemen in de bewustwording en aanpak van ondermijning is voorlichting en training noodzakelijk. We hechten veel belang aan de organisatie van app-groepen in de wijken en buurtpreventie.

In 2021 richten we ons opnieuw op ondernemers en de groep van Whatsapp-beheerders. Inwoners wordt de mogelijkheid geboden om via Meld Misdaad Anoniem ondermijning en criminaliteit op een laagdrempelige manier te melden.

12 - 2021

2.04 Afspraken toegevoegd die niet in het raadsprogramma waren opgenomen

Doorontwikkeling aanpak Wet Bibob

Planning

Er wordt nieuw beleid voorbereid in het kader van de Wet Bibob voor het onderdeel 'subsidies'.

12 - 2021

Voorkomen escalatie vanuit het Sociaal Domein

Planning

In het kader van de Wet verplichte GGZ en Wet Zorg en Dwang is het van belang de vroegsignalering verwarde personen goed te organiseren. Daarmee willen we voorkomen dat er overlast komt en er in het kader van deze wetten inzet gepleegd moet worden. Daarvoor wordt het AVE-model verder ontwikkeld, dat met regie in eigen huis succesvol wordt vormgegeven. Dit betekent ook een verdere integratie van het sociaal domein en het veiligheidsdomein.

03 - 2021

2.2 Financiën

	Rekening	Begroting	Meerjarenbegroting			
(bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten	1.658	1.824	1.812	1.812	1.812	1.812
Crisisbeheersing en Brandweer	1.242	1.331	1.355	1.355	1.355	1.355
Openbare orde en Veiligheid	416	493	456	456	456	456
Begraafplaatsen						
Baten	-76	-108	-111	-111	-111	-112
Crisisbeheersing en Brandweer	-61	-81	-83	-83	-83	-83
Openbare orde en Veiligheid	-15	-27	-27	-28	-28	-28
Saldo van baten en lasten	1.583	1.716	1.701	1.701	1.700	1.700
Stortingen in reserves	45					
Onttrekkingen aan reserves						
Resultaat	1.628	1.716	1.701	1.701	1.700	1.700

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de begrotingssaldi weer.

	Begroting	Meerjarenperspectief			
(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	
Primitieve begroting 2020-2023	1.703	1.702	1.702	1.702	
1e Tussenrapportage 2020	13	13	13	13	
Kadernota 2021	5	5	5	5	
Startpositie Meerjarenbegroting 2021-2024	1.721	1.721	1.720	1.720	
Nieuw beleid	-23	-23	-23	-23	
Bestaand beleid	-28	-28	-28	-28	
Loon- & prijsontwikkeling	-2	-2	-2	-2	
Kapitaallasten	14	14	14	14	
Overige mutaties	59	59	59	59	
Saldo Meerjarenbegroting 2021-2024	-1.701	-1.701	-1.700	-1.700	

Toelichting financiële mutaties

Onderstaande tabel laat de mutaties uit de Programmabegroting 2021 zien.

bedragen x € 1.000	Begroting	Meerjarenperspectief			
	2021	2022	2023	2024	
Nieuw beleid	-23	-23	-23	-23	
Peelland Programmaleiders Ondernijning	-23	-23	-23	-23	
Lasten	-23	-23	-23	-23	

Gevraagd wordt om met ingang van 2021 een structureel budget beschikbaar te stellen ter uitvoering van het Integrale veiligheid en ondernijningplan Peelland (€ 23.000 per jaar).

Bestaand beleid	-28	-28	-28	-28	
Bijstellingen GR Veiligheidsregio Brabant Zuidoost (VRBZO)	-28	-28	-28	-28	
Lasten	-28	-28	-28	-28	

Het betreft bijstellingen conform de vastgestelde meerjarenbegroting 2021 van de GR VRBZO.

2.3 Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	verplicht volgens BBV j/n	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
Verwijzingen HALT	Ja	per 10.000 jongeren	2019	62	110
Winkeldiefstallen	Ja	per 1.000 inwoners	2018	0,2	0,6
Geweldsmisdrijven	Ja	per 1.000 inwoners	2018	3,1	3
Diefstallen uit woningen	Ja	per 1.000 inwoners	2018	2	2,1
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Ja	per 1.000 inwoners	2018	3,5	3,7

3 Woon- en leefklimaat

Portefeuillehouder(s)

Burgemeester van der Meijden

Wethouder Briels

Wethouder Meulensteen

Wethouder Slaets-Sonneveldt

Wonen en leefbaarheid

Om een vitale en toekomstbestendige gemeente te blijven is een evenwichtige leeftijdsopbouw essentieel. Om een diversiteit aan mensen te verleiden om in Laarbeek te blijven en te komen wonen zijn er voldoende geschikte woningen en woonvormen nodig die aansluiten bij huidige en toekomstige behoeften. We voorzien zowel in de demografische vraag op de lange als op de korte termijn (levensloopbestendig). Indien nodig treden we in overleg met de provincie over de uitbreidingsbehoefte. De woningen dienen evenwichtig over de kernen te zijn verdeeld, waarbij de bouw van woningen in Aarle-Rixtel en Lieshout, gezien het beperkte aanbod en grote vraag, de komende tijd de eerste prioriteit heeft.

Open, groene ruimte in de kernen wordt steeds schaarser maar bepaalt wel in belangrijke mate het dorpse karakter van Laarbeek. Dit willen we voor de toekomst graag behouden. We richten ons daarom als het gaat om woningbouw ook op het herbestemmen en herstructureren van bestaande bebouwde gebieden en gebouwen (ook kerken).

Laarbeek is een groene gemeente. Groen is een kernkwaliteit van Laarbeek. Op verschillende manieren spant de gemeente zich in voor een verbetering van natuur, milieu en landschap. Deze inspanningen dragen immers bij aan een gezond leefklimaat. Mede om soortenrijkdom te behouden en herstellen wordt nieuwe natuur aangelegd.

Het is goed wonen in Laarbeek. De wijze waarop de voorzieningen in de openbare ruimte worden beheerd en onderhouden draagt bij aan de veiligheid en de beleving van de openbare ruimte. Het beheer en onderhoud is onderhevig aan nieuwe ontwikkelingen en (wettelijke)eisen. Daarbij kan gedacht worden aan het verbod op het gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen, demografische ontwikkelingen, de gevolgen van de klimaatverandering. Maar ook het toenemende aantal initiatieven, waarbij het onderhoud en beheer samen met en door inwoners vorm wordt gegeven. Ook is er sprake van een toename van het te onderhouden en te beheren oppervlak door de aanleg van nieuwe woonwijken en natuur. Om het beheer en onderhoud op orde te houden zijn investeringen en reserveringen noodzakelijk. Er dienen om achterstanden te voorkomen en onveilige situaties uit te bannen nieuwe afspraken te worden gemaakt over het beheer- en onderhoudsniveau van de openbare ruimte.

Laarbeek wil de nabijheid tot Helmond en Eindhoven beter benutten, met behoud van het landelijke karakter. Een snelle en comfortabele verbinding met het stedelijk gebied is hiervoor onontbeerlijk. Voor verbeteringen in de weginfrastructuur (inclusief de Beekse brug) is een krachtige proactieve lobby gericht op bereikbaarheid enerzijds en een aanvaardbaar verkeersniveau ten behoeve van de leefbaarheid anderzijds noodzakelijk. Besluiten over de verkeersinfrastructuur benaderen wij altijd vanuit de 'Ladder van Verdaas'. Nut en noodzaak dienen eerst aangetoond te zijn voordat nieuwe structuren worden aangelegd. Daarnaast dienen andere vormen van (duurzaam) vervoer te worden gestimuleerd, door bijvoorbeeld het versterken van het openbaar vervoer, de aanleg van snelfietsroutes en de plaatsing van snellaadpalen.

Landelijk gebied

In het landelijk gebied doen zich vele gewenste, maar ook ongewenste ontwikkelingen voor. Ontwikkelingen moeten worden omgezet in nieuwe kansen en dragers voor de leefbaarheid van het landelijk gebied. Daarbij wordt er gezocht naar een nieuwe balans tussen de verschillende functies.

Enerzijds worden steeds meer agrarische bedrijven beëindigd, anderzijds is er de toenemende schaalvergroting. Dat leidt tot vraagstukken met betrekking tot het hergebruik van de vrijkomende agrarische bebouwing en gronden, verloedering en toename van (drugsgelateerde) criminaliteit. Het gaat dus om economische belangen maar zeker ook om andere waarden zoals gezondheid, natuur en landschap, biodiversiteit en klimaat. Verschillende belangen zullen moeten worden gewogen. We willen ontwikkelingen kunnen sturen en omzetten naar kansen om de leefbaarheid in het buitengebied te behouden en te versterken.

Er dient daarbij ook te worden gezocht naar nieuwe economische dragers om de visie buitengebied vorm te kunnen geven. Daarbij kan concreet gedacht worden aan instrumenten om invulling te geven aan het beleid (van herbestemming tot sloop) voor vrijkomende agrarische bebouwing.

Duurzaamheid

Duurzaamheid en de energietransitie zijn thema's die ook landelijk erg in ontwikkeling zijn. In Laarbeek is er de afgelopen jaren ingezet op duurzaamheid waarbij samenwerking met inwoners en organisaties centraal stond. Er zijn experimentele vormen van duurzaamheid en innovatie bevorderd.

We willen focus aanbrengen in de doelstellingen voor de komende jaren. Tegelijkertijd willen we duurzaamheid echter ook in alle reguliere beleidsonderwerpen verankeren.

3.1 Speerpunten

Wat willen we bereiken?

- 3.01 Wij stemmen woningbouw af op de (demografische) vraag naar woningen op zowel de lange als korte termijn
- 3.02 Wij hanteren het uitgangspunt van een evenredige verdeling van woningen over de kernen en de komende periode geven wij daarom prioriteit aan woningbouw in de kernen Aarle-Rixtel en Lieshout
- 3.03 Ter behoud van het dorpse karakter worden niet alle open plekken bebouwd
- 3.04 Naast uit- en inbreiding richten we ons ook op herbestemming en -structurering van bestaande bebouwde gebieden en gebouwen
- 3.05 Er worden (nieuwe) afspraken gemaakt over het beheer- en onderhoudsniveau van de openbare ruimte
- 3.06 We voeren een krachtige proactieve lobby gericht op bereikbaarheid en een aanvaardbaar verkeersniveau ten behoeve van de leefbaarheid (volgens Ladder van Verdaas)
- 3.07 Wij stellen een visie op voor het buitengebied
- 3.08 Wij gaan op zoek naar kansen en nieuwe economische dragers voor vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen
- 3.09 We zetten onverminderd in op duurzaamheid en brengen focus aan in concrete duurzaamheidsdoelstellingen en tegelijkertijd verankeren we duurzaamheid in alle beleidsonderwerpen
- 3.10 We zetten in op het versterken van de natuur en landschap van Laarbeek
- 3.11 Afspraken toegevoegd die niet in het raadsprogramma waren opgenomen

Wat gaan we daar voor doen?

3.02 Wij hanteren het uitgangspunt van een evenredige verdeling van woningen over de kernen en de komende periode geven wij daarom prioriteit aan woningbouw in de kernen Aarle-Rixtel en Lieshout		
Gebiedsontwikkeling De Klokkengieterij (Aarle-Rixtel)	<i>Planning</i>	
Het plangebied wordt bouwrijp gemaakt, de bodemsanering uitgevoerd en de ontwikkelaar/investeerder en gemeente leggen de afspraken vast in een samenwerkingsovereenkomst.	07 - 2021	
Gebiedsontwikkeling Mimosaplantsoen (Aarle-Rixtel)	<i>Planning</i>	
Na de bouwvak 2020 wordt het bouwrijp maken door ontwikkelaar BurgtBouw gestart, waarna de 13 woningen in 2021 worden gebouwd en opgeleverd. De gemeente ziet toe op een technisch juiste uitvoering van het bouwrijp maken. Zonder een gemeentelijk akkoord wordt de openbare ruimte t.z.t. door de gemeente niet overgenomen.	12 - 2021	
Herontwikkeling De Heuvel (Lieshout)	<i>Planning</i>	
In het voorjaar van 2021 starten we met de bestemmingsplanprocedure die gaat leiden tot centrumherontwikkeling van het gebied 'de Heuvel' in Lieshout. Dit plan wordt gebaseerd op een uitgewerkte visie die is samengesteld in overleg met een aantal belangengroepen (dorpsraad, LIMO, heemkundevereniging en direct aanwonenden).	12 - 2023	
3.04 Naast uit- en inbreiding richten we ons ook op herbestemming en – structurering van bestaande bebouwde gebieden en gebouwen		
Cultuurhistorische waardevolle panden	<i>Planning</i>	
Er wordt beleid ontwikkeld zodat met betrekking tot cultuurhistorische waardevolle panden in het buitengebied afwegingen kunnen worden gemaakt. De globale beleidslijnen worden meegenomen in de Omgevingsvisie buitengebied. De objectgerichte uitwerking hiervan wordt opgenomen in het toekomstige Omgevingsplan voor Laarbeek.	12 - 2022	
Pilot 'Omgevingsplan centrum Aarle-Rixtel'	<i>Planning</i>	
Het jaar 2021 staat in teken van leren en kennis opdoen over het opstellen en vaststellen van een omgevingsplan met bestuur, ambtenaren en stakeholders. De inventarisatie van kaders, wensen en ambities voor het centrum van Aarle-Rixtel worden tevens vertaald naar een omgevingsplan in 2021.	06 - 2022	
3.06 We voeren een krachtige proactieve lobby gericht op bereikbaarheid en een aanvaardbaar verkeersniveau ten behoeve van de leefbaarheid (volgens Ladder van Verdaas)		
Bereikbaarheid en aanvaardbaar verkeersniveau ten behoeve van de leefbaarheid	<i>Planning</i>	
Op basis van de op te leveren planstudie Beekse Brug wordt een voorstel aan de gemeenteraad voorgelegd voor de uitvoering. Als er een besluit wordt genomen om het eventueel zonder MER procedure te doen, zal de looptijd mogelijk korter kunnen zijn. De bedoeling is dat we in 2021 een voorkeursvariant vaststellen voor het plan bij de Beekse brug.	06 - 2021	

Inpassingsplan N279	<i>Planning</i>
----------------------------	-----------------

In het kader van de vaststelling van het Provinciaal Inpassingsplan N279 Veghel-Asten sluiten we uitvoeringsovereenkomsten met de provincie af. In de overeenkomst zijn afspraken gemaakt voor de gemeentelijke bijdrage aan het project. Ook worden afspraken gemaakt over grenzen van beheer en onderhoud, dat dan via een kredietaanvraag bij de raad komt.	10 - 2021
---	-----------

Wegnemen knelpunten	<i>Planning</i>
----------------------------	-----------------

In overleg met verkeerswerkgroepen zullen knelpunten van beperkte omvang worden weggenomen.	12 - 2021
---	-----------

3.07 Wij stellen een visie op voor het buitengebied

Omgevingsvisie	<i>Planning</i>
-----------------------	-----------------

In het vierde kwartaal van 2020 wordt een conceptversie van de Omgevingsvisie voorgelegd aan de raad, omliggende gemeenten en bestuurlijke partners (Waterschap, provincie, Veiligheidsregio). De definitieve besluitvorming in de gemeenteraad is voorzien in het eerste kwartaal van 2021.	03 - 2021
--	-----------

Omgevingsvisie voor bebouwde kommen	<i>Planning</i>
--	-----------------

De aanstaande Omgevingswet - die waarschijnlijk in werking treedt op 1 januari 2022 - schrijft voor dat gemeenten in 2024 beschikken over een Omgevingsvisie voor het gehele grondgebied. De gemeenteraad heeft in verband met de actuele uitdagingen, prioriteit gegeven aan een omgevingsvisie voor het buitengebied. Deze visie zal in 2020 worden opgeleverd. Maar de gemeente dient dus ook een omgevingsvisie te schrijven voor de vier bebouwde kommen waarin andere ruimtelijke thema's een rol spelen dan in het buitengebied. De gemeente start daarom in 2021 met het schrijven van een omgevingsvisie voor de kommen. Laarbeek zal in 2022 over dit belangrijk richtinggevend document beschikken, twee jaar eerder dan voorgeschreven.	06 - 2022
---	-----------

3.09 We zetten onverminderd in op duurzaamheid en brengen focus aan in concrete duurzaamheidsdoelstellingen en tegelijkertijd verankeren we duurzaamheid in alle beleidsonderwerpen

Duurzaamheidsagenda: duurzaam grondstoffengebruik	<i>Planning</i>
--	-----------------

Geplande activiteiten voor 2021 zijn onder andere het organiseren van een actie 'plasticvrij', deelname aan de zwerfvuildag, zwerfvuilacties bij evenementen, en een duurzaamheidscafé over circulaire economie.	12 - 2021
--	-----------

Duurzaamheidsagenda: duurzaam ondernemen	<i>Planning</i>
---	-----------------

Binnen het thema duurzaam ondernemen worden jaarlijks acties/projecten opgestart. Deze kunnen van jaar tot jaar variëren. Gedacht kan worden aan het organiseren van een thematisch duurzaamheidscafé, een duurzaamheidsmarkt of het positief in beeld brengen van duurzame bedrijven. Via de duurzaamheidsagenda worden samen met de raad de keuzes gemaakt en de prioriteiten gesteld.	12 - 2021
--	-----------

Duurzaamheidsagenda: duurzame leefomgeving	<i>Planning</i>
Binnen het thema duurzame leefomgeving worden jaarlijks acties/projecten opgestart. Deze kunnen van jaar tot jaar variëren. Gedacht kan worden aan het organiseren van een thematisch duurzaamheidscafé, acties in het kader van Operatie Steenbreek, de aanleg van nieuw bos, het vergroten van boomspiegels of het vergroenen van schoolpleinen. Via de duurzaamheidsagenda worden samen met de raad de keuzes gemaakt en de prioriteiten gesteld.	12 - 2021
Klimaatadaptatie	<i>Planning</i>
Vaststellen van een beleidsplan waarin het klimaatbestendig en waterrobuust handelen van de gemeente Laarbeek wordt verankerd, op basis van de oplossingsrichtingen die volgen uit in 2020 te voeren klimaatdialogen.	12 - 2021
Transitievisie Warmte	<i>Planning</i>
We stellen een Transitievisie Warmte op die uiterlijk in december 2021 is vastgesteld door de raad. Dit is een verplichte opgave vanuit het Rijk. Deze visie geeft per wijk weer wanneer de wijk aardgasvrij wordt en welke alternatieve warmtevoorziening wordt voorzien. Voor de wijken die al voor 2030 aardgasvrij worden, wordt daarnaast een wijkuitvoeringsplan opgesteld met details over de techniek, financiële consequenties en participatiemogelijkheden voor de inwoners.	12 - 2021
Waterberging en groen Oranjelaan	<i>Planning</i>
We realiseren een waterberging in het groengebied langs de Oranjelaan in Beek en Donk. Dit combineren we met een herinrichting van deze hoofdgroenstructuur. Water afkomstig van bedrijventerrein Beekerheide kan duurzaam worden geborgen en we verhogen de biodiversiteit en kwaliteit van de leefomgeving. Met diverse betrokkenen maken we een plan dat in 2021 uitgevoerd wordt.	12 - 2021
3.10 We zetten in op het versterken van de natuur en landschap van Laarbeek	
Ecologische verbinding Heieindse Loop en Mariahoutse bossen	<i>Planning</i>
We verkennen de mogelijkheden en kansen voor een natte ecologische verbinding langs de Heieindse Loop en de zuidrand van de Mariahoutse bossen (richting Torreven). Indien mogelijk verwerven we de noodzakelijke gronden of proberen die door ruiling te verkrijgen. Vervolgens gaan we over tot planvorming en realisatie. Waterschap Aa en Maas wordt hier ook bij betrokken zodat eventuele kansen voor waterberging en/of verdrogingsbestrijding hier ook bij betrokken worden.	12 - 2021
Ecologische verbinding Mariahoutse bossen en Het Gerecht	<i>Planning</i>
We verkennen de mogelijkheden en kansen voor een ecologische verbinding tussen de Mariahoutse bossen en Het Gerecht (Meijerijstad). Indien mogelijk verwerven we de noodzakelijke gronden of proberen die door ruiling te verkrijgen. Vervolgens gaan we over tot planvorming en realisatie.	12 - 2021

Plan van aanpak invoering Omgevingswet	<i>Planning</i>
Continuering van de implementatie van het Digitaal Stelsel Omgevingswet, implementatie van nieuwe taken in het kader van de Omgevingswet, het vastleggen en oefenen met de nieuwe werkprocessen in het kader van de Omgevingswet, het maken van keuzes met betrekking tot het in stand houden van regels en verordeningen met betrekking tot de fysieke leefomgeving.	12 - 2021
Realisatie geboortebos	<i>Planning</i>
Een nieuw opgerichte stichting wil komen tot realisatie van een geboortebos conform een eerdere motie van de raad. We stellen hiervoor grond beschikbaar en faciliteren de stichting bij de opstart van het initiatief. Vervolgens exploiteert de stichting het geboortebos onafhankelijk van de gemeente.	04 - 2021
Van Gogh Nationaal Park	<i>Planning</i>
In 2019-2020 heeft Laarbeek deelgenomen aan de voorbereiding tot het verkrijgen van de status van Van Gogh Nationaal Park. Laarbeek is gevraagd om vanaf 2021 deel te aan het Van Gogh Nationaal park, een samenwerking van een veertigtal partijen: gemeentes, waterschappen en maatschappelijke organisaties. Van Gogh Nationaal Park zal fungeren als vliegwiel voor ruimtelijk opgaves, zoals duurzame energieontwikkeling. Hierbij is oog voor het behouden en versterken van het Brabantse landschap, dat op talrijke schilderijen van Van Gogh terug te vinden is. Daarnaast versterkt de titel Nationaal Park de toeristische aantrekkingskracht van Laarbeek.	12 - 2023
3.11 Afspraken toegevoegd die niet in het raadsprogramma waren opgenomen	
Bewustwordingsproces rondom wonen	<i>Planning</i>
Het inzetten van een bewustwordingsproces is erg belangrijk zodat mensen eerder rekening houden met het aanpassen van woningen i.v.m. ouder worden. Keuze optie zou ook kunnen zijn, verhuizen waardoor er een betere doorstroming kan ontstaan. Het inzetten en bouwen van levensloopbestendige woningen zou daarbij een stap in de goede richting zijn.	12 - 2021
Herinrichting Piet van Thielplein	<i>Planning</i>
Er is een gedragen ontwerp voor de herinrichting van de oostzijde van het Piet van Thielplein in Beek en Donk. (openstaand beleidsvoornemen 2018)	04 - 2021
Opheffen parkeerknelpunten zuidzijde Lieshout	<i>Planning</i>
In januari 2019 is een parkeerstudie uitgevoerd voor het centrum van Lieshout. Hieruit is gebleken dat aan de zuidzijde van de Heuvel (zijde Brouwerscafé) aantoonbaar onvoldoende parkeerplaatsen beschikbaar zijn om aan de behoefte te kunnen voldoen.	10 - 2021

3.2 Financiën

	Rekening	Begroting		Meerjarenbegroting		
(bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten	7.613	8.123	7.916	7.870	7.776	7.781
Verkeer, wegen en water	2.313	2.562	2.659	2.714	2.762	2.808
Recreatieve Havens	5	18	5	5	5	5
Musea	18	21	21	21	21	21
Cultureel erfgoed	68	93	86	86	86	86
Media	361	414	424	383	308	308
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.768	2.413	2.244	2.244	2.214	2.224
Milieubeheer	1.132	1.215	1.392	1.407	1.370	1.368
Ruimtelijke Ordening	676	1.108	809	734	734	684
Wonen en bouwen	272	278	278	278	278	278
Baten	-1.204	-1.072	-1.053	-1.067	-1.083	-1.033
Verkeer, wegen en water	-102	-45	-88	-88	-88	-88
Recreatieve Havens	-1					
Musea						
Cultureel erfgoed	-32	-8	-8	-8	-8	-8
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-71	-68	-58	-58	-58	-58
Milieubeheer	-1	-69				
Ruimtelijke Ordening	-414	-96	-96	-97	-97	-98
Wonen en bouwen	-583	-786	-802	-816	-831	-781
Saldo van baten en lasten	6.409	7.051	6.863	6.803	6.693	6.748
Stortingen in reserves	604	610	540	540	540	540
Onttrekkingen aan reserves	-1.678	-1.587	-589	-589	-589	-589
Resultaat	5.335	6.073	6.814	6.753	6.644	6.698

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de begrotingssaldi weer.

	Begroting	Meerjarenperspectief		
<i>bedragen x € 1.000</i>	2021	2022	2023	2024
Primitieve begroting 2020-2023	6.190	6.249	6.255	6.313
Adm.corr. BGW kredieten wegen ivm onjuiste mutatie in LIAS	-41	-41	-41	-41
Uitvoeringsprogramma & vervangingsinvesteringen wegen 2020	41	41	41	41
1e Tussenrapportage 2020	1	-40	-40	-40
Startpositie Meerjarenbegroting 2021-2024	6.191	6.208	6.215	6.272
Nieuw beleid	-336	-270	-270	-270
Bestaand beleid	-192	-182	-142	-142
Dekkingsplan	0	0	75	75
Loon- & prijsontwikkeling	-31	-31	-31	-31
Kapitaallasten	162	164	164	168
Overige mutaties	-227	-227	-227	-227
Saldo Meerjarenbegroting 2021-2024	-6.814	-6.753	-6.644	-6.698

Toelichting financiële mutaties

Onderstaande tabel laat de mutaties uit de Programmabegroting 2021 zien.

	Begroting	Meerjarenperspectief		
<i>bedragen x € 1.000</i>	2021	2022	2023	2024
Nieuw beleid	-336	-270	-270	-270
Krediet opheffen parkeerknelpunten Zuidzijde Lieshout	0	-9	-9	-9
Lasten	0	-9	-9	-9

Aanleg parkeerterrein bij de kerk in Lieshout.

In januari 2019 is een parkeerstudie uitgevoerd voor het centrum van Lieshout. Hieruit is gebleken dat aan de zuidzijde van de Heuvel (zijde Brouwerijcafé) aantoonbaar onvoldoende parkeerplaatsen beschikbaar zijn om aan de behoefte te kunnen voldoen.

Omgevingsvisie bebouwde kommen	-75	0	0	0
Lasten	-75	0	0	0

Dit budget is benodigd voor de ontwikkeling van een omgevingsvisie bebouwde kommen. Er is sprake van een wettelijk verplichting om dit voor 2024 te implementeren.

Uitbreiding formatie duurzaamheid	-176	-176	-176	-176
Lasten	-176	-176	-176	-176

De Raad voor het Openbaar bestuur voert in opdracht van het Rijk en de koepelorganisaties (waaronder de VNG) onderzoek uit naar de uitvoeringslasten van het Klimaatakkoord. Hieruit is gebleken dat er in totaal maar liefst 28 nieuwe of (sterk) geïntensiverde taken zijn die gemeenten moeten gaan uitvoeren. Die lopen uiteen van energieloketten tot windmolenparken en van natuurbeheer tot laadinfrastructuur. Ons team duurzaamheid moet een sparringpartner ('expertisecentrum') zijn voor onze inwoners en bedrijven, onze interne organisatie en externe partners op de zes thema's die benoemd zijn in onze duurzaamheidsagenda. In Laarbeek zal de focus daarbij vooral liggen op de energietransitie (elektriciteit en warmte) en klimaatadaptatie en biodiversiteit. Tussen nu en 2030 moet er een grote transitie op gang komen en moeten we onze openbare ruimte klimaatbestendiger in gaan richten. Daarvoor is een fundamentele uitbreiding van de formatie noodzakelijk. Voor een goede basis is 2,4 fte extra nodig: 0,9 fte voor invulling van het 'expertisecentrum', 0,5 fte voor de energietransitie en 1 fte voor klimaatadaptatie. Op die manier kunnen we vooralsnog blijven doen wat we nu ook doen én op een sobere, maar efficiënte manier invulling geven aan de nieuwe verplichte taken. Daarbij moet worden opgemerkt dat verwacht wordt dat de taken en uitvoeringskosten richting 2030 nog verder zullen oplopen. Daarom zullen de koepelorganisaties (waaronder de VNG) in 2021 nadere afspraken met het Rijk maken over de bekostiging daarvan.

Uitbreiding formatie team Beheer Openbare Ruimte	-85	-85	-85	-85
Lasten	-85	-85	-85	-85

Het afgelopen jaar zijn diverse onderhoudsplannen opgesteld. Voor het onderhoud is eerder budget beschikbaar gesteld. Om tot een adequate uitvoering (burgerparticipatie/kwaliteitseisen) te komen van het onderhoud is extra ondersteuning nodig in de vorm van een projectleider. Binnen het team Beheer is de werkdruk hoog, als gevolg van de werkzaamheden binnen de verschillende exploitaties (woningbouw en bedrijventerrein) en als gevolg van het feit dat medewerkers veel meer tijd moeten steken in de financiële voorbereiding en verantwoording van de projecten als gevolg toegenomen kwaliteitseisen. Daarom wordt voorgesteld om binnen de afdeling Openbaar Beheer bij het team Beheer Openbare Ruimte de formatie structureel uit te breiden met 1 fte.

Bestaand beleid	-192	-182	-142	-142
Bijstellingen budget bos, natuur en landschap	10	10	10	10
Lasten	10	10	10	10

De areaaluitbreiding voor bos, natuur en landschap is minder groot dan voorzien waardoor € 10.000 afgeraamd kan worden. Daarnaast biedt de beheerovereenkomst met bosgroep Zuid-Nederland nog ruimte om beperkt extra kosten op te vangen.

Bijstellingen GR Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)	-24	-24	-24	-24
Lasten	-24	-24	-24	-24

Het betreft bijstellingen conform de vastgestelde meerjarenbegroting 2021 van de GR ODZOB.

Extra budget openbaar groen		-166	-156	-116	-116
Lasten		-166	-156	-116	-116

Sinds 2016 heeft er geen bijraming plaatsgevonden in verband met areaaluitbreiding. De onderhoudsopgave en het beoogde kwaliteitsniveau in relatie tot de bestaande inzet van Senzer verhouden zich niet meer tot elkaar. Door beleidskeuzes is het openbaar groen kleurrijker geworden wat zijn weerslag heeft op de budgetten van het onderhoud. Om hetzelfde kwaliteitsniveau te behouden dient het budget verhoogd te worden. Daarnaast is er door de droogte van de afgelopen 3 jaren meer beplanting dood gegaan. In deze straten zal de beplanting aangevuld worden of in zijn geheel heringericht.

Extra budget schoonmaken wegen		-11	-11	-11	-11
Lasten		-11	-11	-11	-11

Als gevolg van areaaluitbreiding dient het budget voor het vegen van wegen door Senzer te worden verhoogd om het huidige kwaliteits- en veiligheidsniveau te kunnen behouden.

Extra budget verkeersveiligheid		-3	-3	-3	-3
Lasten		-3	-3	-3	-3

Dit budget is nodig voor het Project Regionale Verkeersmilieukaart en Regionale rapportage Luchtkwaliteit (NSL Monitoringstool).

Gladheids- en calamiteitenbestrijding		2	2	2	2
Lasten		-40	-40	-40	-40
Baten		42	42	42	42

Op basis van de meest recente informatie van Blink zijn de ramingen voor 2021 bijgesteld.

Dekkingsplan		0	0	75	75
Besparing subsidie bibliotheek		0	0	75	75
Lasten		0	0	75	75

De besparing bij de bibliotheek vanaf 2023 kan deels gerealiseerd worden doordat een tijdelijke subsidie van € 40.000 dan inmiddels is gestopt. Het restant van € 35.000 zal door de bibliotheek onder andere moeten worden gevonden in de bedrijfsvoering. Tevens willen we als gemeente meer regie voeren op de taken van de bibliotheek.

3.3 Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	verplicht volgens BBV j/n	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
Gemiddelde WOZ-waarde	Ja	Duizend euro	2019	€ 270	onbekend
Nieuw gebouwde woningen	Ja	per 1.000 woningen	2019	9,7	9,3
Demografische druk	Ja	%	2020	77,1	79,4
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Ja	€	2020	743	749
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Ja	€	2020	800	827

3.4 Investerings

Onderstaande tabel geeft de investeringen voor het begrotingsjaar 2021 weer.

Omschrijving	Bruto budget	Bijdrage derden	Netto-budget
Opheffen parkeerknelpunten Zuidzijde Lieshout	260.000		260.000
Vervanging openbare verlichting 2021	280.000		280.000

4 Economie en werkgelegenheid

Portefeuillehouder(s)

Wethouder Briels

Wethouder Buter

Wethouder Meulensteen

Wethouder Slaets-Sonneveldt

Bedrijvigheid

Het winkelbestand in de kleine kernen staat onder druk. Toenemende mobiliteit, internetmogelijkheden, schaalvergroting en de behoefte aan recreatief winkelen leiden er toe dat deze voorzieningen onder druk komen te staan. Laarbeek beschikt over een visie met betrekking tot detailhandel. Wij nemen een actieve houding aan in het versterken van de (winkel)centra en het oplossen van leegstand. Dit vraagt om een toekomstperspectief met betrekking tot detailhandel.

Door het clusteren en herstructureren van bedrijventerreinen wordt er naar gestreefd om nieuwe kansen voor lokale bedrijvigheid en dus werkgelegenheid te creëren en ook verbeteringen aan te brengen met betrekking tot de leefbaarheid. Bemmer IV, heeft daarbij als relatief nieuw en bovenlokaal bedrijventerrein onze speciale aandacht.

Met het aantrekken van de economie en de toenemende vraag naar (grote) bedrijfskavels is het van belang dat wordt vastgehouden aan het Ambitieprogramma Bemmer IV (kwaliteit en uitstraling). Laarbeek zal ook een actieve rol vervullen in de regionale afstemming over bedrijventerreinen.

Laarbeek heeft sinds 2017 een ondernemersfonds. Het is een initiatief van Parkmanagement Laarbeek, CentraManagement Laarbeek en ZLTO. Het fonds is bedoeld om georganiseerd ondernemerschap in staat te stellen om collectieve zaken structureel te financieren en daarmee de economie in Laarbeek te versterken. In 2018 volgt een evaluatie die inzicht geeft in de wensen van de ondernemers; in 2021 vindt een eindevaluatie plaats.

Toerisme en recreatie

Laarbeek heeft haar inwoners maar zeker ook de inwoners van omliggende gemeenten en het stedelijk gebied het nodige te bieden. Er is voldoende potentieel op verschillende vlakken dat beter kan worden benut. Daarom wordt ingezet op een stevige positionering van Laarbeek. Laarbeek profileert zich als Waterpoort van de Peel en spant zich in voor een aantrekkelijk buitengebied met extensieve en laagdrempelige recreatie. De komende periode wordt verder ingezet op (het faciliteren van) kleinschalige recreatieve functies waarbij de focus in het bijzonder op Waterboulevard en de Blauwe Poort komt te liggen. Met beide projecten wordt verder gebouwd aan Waterpoort van de Peel.

Participatie en armoede

We zetten ons in om (verborgen)armoede te bestrijden, armoede die voor de samenleving niet zichtbaar is met als uitgangspunt gelijke kansen voor iedereen. Daarbij willen we speciale aandacht besteden aan kinderarmoede.

Wij vinden dat kinderen niet de dupe mogen worden van de financiële situatie waarin zij zich bevinden.

Preventie en vroegtijdig signaleren van betalingsachterstanden kunnen helpen om (problematische) schulden te voorkomen.

Problematische schulden leiden niet zelden tot gezondheidsproblemen, een beroep op de bijstand en/of huisuitzetting of zelfs tot jeugdhulpvraagstukken. We vinden het daarom van belang om de schulddienstverlening verder door te ontwikkelen om dit instrument zo effectief en efficiënt mogelijk te kunnen inzetten.

Sinds 1 januari 2015 is de Participatiewet van kracht. Dit betekent dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor het bieden van ondersteuning aan mensen met (verminderd) arbeidsvermogen bij het vinden van passend werk. Laarbeek werkt hiervoor regionaal samen in het werkbedrijf Senzer. Om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te kunnen toeleiden naar de reguliere arbeidsmarkt zijn voorzieningen nodig, zoals

werkervaringsplaatsen en mogelijkheden voor maatschappelijke deelname bij lokale voorzieningen. Door een breder aanbod van dergelijke (laagdrempelige) voorzieningen wordt de kans tot de toeleiding naar de arbeidsmarkt vergroot. We zetten in op maatwerk door samenwerking met alle partners die nodig zijn om mensen te helpen en kijken daarbij over de grenzen van de bestaande regels en kaders heen.

4.1 Speerpunten

Wat willen we bereiken?

- 4.01 We schenken extra aandacht aan onze bedrijventerreinen om de kansen voor (lokale) bedrijvigheid te vergroten
- 4.02 Na een tussenevaluatie in 2018 wordt in 2021 een eindevaluatie uitgevoerd van het ondernemersfonds
- 4.03 We werken aan een toekomstperspectief voor de detailhandel
- 4.04 We blijven inzetten op kleinschalige recreatieve functies en we focussen op Waterboulevard en Blauwe Poort
- 4.05 We blijven inzetten op een stevige positionering van Laarbeek als Waterpoort van de Peel
- 4.06 We richten ons op de bestrijding van de verborgen armoede, in het bijzonder bij kinderen
- 4.07 Schulddienstverlening wordt verder doorontwikkeld
- 4.08 Er worden laagdrempelige voorzieningen gecreëerd voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt gericht op participatie
- 4.09 Afspraken toegevoegd die niet in het raadsprogramma waren opgenomen

Wat gaan we daar voor doen?

4.01 We schenken extra aandacht aan onze bedrijventerreinen om de kansen voor (lokale) bedrijvigheid te vergroten

Dutch Technology Week

Planning

Organiseren van een Hotspot waarbij bedrijven uit de regio zich gezamenlijk presenteren en mensen (vooral kinderen) warm willen maken voor techniek. Aan dit evenement doen meer dan 50 bedrijven en een aantal onderwijsinstellingen mee. Vanuit de basisscholen, de Roefeldagen en Parkmanagement/Ondernemersfonds worden kinderen gemotiveerd en gefaciliteerd om de DTW te bezoeken. De Hotspot wordt roulerend georganiseerd in de regio. In 2020 zou de Hotspot in Beek en Donk zijn, onder andere bij Formula Air en Kusters Goumans. Vanwege corona is dit evenement uitgesteld naar 2021. Het budget uit 2020 blijft hiervoor beschikbaar.

06 - 2021

4.04 We blijven inzetten op kleinschalige recreatieve functies en we focussen op Waterboulevard en Blauwe Poort

Actualisatie beleid recreatie en toerisme

Planning

In 2021 wordt de actualisatie van het beleid van recreatie en toerisme verder opgepakt. Er wordt een handboek recreatie en toerisme gemaakt voor en met ondernemers. Dit lag wegens de Corona crisis tijdelijk stil.

03 - 2022

Actualisatie erfgoedbeleid	<i>Planning</i>
Het integrale erfgoedplan en het handhavings- en toezichtconcept worden in voorjaar 2021 ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad. De Erfgoedkaart wordt vertaald in het op te stellen Omgevingsplan.	12 - 2021
Visie 't Gulden land realiseren	<i>Planning</i>
De visie voor 't Gulden Land is in 2019 vastgesteld door de gemeenteraad. De gebiedsontwikkeling in 't Gulden Land draagt sterk bij aan de positionering van Laarbeek als Waterpoort van de Peel. De planning van de uitvoering is afhankelijk van de zoektocht naar alternatieve financieringsmogelijkheden en het kunnen uitvoeren van deelprojecten binnen bestaande projecten. In 2021 worden twee deelprojecten in Laarbeek verder opgepakt in samenwerking met Waterschap Aa en Maas en gemeente Helmond: project natuur en recreatie in de kop van Aarle-Rixtel en project toegangspoorten en ontsluiting. Het ontwerp voor deze projecten is in 2021 gereed.	12 - 2021
4.06 We richten ons op de bestrijding van de verborgen armoede, in het bijzonder bij kinderen	
Integrale schulddienstverlening: doorontwikkeling kindpakket	<i>Planning</i>
Het samen met partners (onder andere het onderwijs en de kledingbank) onderzoeken hoe het gebruik van het kindpakket kan worden vergroot ten behoeve van het in beeld krijgen van de 'verborgen armoede'.	12 - 2021
Verbeteren vroegsignalering	<i>Planning</i>
Om ernstigere problemen te voorkomen, is het van groot belang schulden en tekenen van armoede al in een vroeg stadium te signaleren. We ontwikkelen een proces voor een nauwere samenwerking met werkgevers en het onderwijs, wat zich richt op vroegsignalering en vervolgens het vergroten van het zelfoplossend vermogen.	06 - 2021
4.07 Schulddienstverlening wordt verder doorontwikkeld	
Sluitende keten schuldhelpverlening	<i>Planning</i>
Om ervoor te zorgen dat de keten van schuldhelpverlening (variërend van lichte financiële problemen tot en met een wettelijk schuldsaneringstraject) sluitend is, worden de momenteel ontbrekende/onvolledig ingeregelde schakels ingericht. Dat wil zetten dat het maatschappelijk werk erop wordt ingericht dat zij zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin in staat zijn om voor in de keten de benodigde hulp te kunnen verlenen in de vorm van budgetcoaching, budgetbegeleiding en budgetbeheer (niet technisch budgetbeheer want dat zit bij Kredietbank Nederland). Verder wordt, ook in aansluiting op de in voorbereiding zijnde notitie jeugd, een plan ontwikkeld voor de doelgroep jongeren (met schulden). Dit is een doelgroep waar we specifieke aandacht aan moeten geven, zeker ook gezien de huidige (corona)situatie. Om te voorkomen dat zij in financiële problemen komen (begint al bij de voorlichting op de basisschool) en als ze financiële problemen/schulden hebben, hoe ze in beeld te krijgen en we ze een passend aanbod kunnen bieden. Tenslotte gaan we in samenhang met de andere leefgebieden en in afstemming met het Sociaal Team Laarbeek in de voorlichtende sfeer een preventief aanbod ontwikkelen. Dit doen we aan de hand van life-events welke (mogelijk) leiden tot een veranderde financiële situatie. We gaan inwoners hier proactief over informeren.	11 - 2021

4.09 Afspraken toegevoegd die niet in het raadsprogramma waren opgenomen

Betere samenwerking lokaal onderwijs en arbeidsmarkt

Planning

Het veld (lokaal onderwijs en lokale werkgevers) stelt een plan van aanpak op, waar wij als gemeente bij aansluiten. 10 - 2021

Deelname Laarbeek aan Peelmarketing

Planning

In 2019 is het perspectief Vrijetijdseconomie voor de Peel 2030 opgesteld in opdracht van het Innovatiehuis De Peel. Dit omdat de economische groei op gebied van vrijetijdseconomie in de Peel achter blijft. Het perspectief adviseert om gezamenlijke Peelmarketing te organiseren. Vanaf 2021 sluit Laarbeek samen met de andere Peelgemeentes aan bij het tweetalige digitale platform voor regio Eindhoven om zo de vindbaarheid van het aanbod te verhogen. Om te kunnen concurreren met de omliggende regio's is het aanstellen van regiomarketeers noodzakelijk. Dit wordt in 'lean-en mean' organisatie vormgegeven, waarvan een groeimodel voor de financiële bijdrage van de sector deel uitmaakt. Er wordt een samenwerking voor 3 jaar tussen de Peelgemeentes aangegaan. 12 - 2023

Implementeren nieuwe wet inburgering

Planning

Op 1 juli treedt de nieuwe wet inburgering in werking, waarna uitwerking van de verschillende onderdelen in diverse werkgroepen plaats zal vinden. Daarnaast zal de pilot 'trajectregisseur' worden geëvalueerd. 06 - 2021

4.2 Financiën

	Rekening	Begroting		Meerjarenbegroting		
(bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten	14.783	17.646	16.851	17.107	16.986	16.809
Beheer overige gebouwen en gronden	11	12	11	11	11	11
Economische ontwikkeling	402	495	443	443	443	443
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.164	2.731	4.345	4.345	4.345	4.345
Bedrijfsloket en -regelingen	49	75	76	76	76	76
Economische promotie	126	140	175	154	153	120
Inkomensregelingen	5.100	7.491	5.357	5.714	5.670	5.655
Begeleide participatie	2.613	2.480	2.365	2.233	2.146	2.006
Arbeidsparticipatie	213	240	227	280	291	301
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	5.105	3.981	3.852	3.852	3.852	3.852
Baten	-9.920	-12.401	-11.782	-11.782	-11.782	-11.782
Beheer overige gebouwen en gronden	-28	-30	-31	-31	-31	-31
Economische ontwikkeling	-1					
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.201	-3.049	-4.380	-4.380	-4.380	-4.380
Bedrijfsloket en -regelingen	-45	-45	-45	-45	-45	-45
Economische promotie						
Inkomensregelingen	-3.331	-5.574	-3.474	-3.474	-3.474	-3.474
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-5.314	-3.703	-3.852	-3.852	-3.852	-3.852
Saldo van baten en lasten	4.862	5.245	5.069	5.325	5.204	5.027
Stortingen in reserves	1.035	5			20	34
Onttrekkingen aan reserves	-102	-153	-140	-120	-120	-120
Resultaat	5.796	5.097	4.929	5.205	5.104	4.940

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de begrotingssaldi weer.

	Begroting	Meerjarenperspectief		
(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024
Primitieve begroting 2020-2023	4.937	4.935	5.019	5.019
1e Tussenrapportage 2020	77	183	104	-26
Kadernota 2021	94	115	10	10
Startpositie Meerjarenbegroting 2021-2024	5.108	5.233	5.133	5.003
Nieuw beleid	-35	-34	-33	0
Bestaand beleid	142	-10	-10	-9
Gemeentefonds	55	56	56	56
Dekkingsplan	60	60	60	60
Loon- & prijsontwikkeling	-5	-5	-5	-5
Kapitaallasten	8	8	8	8
Overige mutaties	-45	-47	-47	-47
Saldo Meerjarenbegroting 2021-2024	-4.929	-5.205	-5.104	-4.940

Toelichting financiële mutaties

Onderstaande tabel laat de mutaties uit de Programmabegroting 2021 zien.

		Begroting	Meerjarenperspectief		
<i>bedragen x € 1.000</i>		2021	2022	2023	2024
Nieuw beleid		-35	-34	-33	0
Ontwerp maken voor deelprojecten in 't Gulden Land		0	0	0	0
	Lasten	-20	0	0	0
	Baten	20	0	0	0

De visie voor 't Gulden Land is in 2019 vastgesteld door de gemeenteraad. De gebiedsontwikkeling in 't Gulden Land draagt sterk bij aan de positionering van Laarbeek als Waterpoort van de Peel. In 2021 worden twee deelprojecten in Laarbeek verder opgepakt in samenwerking met Waterschap Aa en Maas en gemeente Helmond: project natuur en recreatie in de kop van Aarle-Rixtel en project toegangspoorten en ontsluiting. Om een ontwerp te maken is een bijdrage van gemeente Laarbeek nodig. De noodzakelijke middelen (€ 20.000) kunnen uit de reserve recreatie en toerisme worden onttrokken. De projecten dragen immers bij aan de toeristisch-recreatieve aantrekkingskracht van Laarbeek.

Partnerbijdrage van Gogh Nationaal Park	-13	-13	-13	0
Lasten	-13	-13	-13	0

Er wordt gedurende drie jaar een samenwerkingsovereenkomst aangegaan met Van Gogh Nationaal park. Van Gogh Nationaal Park fungeert als vliegwiel voor gezamenlijke integrale ontwikkeling van natuur, landschap, cultuur en regionale economie in relatie tot de grote ruimtelijke opgaves die spelen.

Uitvoering Peelmarketing	-23	-22	-20	0
Lasten	-23	-22	-20	0

Gedurende 3 jaar wordt een samenwerking aangegaan met Peelgemeenten tbv Peelmarketing. De opvoering van deze lasten kunnen in relatie worden gezien met de verlaging van het werkbudget 'economische agenda'.

Bestaand beleid	142	-10	-10	-9
Bijstellingen GR Metropool Regio Eindhoven (MRE)	-1	-1	-1	-1
Lasten	-1	-1	-1	-1

Bijstelling conform de vastgestelde meerjarenbegroting 2021 van de MRE.

Bijstellingen GR Peelgemeenten		-10	-10	-10	-10
Lasten		-10	-10	-10	-10

Bijstelling conform de vastgestelde meerjarenbegroting 2021 van de GR Peelgemeenten. Daarbij heeft nog geen verwerking plaatsgevonden van de in procedure gebrachte 1e begrotingswijziging 2021.

Bijstellingen GR Senzer		152	1	1	2
Lasten		74	-77	-77	-77
Baten		78	78	78	78

Bijstelling conform de vastgestelde meerjarenbegroting 2021 van de GR Senzer.

Gemeentefonds		55	56	56	56
Verwerking septembercirculaire 2020 Gemeentefonds		55	56	56	56
Lasten		55	56	56	56

De verwerking van de septembercirculaire 2020 gemeentefonds laat over de jaren 2021 t/m 2024, ná diverse opgenomen bijstellingen, over alle jaren een budgettair voordeel zien.

Daarbij is rekening is gehouden met bijstellingen op de volgende onderdelen:

Stelpost 'brede aanpak dak- en thuisloosheid'

Hiervoor zijn tijdelijke middelen beschikbaar gesteld voor een periode van 2 jaar (2020: € 18.000 en 2021: € 32.000).

Stelpost 'versterking omgevingsveiligheidsdiensten'

Hiervoor zijn tijdelijke middelen beschikbaar gesteld voor een periode van 4 jaar (2021 t/m 2024 jaarlijks € 3.000).

Stelpost 'Gezond in de stad'

Hiervoor zijn tijdelijke middelen beschikbaar gesteld voor een periode van 3 jaar (2021 t/m 2022 jaarlijks € 6.000)

Kosten Waterschapsverkiezingen

Hiervoor is een structureel bedrag beschikbaar gesteld van jaarlijks € 4.000.

Budget re-integratiemiddelen

Hiervoor is een lager budget beschikbaar gekomen hetgeen zich vertaalt in een verlaging van het totaal te besteden re-integratiebudget.

Hogere inkomsten en lagere uitgaven tonen in het overzicht als een positief bedrag.

Daarentegen tonen lagere inkomsten en hogere uitgaven in het overzicht als een negatief bedrag.

Dekkingsplan		60	60	60	60
Gedeeltelijke verlaging stelpost 'Begeleiding mensen naar werk'		30	30	30	30
Lasten		30	30	30	30

Bij vaststelling van de begroting 2018 is voor 'Begeleiding mensen naar werk' een jaarlijks budget beschikbaar gesteld van € 150.000 in 2018, aflopend naar uiteindelijk jaarlijks € 80.000 in 2021. Nu wordt voorgesteld om dit budget structureel te verlagen met € 30.000.

Verlaging werkbudget 'economische agenda Laarbeek'	30	30	30	30
Lasten	30	30	30	30

Binnen het budget Economische Agenda valt het onderdeel Innovatiehuis De Peel. Er liggen contractuele afspraken dat vanuit het Innovatiehuis De Peel beroep gedaan kan worden op financiële middelen voor projecten en inhuur. In de praktijk wordt echter nooit beroep gedaan op het volledige afgesproken en begrootte budget. Daarnaast haalt het Innovatiehuis De Peel steeds vaker op andere plekken financiële middelen op. Voorstel is om het budget Economische Agenda daarom structureel te verlagen met € 30.000. Gezien de contractuele afspraken is er een risico op overschrijding, echter zal dan eerst gezocht worden naar dekking uit bestaande structurele budgetten of er wordt een incidenteel beroep gedaan op de algemene reserve. Deze verlaging van het werkbudget kan in relatie worden gezien met de opvoering van de lasten voor Peelmarketing.

4.3 Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	verplicht volgens BBV j/n	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
Functiemenging	Ja	%	2019	47,5	48,7
Vestigingen (van bedrijven)	Ja	per 1.000 inwoners 15 t/m 64 jaar	2019	170,8	159,2

De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

5 Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs

Portefeuillehouder(s)

Burgemeester van der Meijden

Wethouder Briels

Wethouder Buter

Wethouder Meulensteen

Wethouder Slaets-Sonneveldt

Sociaal domein

De aanpak binnen het sociale domein vraagt om een integrale benadering van het (gezins)systeem. Steeds op zoek gaan naar het leveren van maatwerk passend bij de situatie en vraag om ondersteuning zoals die zich voordoet. Dat vraagt op zijn beurt om verdergaande deregulering en ontschotting tussen de te onderscheiden domeinen. Daarmee wordt de benodigde ruimte gecreëerd voor het bieden van maatwerk en wordt ervoor gezorgd dat de zorg voor Laarbeek betaalbaar blijft. We willen maatwerk bieden, toegesneden op de individuele ondersteuningsbehoefte. Van het gelijkheidsbeginsel naar erkende ongelijkheid, het ongelijkheidsbeginsel. Doen wat nodig is in dít geval, in déze situatie binnen déze omstandigheden.

Denkend en werkend vanuit economisch en maatschappelijk rendement, dat wat onze inwoner(s) daadwerkelijk helpt en minder vanuit het systeem en/of rechtmatigheid. We willen hierbij inbreng van de gebruikers van de zorg door periodiek te monitoren. We hebben er belang bij om inzicht te krijgen in behoeften en kosten om ons op basis daarvan te richten op preventie.

Zorg en welzijn

Je goed voelen wordt voor een belangrijk deel bepaald door mensen om je heen. Mensen met wie je lief en leed kunt delen en op wie je een beroep kunt doen als het even minder goed gaat. Helaas heeft niet iedereen een sociaal netwerk waarop hij terug kan vallen.

Eenzaamheid wordt door veel van onze inwoners als een groot probleem ervaren. Het gemis aan verbondenheid met anderen kan nadelige gevolgen hebben voor de gezondheid en er toe leiden dat mensen meer gebruik maken van voorzieningen. Eenzaamheid is bovenal vanuit menselijk oogpunt ongewenst. Wij willen hen (jong en oud) niet aan hun lot overlaten.

Gezondheid kan gezien worden als 'het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven'.

Het gaat niet alleen om de afwezigheid van ziekte. Mensen die goed leren omgaan met hun ziekte (aanpassingsvermogen) ervaren hun gezondheid over het algemeen ook als goed. Er wordt niet zozeer gekeken naar problemen of beperkingen, maar naar de mogelijkheden die mensen zelf nog hebben.

Wij willen blijvend inzetten op deze nieuwe benaderingswijze van gezondheid en verwachten van onze professionals dat zij deze gedachte als uitgangspunt voor hun handelen nemen en aansluiting zoeken bij datgene wat iemand (nog) wil bereiken en mensen daarbij ondersteunen.

De afbouw van zorginstellingen en toename van het aantal ouderen, maakt dat meer mensen met een fysieke of mentale beperking langer in de kernen blijven wonen en zo zelfstandig mogelijk mee kunnen blijven doen. Dit vraagt om een zorgvuldige inrichting van de openbare ruimte, zodat gemeentelijke gebouwen en noodzakelijke voorzieningen (o.a. winkels, horeca) herkenbaar, bereikbaar en toegankelijk zijn.

Door de toenemende vergrijzing van onze maatschappij wordt het aandeel van mensen met dementie ook een stuk groter in de nabije toekomst. Laarbeek probeert daar op in te spelen door een dementie-vriendelijke gemeente te zijn waarin gekeken wordt naar de mensen met dementie en hun omgeving.

Omdat mensen langer thuis blijven wonen, moet de zorg hierop aangepast worden.

Ook het begrip voor mensen met dementie in onze dorpen zal moeten veranderen, zodat ze langer mee kunnen doen in hun buurt en vereniging.

Steeds vaker wordt bij het verlenen van zorg een beroep gedaan op vrijwilligers die mantelzorg verlenen. Mantelzorg verlenen, hoort bij het leven. Dat neemt niet weg dat mantelzorgers overbelast kunnen raken. Slechts een beperkt gedeelte van de mantelzorgers is in beeld bij de welzijnsorganisatie.

Veel van hen vinden het normaal wat ze doen en hebben geen behoefte aan ondersteuning of advies. In de toekomst zal steeds vaker een beroep op mantelzorgers moeten worden gedaan. De mantelzorger moet, daar waar nodig en gewenst, vanuit de sociale basisstructuur ondersteund en ontlast worden.

Jeugdparticipatie is het maatschappelijk meedoen van jeugd, bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk of via een maatschappelijke stage. Dit geeft jongeren inspraak en invloed en een bredere kijk op de maatschappij waar ook zij onderdeel van uitmaken. Ze krijgen de mogelijkheid om een initiatief te nemen en verantwoordelijkheid te dragen. In de Toekomstvisie van Laarbeek is aangegeven dat de jeugd onze toekomst is.

Accommodaties

In Laarbeek is de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in voorzieningen in alle dorpen, waardoor er een uitstekend niveau aan sociale, culturele en educatieve voorzieningen aanwezig is. Dit willen we naar de toekomst toe ook zo behouden. Dat vraagt enerzijds om reserveringen/investeringen ten aanzien van het beheer en onderhoud van de voorzieningen maar vraagt ook om een andere verdeling van de verantwoordelijkheden met betrekking tot het beheer en onderhoud van de voorzieningen. Er zal een grotere rol en inbreng van de inwoners en organisaties worden verwacht.

5.1 Speerpunten

Wat willen we bereiken?

- 5.01 Toewerken naar een sociaal domein zonder schotten met minder regels, met als doelstelling goede zorg betaalbaar te houden; hierbij de inbreng van zorggebruikers periodiek monitoren en ons op basis daarvan te richten op preventie
- 5.02 We zetten ons in voor een eenzaamheidsaanpak (voor jong en oud)
- 5.03 We blijven inzetten op een bredere kijk op gezondheid
- 5.04 Bij de inrichting van openbare voorzieningen en openbare ruimte wordt rekening gehouden met mensen met een mentale of fysieke beperking
- 5.05 We willen overbelasting van mantelzorgers voorkomen
- 5.06 We willen de participatie van jeugd bevorderen
- 5.07 We zorgen ervoor dat accommodaties op orde blijven
- 5.08 Afspraken toegevoegd die niet in het raadsprogramma waren opgenomen

Wat gaan we daar voor doen?

5.01	Toewerken naar een sociaal domein zonder schotten met minder regels, met als doelstelling goede zorg betaalbaar te houden; hierbij de inbreng van zorggebruikers periodiek monitoren en ons op basis daarvan te richten op preventie	
Bevorderen integraliteit		<i>Planning</i>
Onder regie van de gemeenten stellen gesubsidieerde instellingen gezamenlijke werkplannen op, daarbij trekken de organisaties samen op als initiatiefnemer en uitvoerder. Het eerste werkplan wordt opgesteld voor 2020-2021. Het realiseren van een huiskamer in de gemeenschapshuizen kan bijvoorbeeld invulling geven aan het thema 'verbeteren vroegsignalering'.		12 - 2021
Invulling sociaal team Laarbeek		<i>Planning</i>
Voor het inzetten van de goedkoopst adequate ondersteuning en het meer beheersbaar krijgen van de kosten in het sociaal domein heeft het sociaal team Laarbeek een cruciale rol. Om de effectiviteit nog verder te vergroten, onderzoeken we (met de regie vanuit de gemeente) of er wijzigingen in het sociaal team Laarbeek nodig zijn, zowel kwantitatief (hoeveelheid formatie) als kwalitatief (welke expertises wenselijk). Daarbij worden ook de effecten op het voorliggend veld (welzijn) meegenomen.		11 - 2021
Meer inzicht in aantallen en aard van interventies		<i>Planning</i>
Ontwikkelen van een monitor Sociaal Domein om meer zicht op data te krijgen, waarbij diverse data uit verschillende bronnen aan elkaar gekoppeld worden. Dat moet in de toekomst meer mogelijkheden geven tot meer datagedreven werken.		12 - 2021
Signalen onrechtmatige zorg		<i>Planning</i>
In 2021 heeft de GR Peelgemeenten een proces geregeld, waarin signalen over de kwaliteit en rechtmatigheid van zorginzet actief opgehaald, samengebracht en opgepakt worden. Het Sociaal Team Laarbeek geeft signalen van onrechtmatige zorg door aanbieders actief door aan de GR Peelgemeenten.		12 - 2021
Versterken en goed toegankelijk maken van het lokaal aanbod: Kansrijke start		<i>Planning</i>
Met ondersteuning van het landelijke programma 'Kansrijke start' gaan we een lokale coalitie Kansrijke Start vormen om de samenwerkingsafspraken te versterken tussen betrokken organisaties uit het medisch en sociaal domein die een rol hebben in het bieden van extra ondersteuning voor kwetsbare gezinnen rondom bewust zwanger worden, een gezonde zwangerschap en veilig ouderschap.		12 - 2021
Vervolg Pilot huisartsen		<i>Planning</i>
In 2021 eindigt de pilot 'Samenwerking huisartsen'. In 2021 wordt een besluit genomen over het vervolg. Daarvoor vindt eerst een evaluatie plaats.		06 - 2021

5.03 We blijven inzetten op een bredere kijk op gezondheid

Inzicht in medicijngebruik in het water en de relatie met gezondheid

Planning

Zorgkosten lopen op door te veel voorgeschreven medicijnen. Rioolzuivering wordt lastiger door de hoeveelheid doorgespoelde medicijnresten. In 2021 onderzoeken we welke mogelijkheden er zijn om medicijnresten in water terug te dringen, bijvoorbeeld door in te zetten op specifiekere uitgifte van medicijnen door apotheken. Ook wordt onderzocht welke relatie gezondheid bevorderende interventies hebben op de medicijnresten in water (a.d.h.v. wijkwatermetingen door het waterschap Aa en Maas).

Uitvoeren Plan van Aanpak 'normaliseren'

Planning

Ons streven is dat mensen meer vertrouwen op hun eigen mogelijkheden, meer gebruik maken van hun eigen kracht en (met hulp) hun zelfredzaamheid vergroten en er minder beroep gedaan wordt op de gemeente om daarin te ondersteunen. En wanneer ze ondersteuning nodig hebben dit eerst zoeken in hun omgeving of bij bijvoorbeeld een vereniging. Hiermee vergroten we het beroep op algemene voorzieningen en verlagen we het beroep op geïndiceerde specialistische inzet. We stellen hiervoor een communicatieplan op dat zich richt op inwoners, vindplaatsen als bijvoorbeeld onderwijs en jeugdgezondheidszorg, voorliggend veld (vrijwilligers en professionele organisaties).

5.2 Financiën

	Rekening	Begroting		Meerjarenbegroting		
(bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten	15.769	17.000	16.338	16.565	16.576	16.662
Onderwijshuisvesting	626	791	474	474	474	474
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	749	789	958	958	958	958
Sportbeleid en activering	221	265	240	240	240	240
Sportaccommodaties	952	948	907	884	883	869
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	200	208	209	209	209	209
Samenkracht en burgerparticipatie	2.502	3.047	2.850	2.889	2.801	2.801
Wijkteams	2.201	2.277	1.608	1.819	1.919	2.019
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	563	569	616	616	616	616
Maatwerkdienstverlening 18+	2.777	2.984	3.268	3.268	3.268	3.268
Maatwerkdienstverlening 18-	92	93	96	96	96	96
Geëscaleerde zorg 18-	4.098	4.193	4.296	4.296	4.296	4.296
Volksgezondheid	790	837	816	816	816	816
Baten	-1.134	-1.201	-753	-753	-753	-753
Onderwijshuisvesting	-396	-462				
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-160	-158	-158	-158	-158	-158
Sportbeleid en activering	-57	-20	-20	-20	-20	-20
Sportaccommodaties	-205	-207	-213	-213	-213	-213
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie		-1	-13	-13	-13	-13
Samenkracht en burgerparticipatie	-226	-260	-255	-255	-255	-255
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-89	-93	-93	-93	-93	-93
Maatwerkdienstverlening 18+						
Saldo van baten en lasten	14.635	15.799	15.584	15.812	15.823	15.909
Stortingen in reserves	277	290	24	24	24	24
Onttrekkingen aan reserves	-525	-664	-559	-559	-559	-559
Resultaat	14.387	15.426	15.049	15.276	15.287	15.373

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de begrotingssaldi weer.

	Begroting	Meerjarenperspectief		
<i>bedragen x € 1.000</i>	2021	2022	2023	2024
Primitieve begroting 2020-2023	15.297	15.301	15.301	15.301
1e Tussenrapportage 2020	313	348	355	355
Kadernota 2021	241	229	209	209
Krediet aanpassing kleed- en doucheaccommodatie Sportpark Mariahout	5	5	5	5
Startpositie Meerjarenbegroting 2021-2024	15.856	15.883	15.870	15.870
Nieuw beleid	-25	-10	-10	-10
Bestaand beleid	753	515	415	315
Dekkingsplan	0	0	75	75
Loon- & prijsontwikkeling	-66	-66	-66	-66
Kapitaallasten	195	219	219	233
Overige mutaties	-51	-51	-51	-51
Saldo Meerjarenbegroting 2021-2024	-15.049	-15.276	-15.287	-15.373

Toelichting financiële mutaties

Onderstaande tabel laat de mutaties uit de Programmabegroting 2021 zien.

	Begroting	Meerjarenperspectief		
<i>bedragen x € 1.000</i>	2021	2022	2023	2024
Nieuw beleid	-25	-10	-10	-10
Ontwikkeling monitor Sociaal Domein	-25	-10	-10	-10
Lasten	-25	-10	-10	-10

Ontwikkelen van een monitor Sociaal Domein om meer zicht op data te krijgen, waarbij diverse data uit verschillende bronnen aan elkaar gekoppeld worden. Hiermee willen we zowel Raad, college als management van betere sturingsinformatie gaan voorzien. Incidenteel budget voor het ontwikkelen van de monitor en structureel budget voor applicatiekosten en analyse van de verkregen data. De kosten van de monitor worden geraamd binnen programma 5 'Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs'. De dekking van deze kosten vindt plaats vanuit het beschikbare budget I&A binnen programma 6 'Financiën en bedrijfsvoering'.

Bestaand beleid		753	515	415	315
Bijstelling bijdrage Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK)		-1	-1	-1	-1
	Lasten	-13	-13	-13	-13
	Baten	12	12	12	12

Sinds 2016 neemt de gemeente deel aan het subsidieprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK): de provincie stelt een subsidie beschikbaar om kunst en cultuur in te bedden in het lesprogramma op basisscholen, mits de gemeente eenzelfde bedrag inlegt. In het programma 2016-2020 ging de provincie uit van een bijdrage van € 0,50 per inwoner (€ 10.983). In het subsidieprogramma 2021-2024 rekent de provincie met € 0,55 per inwoner (22.530 inwoners (1-1-2020) x € 0,55 = € 12.391,50, afgerond € 12.400. De subsidie is al structureel meerjarig verwerkt, maar de verhoging van subsidie (per saldo jaarlijks € 1.417) nog niet.

Bijstelling prognose zorgkosten Sociaal Domein		838	600	500	400
	Lasten	838	600	500	400

De prognose van de zorgkosten van de GR Peelgemeenten laat een positief beeld zien. In hoeverre incidentele omstandigheden deze prognose hebben beïnvloed zal in de praktijk blijken. Voor een deel wordt de positieve prognose ook toegeschreven aan de Laarbeekse werkwijze waarbij de transformatiegedachte steeds meer zichtbaar wordt. De prognose van de GR Peelgemeenten betreft slechts het jaar 2021. Meerjarig is de positieve lijn doorgetrokken maar is ook enige voorzichtigheid ingebouwd.

Bijstellingen GR GGD		-14	-14	-14	-14
	Lasten	-14	-14	-14	-14

Bijstelling conform de vastgestelde meerjarenbegroting 2021 van de GGD.

Bijstellingen GR Peelgemeenten		-70	-70	-70	-70
	Lasten	-70	-70	-70	-70

Bijstelling conform de vastgestelde meerjarenbegroting 2021 van de GR Peelgemeenten. Daarbij heeft nog geen verwerking plaatsgevonden van de in procedure gebrachte 1e begrotingswijziging 2021.

Dekkingsplan		0	0	75	75
Bijstelling beschikbaar budget Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)		0	0	75	75
	Lasten	0	0	75	75

Voor VVE ontvangt de gemeente middelen van het Rijk. In de huidige begroting bedragen de werkelijke kosten voor VVE substantieel meer dan de bijdrage vanuit het Rijk. Het wordt realistisch geacht dat de VVE-aanbieders voor 2023 afdoende maatregelen nemen om op de voorgestelde bijstelling te anticiperen.

5.3 Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	verplicht volgens BBV j/n	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
Absoluut verzuim	Ja	per 1.000 leerlingen	2017	0	1,3
Relatief verzuim	Ja	per 1.000 leerlingen	2018	4	17
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	Ja	%	2018	1,2	1,4
Niet sporters	Ja	%	2016	47,7	48,9
Banen	Ja	per 1.000 inwoners van 15- 64 jaar	2019	609	664,2
Jongeren met een delict voor de rechter	Ja	%	2016	0	1
Kinderen uit uitkeringsgezinnen	Ja	%	2018	4	4
Netto arbeidsparticipatie	Ja	%	2019	70,4	69,6
Werkloze jongeren	Ja	%	2018	1	1
Personen met een bijstandsuitkering	Ja	per 10.000 inwoners	2019	160,4	194
Lopende re-integratievoorzieningen	Ja	per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar	2019	60,5	148,1
Jongeren met jeugdhulp	Ja	% van alle jongeren tot 18 jaar	2019	7,9	10,9
Jongeren met jeugdbescherming	Ja	%	2019	0,8	1,1
Jongeren met jeugdreclassering	Ja	%	2019	onbekend	0,4
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Ja	per 10.000 inwoners	2019	740	576
Omvang huishoudelijk restafval	Ja	Kg/inwoners	2017	82	140
Hernieuwbare elektriciteit	Ja	%	2018	4,4	onbekend

6 Financiën en bedrijfsvoering

Portefeuillehouder(s)

Burgemeester van der Meijden

Wethouder Buter

Financiën

De gemeente Laarbeek is een financieel gezonde gemeente. We hebben een kwalitatief hoog voorzieningenniveau en toch is het tot nu toe gelukt om een meerjarig sluitende begroting en een ruim weerstandsvermogen te hebben en op te bouwen. De komende raadsperiode streven we ernaar om deze goede financiële situatie te behouden dan wel te verbeteren. We blijven investeren in de gemeenschap en willen de huidige leefkwaliteit behouden dan wel versterken. Afgezien van de reguliere inflatiecorrecties, willen we echter terughoudend omgaan met lastenverhoging.

Bedrijfsvoering

Met het vaststellen van de Toekomstvisie "Samen daadkrachtig en energiek naar 2030" is er door gemeente en gemeenschap een bewuste keuze gemaakt om een zelfstandige gemeente te zijn, die bovendien geen beleidsarme beheer- of regiegemeente is. De gemeente heeft de afgelopen jaren vooral ingezet op een slanke en slagvaardige organisatie. Het is nodig onze personeelsformatie en de bedrijfsvoering mee te laten groeien in een nieuw tijdsperspectief om de organisatie en de medewerkers slagvaardig te houden.

6.1 Speerpunten

Wat willen we bereiken?

- 6.01 Wij werken aan het behoud dan wel het versterken van de huidige leefkwaliteit in onze gemeente en zijn terughoudend met het verhogen van lasten voor onze inwoners; uitgangspunt is hierbij de vastgestelde begroting 2018
- 6.02 Wij investeren in ons personeelsbestand en de bedrijfsvoering, zodat die in evenwicht zijn met de maatschappelijke opgaven en taken van deze tijd; de hierover gemaakte afspraken concretiseren we in de Kadernota voor de begroting 2019
- 6.03 Afspraken toegevoegd die niet in het raadsprogramma waren opgenomen

Wat gaan we daar voor doen?

6.01	Wij werken aan het behoud dan wel het versterken van de huidige leefkwaliteit in onze gemeente en zijn terughoudend met het verhogen van lasten voor onze inwoners; uitgangspunt is hierbij de vastgestelde begroting 2018
-------------	---

Evenwicht brengen in onze lastendruk in relatie tot het voorzieningenniveau
--

Planning

We houden ons voorzieningenniveau op peil en reserveren middelen voor onderhoud en beheer daarvan en brengen evenwicht in lastendruk en voorzieningen.

12 - 2021

Evenwicht houden in ons personeelsbestand en bedrijfsvoering in relatie tot de maatschappelijke opgaven	<i>Planning</i>
--	-----------------

We voeren de jaarschijf 2021 uit van het I&A-plan, presenteren op digitale wijze onze instrumenten van planning en control (begroting en jaarrekening via LIAS) en investeren in onze medewerkers (via organisatieontwikkeling, coaching, opleidingen en modern werkgeverschap). Daarnaast houden we balans tussen belasting van de ambtelijke organisatie in het verwezenlijken van onze ambities en invulling geven aan de wettelijke opgaven en verplichte taken.	12 - 2021
--	-----------

6.03 Afspraken toegevoegd die niet in het raadsprogramma waren opgenomen

Bestemmingsreserves	<i>Planning</i>
----------------------------	-----------------

Met het oog op transparantie wordt ten aanzien van de volgende bestemmingsreserves in 2021 een concreet voorstel gemaakt met een plan en/of inzicht in de uitgaven: - Reserve sociale activering - Reserve accommodatiebeleid - Reserve flexibele beloning - Reserve grondexploitatie - Reserve bovenwijkse voorzieningen - Reserve volkshuisvesting - Reserve bereikbaarheidsagenda - Reserve kwaliteitsverbetering buitengebied - Reserve dorpsontwikkelingsplannen - Reserve reconstructiewet - Reserve recreatie en toerisme - Reserve kunst en cultuur - Reserve duurzaamheidsfonds - Reserve duurzaamheidsleningen - Reserve stimuleringsregeling duurzame warmte nieuwbouw	12 - 2021
--	-----------

6.2 Financiën

	Rekening	Begroting		Meerjarenbegroting		
(bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten	7.156	7.477	7.992	8.074	8.115	8.142
Resultaat van de rekening van baten en lasten						
Ondersteuning organisatie	6.696	7.260	7.422	7.514	7.531	7.528
Treasury						
OZB woningen	6	4	4	4	4	4
OZB niet-woningen						
Overige baten en lasten	454	94	446	436	460	490
Vennootschapsbelasting		120	120	120	120	120
Baten	-35.174	-35.947	-37.258	-37.358	-37.477	-37.467
Resultaat van de rekening van baten en lasten	-840					
Ondersteuning organisatie	-453	-527	-544	-544	-544	-544
Treasury	-59	-26	-59	-59	-59	-59
OZB woningen	-2.601	-3.466	-3.582	-3.700	-3.822	-3.948
OZB niet-woningen	-1.675	-2.001	-2.064	-2.128	-2.195	-2.263
Belastingen Overig	-13	-18	-27	-27	-27	-27
Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	-29.250	-29.891	-30.834	-30.798	-30.678	-30.574
Overige baten en lasten	-283	-18	-147	-101	-151	-51
Saldo van baten en lasten	-28.018	-28.469	-29.266	-29.284	-29.362	-29.325
Stortingen in reserves	2.374	2.976	146	100	100	
Onttrekkingen aan reserves	-3.196	-3.424	-232	-220	-217	-217
Resultaat	-28.840	-28.917	-29.352	-29.404	-29.479	-29.542

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de begrotingssaldi weer.

	Begroting	Meerjarenperspectief		
<i>bedragen x € 1.000</i>	2021	2022	2023	2024
Primitieve begroting 2020-2023	-29.015	-29.272	-29.519	-29.457
1e Tussenrapportage 2020	31	-148	10	133
Kadernota 2021	-2	-2	-2	-2
Amendement: géén extra krediet € 25.000 AV-middelen (variant 2)	-2	-2	-2	-2
Krediet aanpassing klee- en doucheaccommodatie Sportpark Mariahout	-5	-5	-5	-5
Krediet vervanging audio en visuele middelen gemeentehuis Laarbeek	2	2	2	2
Startpositie Meerjarenbegroting 2021-2024	-28.991	-29.427	-29.516	-29.331
Nieuw beleid	25	10	10	10
Bestaand beleid	-53	-53	-53	-3
Gemeentefonds	285	24	-16	3
Dekkingsplan	0	0	50	226
Loon- & prijsontwikkeling	218	218	218	218
Kapitaallasten	-433	-489	-513	-510
Overige mutaties	320	267	267	267
Saldo Meerjarenbegroting 2021-2024	29.352	29.404	29.479	29.542

Toelichting financiële mutaties

Onderstaande tabel laat de mutaties uit de Programmabegroting 2021 zien.

	Begroting	Meerjarenperspectief		
<i>bedragen x € 1.000</i>	2021	2022	2023	2024
Nieuw beleid	25	10	10	10
Ontwikkeling monitor Sociaal Domein	25	10	10	10
Lasten	25	10	10	10

Ontwikkelen van een monitor Sociaal Domein om meer zicht op data te krijgen, waarbij diverse data uit verschillende bronnen aan elkaar gekoppeld worden. Hiermee willen we zowel Raad, college als management van betere sturingsinformatie gaan voorzien.

Incidenteel budget voor het ontwikkelen van de monitor en structureel budget voor applicatiekosten en analyse van de verkregen data.

De kosten van de monitor worden geraamd binnen programma 5 'Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs'. De dekking van deze kosten vindt plaats vanuit het beschikbare budget I&A binnen programma 6 'Financiën en bedrijfsvoering'.

Bestaand beleid		-53	-53	-53	-3
Bijstellingen GR BSOB		6	6	6	6
	Lasten	1	1	1	1
	Baten	6	6	6	6

Uit de vastgestelde begroting 2021 van de BSOB komt een voordeel op de invorderingsopbrengsten naar voren, die hier wordt bijgesteld met een bedrag van € 6.000 structureel.

Bijstellingen GR Metropool Regio Eindhoven (MRE)		-6	-6	-6	-6
	Lasten	-6	-6	-6	-6

Bijstelling conform de vastgestelde meerjarenbegroting 2021 van de MRE.

Tijdelijke extra bijdrage BSOB ivm NoCureNoPay-bureaus		-50	-50	-50	0
	Lasten	-50	-50	-50	0

De BSOB heeft veel hogere kosten als gevolg van veel geautomatiseerde bezwaren van NoCureNoPay-bureaus. Er wordt door BSOB veel gedaan om de wetgeving en de keuze van mensen om in zee te gaan met deze bureaus te beïnvloeden. Dit alles vraagt echter tijd en energie en duurt mogelijk enige jaren. In dit licht wordt voorgesteld om voor drie jaren hogere kosten ad € 50.000 te ramen.

Verplichte ondertiteling bij video on demand (VOD)		-3	-3	-3	-3
	Lasten	-3	-3	-3	-3

Met ingang van september 2020 is ondertitelen bij video on demand (VOD) wettelijk verplicht (live ondertiteling is niet verplicht).

Gemeentefonds		285	24	-16	3
Verwerking septembercircular 2020 Gemeentefonds		285	24	-16	3
	Lasten	-41	-9	-3	-3
	Baten	326	33	-13	6

De verwerking van de septembercircular 2020 gemeentefonds laat over de jaren 2021 t/m 2024, ná diverse opgenomen bijstellingen, over alle jaren een budgettair voordeel zien. Daarbij is rekening is gehouden met bijstellingen op de volgende onderdelen:
Stelpost 'brede aanpak dak- en thuisloosheid'
 Hiervoor zijn tijdelijke middelen beschikbaar gesteld voor een periode van 2 jaar (2020: € 18.000 en 2021: € 32.000).
Stelpost 'versterking omgevingsveiligheidsdiensten'
 Hiervoor zijn tijdelijke middelen beschikbaar gesteld voor een periode van 4 jaar (2021 t/m 2024 jaarlijks € 3.000).

Stelpost 'Gezond in de stad'

Hiervoor zijn tijdelijke middelen beschikbaar gesteld voor een periode van 3 jaar (2021 t/m 2022 jaarlijks € 6.000)

Kosten Waterschapsverkiezingen

Hiervoor is een structureel bedrag beschikbaar gesteld van jaarlijks € 4.000.

Budget re-integratiemiddelen

Hiervoor is een lager budget beschikbaar gekomen hetgeen zich vertaalt in een verlaging van het totaal te besteden re-integratiebudget.

Hogere inkomsten en lagere uitgaven tonen in het overzicht als een positief bedrag en lagere inkomsten en hogere uitgaven als een negatief bedrag.

Dekkingsplan	0	0	50	226
Invoering Verblijfsbelasting (toeristenbelasting)	0	0	50	50
Baten	0	0	50	50

Enige jaren geleden is onderzocht om net als in de omringende gemeenten Verblijfsbelasting (toeristenbelasting) te heffen. Destijds wogen de uitvoeringskosten niet op tegen de opbrengsten. Nu de uitvoering is ondergebracht bij de BSOB is er een nieuwe situatie ontstaan. Voorgesteld wordt om eerst de toerismesector en de horecasector na de huidige coronacrisis weer op niveau te laten komen voordat wordt overgegaan tot de invoering van de Verblijfsbelasting (toeristenbelasting) per 2023.

Verhoging ozb-opbrengst 2024	0	0	0	176
Baten	0	0	0	176

In het eerder besloten dekkingsplan is tot en met 2023 al een jaarlijkse stijging ingerekend van 3%. Het voorstel is nu om voor 2024 eveneens een stijging van de ozb-opbrengst in te ramen van 3%.

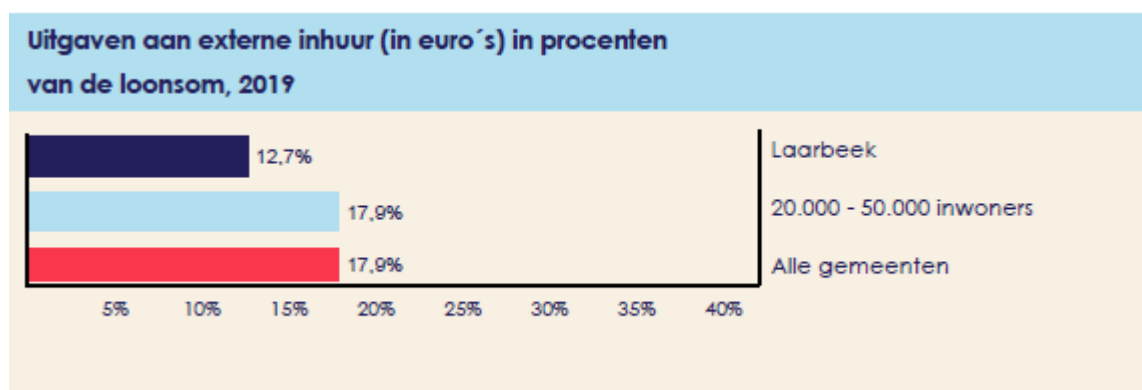
6.3 Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	verplicht volgens BBV j/n	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
Formatie	Ja	Fte per 1.000 inwoners	2021	4,66	niet bekend
Bezetting	Ja	Fte per 1.000 inwoners	2021	4,35	niet bekend
Apparaatskosten	Ja	Kosten per inwoner	nvt	niet gemeten	niet bekend
Externe inhuur	Ja	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2021	4,78	niet bekend
Overhead	Ja	% van totale lasten	2021	11,7	niet bekend

De beleidsindicatoren uit de tabel hebben betrekking op 2021 en zijn voor andere gemeenten nog niet in alle gevallen bekend. Om toch een vergelijking te maken, zijn in het navolgende een aantal gegevens gepresenteerd uit de personeelsmonitor 2019 van het A&O-fonds.

Gemeentelijke bezetting in fte in 2019			
	Laarbeek	20.000 tot 50.000 inwoners	Alle gemeenten
In fte	96	36.678	149.460
Per 1.000 inwoners	4,3	6,5	8,6

Gemeentelijke bezetting in personen in 2019			
	Laarbeek	20.000 tot 50.000 inwoners	Alle gemeenten
In personen	108	42.996	168.500
Per 1.000 inwoners	4,8	7,6	9,7



6.4 Investeringsen

Onderstaande tabel geeft de investeringen voor het begrotingsjaar 2021 weer.

Omschrijving	Bruto budget	Bijdrage derden	Netto-budget
Software 2021	11.000		11.000
Hardware 2021	35.000		35.000
Vervanging kantoormeubilair	35.000		35.000
Klepelmaaier	12.000		12.000
Bode-auto	30.000		30.000

Paragrafen

Algemeen

De paragraaf betreffende de lokale heffingen bevat ten minste (BBV, artikel 10):

- a de geraamde inkomsten;
- b het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- c een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- d een aanduiding van de lokale lastendruk;
- e een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

De lokale heffingen in de gemeente Laarbeek bestaan uit de volgende belastingen:

1. Onroerendezaakbelastingen
2. Rioolheffing
3. Afvalstoffenheffing
4. Leges
5. Markt- en Staangeld
6. Reclamebelasting

Een systeembenadering

Bij de systeembenadering wordt in de programmabegroting en –rekening kort ingegaan op de relevante ontwikkelingen. Het beleid is uitgewerkt in specifieke beleidsnota's. Deze beleidsnota's worden periodiek door de gemeenteraad vastgesteld.

De beleidskaders opnemen in de begroting

Het alternatief is dat geen beleidsnota's gemaakt worden, maar dat elk jaar in programmabegroting en –rekening het totale beleid integraal wordt opgenomen.

Om de begroting te beperken tot hoofdlijnen van beleid is gekozen voor de systeembenadering, waarbij het beleid van Laarbeek wordt vastgesteld door middel van diverse beleidsnota's:

- Nota lokale heffingen (paragraaf lokale heffingen)
- Nota risico-inventarisatie en nota reserves en voorzieningen (paragraaf weerstandsvermogen)
- Beheerplannen wegen, riolering, groen, openbare verlichting en onderhoud gemeentelijke gebouwen (paragraaf onderhoud kapitaalgoederen)
- Treasurystatuut gemeente Laarbeek (paragraaf financiering)
- Grondnota (paragraaf grondbeleid)

1 Lokale heffingen

Geraamde belastinginkomsten (en overige heffingen)

In onderstaande tabel is aangegeven wat de geraamde inkomsten voor het jaar 2021 tot en met 2024 zijn:

	Begroting	Meerjarenbegroting		
(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024
Onroerendezaakbelasting	5.646	5.828	6.017	6.211
Afvalstoffenheffing	2.231	2.231	2.231	2.231
Rioolheffing	2.034	2.034	2.034	2.034
Leges Burgerzaken	236	237	237	238
Leges Archief	3	3	3	3
Leges Invalidenparkeerkaarten	3	3	3	3
Omgevingsvergunningen	780	794	809	759
Leges art. 212 WABO	91	92	92	93
Reclamebelasting	27	27	27	27
Bijzondere wetten	27	28	28	28
Totaal lokale heffingen	11.078	11.276	11.481	11.627

1.1 Beleidsuitgangspunten

Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Het college biedt ten minste eenmaal in de vier jaar bij aanvang van een nieuwe raadsperiode een (bijgestelde) nota Lokale heffingen aan. Op 17 september 2015 is de Nota lokale heffingen 2015-2018 door uw raad vastgesteld.

Per onderdeel worden de beleidsuitgangspunten van de verschillende lokale heffingen in beeld gebracht.

1.2 Overzicht lokale heffingen

1.2.1 Onroerendezaakbelasting

Onder de naam 'Onroerendezaakbelasting' wordt een belasting geheven van de eigenaren en gebruikers van alle binnen de gemeente gelegen niet-woningen en van de eigenaren van de woningen. Uitgegaan wordt van de waarde welke als gevolg van de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ) is vastgesteld. Jaarlijks vindt een algehele hertaxatie plaats. Naar de waarde peildatum 1 januari 2020 wordt een nieuwe waarde vastgesteld. Deze waarde geldt voor het heffingsjaar 2021.

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de OZB-tarieven:

- OZB is algemeen dekkingsmiddel, er is geen relatie te leggen met de bijhorende kosten.
- Tariefdifferentiatie (gebruik bedrijven, eigendom bedrijven en eigendom woningen).
- Trendmatige opbrengsten stijging met 3% om voorzieningen in de vier kernen te handhaven.
- Extra stijging OZB alleen als de economische situatie hiertoe aanleiding geeft.

- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad.
- Voor deze heffing is geen kwijtschelding mogelijk.

Bij de vaststelling van de Kadernota 2021 is besloten om de opbrengst van de Onroerendezaakbelasting te verhogen met de jaarlijkse stijging van 3%.

1.2.2 Rioolheffing

Op 1 januari 2008 is de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken in werking getreden. In deze wet is bepaald dat er vanaf 1 januari 2008 een nieuwe gemeentelijke belasting wordt ingevoerd: de rioolheffing. Anders dan bij het "oude" rioolrecht vallen onder de rioolheffing niet alleen de rioleringskosten maar ook het beheer van regenwater en grondwater, de zogenaamde zorgplichten. Deze zogenaamde verbrede rioolheffing is op 1 januari 2010 ingevoerd.

Gemeenten hebben volgens de Waterwet en de Wet milieubeheer drie zorgplichten:

- Inzameling en transport van afvalwater;
- Inzameling en verwerking van overtollig hemelwater;
- Inzameling en verwerking van overtollig grondwater.

Voor de bekostiging van deze zorgplichten is een aparte heffingsbevoegdheid gecreëerd in de Gemeentewet. Artikel 228a van de Gemeentewet geeft de mogelijkheid om de kosten voor het takenpakket in het kader van de verbrede zorgplichten via een belasting te financieren.

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven rioolheffing:

- Kostendekkende heffing, alle uitgaven die betrekking hebben op riolering en watertaken worden gecompenseerd met de rioolheffing.
- Tariefdifferentiatie woningen en bedrijven. Tarief bedrijven volgens staffel als drinkwaterafname groter is dan 500 m³ per jaar.
- Bij de berekening wordt rekening gehouden met fictieve BTW.
- Bij de berekening wordt rekening gehouden met rente- en overheadkosten.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad.
- Trendmatige opbrengsten stijging met 3,61% op basis van het rioleringsplan vGRP+2019-2023.
- De tariefstijging in 2021 bedraagt per saldo 5,21% ten opzichte van het tarief rioolheffing 2020.
- Rekening wordt gehouden met een leegstandspercentage. Dit percentage bedraagt 4% voor woningen en 5% voor bedrijven.
- Voor deze heffing is kwijtschelding mogelijk.

De rioolheffing heeft het karakter van een bestemmingsheffing, bedoeld om alle kosten voor noodzakelijk geachte (collectieve) maatregelen ten aanzien van riolering, hemelwater en grondwater te kunnen verhalen. Omdat het een bestemmingsheffing is, hoeft in de relatie tot de belastingplichtige geen sprake te zijn van een rechtstreekse tegenprestatie in de vorm van een verleende dienst of een voorziening waarvan de belastingplichtige gebruik maakt.

De rioolheffing wordt geheven op basis van de uitgangspunten zoals die zijn opgenomen in het vGRP+ 2019-2023 (raadsbesluit: 6 december 2018). Hoofregel bij het kostenverhaal is dat de kosten via de heffing mogen worden verhaald die worden gemaakt ter nakoming van de zorgplichten.

Berekening kostendekkendheid	Raming
Rioolheffing	2021
Netto kosten taakveld	1.195
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	603
BTW	237
Totale kosten	2.035
Opbrengst heffingen	2.034
Dekkingspercentage	100%

1.2.3 Afvalstoffenheffing

Op grond van de Wet milieubeheer is de gemeente verplicht tot het inzamelen van afval bij de huishoudens. Ter dekking van de kosten kan afvalstoffenheffing worden geheven. Hierbij is het niet van belang of men daadwerkelijk gebruik maakt van deze dienstverlening. De geraamde opbrengst van de heffing mag niet hoger zijn dan de geraamde kosten (maximaal 100%-kostendekking).

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de Afval-tarieven:

- Kostendekkende heffing, alle uitgaven die betrekking hebben op afvalinzameling en verwerking worden gecompenseerd met de afvalstoffenheffing.
- Bij de tarief berekening wordt rekening gehouden met fictieve BTW.
- Bij de tarief berekening wordt rekening gehouden met overheadkosten.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad.
- Rekening wordt gehouden met een leegstandspercentage van jaarlijks 4%.
- Voor het vaste tariefdeel van deze heffing is kwijtschelding mogelijk.
-

Berekening kostendekkendheid	raming
Afvalstoffenheffing	2021
Netto kosten taakveld	1.832
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	77
BTW	323
Totale kosten	2.232
Opbrengst heffingen	2.231
Dekkingspercentage	100%

1.2.4 Leges

Leges zijn vergoedingen die de gemeente in rekening brengt voor het gebruik maken of het genot hebben van, door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten. Sprake dient te zijn van een individueel bewezen dienst. De verwachte leges opbrengst mag niet hoger zijn dan de verwachte kosten (maximaal 100% kostendekking), met dien verstande dat hierbij gekeken wordt naar de in één verordening geregelde leges.

Bij leges wordt een veelheid aan tarieven gehanteerd. Voor inzicht in de verschillende tarieven wordt verwezen de legesverordening zoals die gepubliceerd is op de website van Laarbeek. (website: www.laarbeek.nl, klik op 'online inzien' en vervolgens op 'Verordeningen en regels')

Het beleid is erop gericht om de komende jaren te streven naar verdergaande maximale kostendekking. Bij het toepassen van de verhogingen zullen tevens vergelijkende tarieven in omliggende gemeenten in ogenschouw worden genomen.

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de leges-tarieven:

- Jaarlijkse toename van de leges opbrengst. Index op basis van de Begroting.
- Leges zijn diensten, werkelijke opbrengst is afhankelijk van het aantal gevraagde diensten.
- Bij de tarief berekening wordt geen rekening gehouden met fictieve BTW.
- Bij de tarief berekening wordt geen rekening gehouden met de toerekening van overheadkosten. Deze kostentoerekening is optioneel mogelijk, echter wordt achterwege gelaten omdat toch geen sprake is van meer dan 100% kostendekking.
- Leges worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad.
- Voor bepaalde leges geldt een wettelijke maximale tariefstelling. Indien het berekende tarief hoger is dan wettelijk is toegestaan, wordt het wettelijke maximum tarief toegepast.
- Voor leges is geen kwijtschelding mogelijk.

Als uitgangspunt wordt gehanteerd dat de bouwleges jaarlijks verhoogd worden met 2% en de overige leges jaarlijks, voor zover mogelijk, verhoogd worden met 5%.

Berekening kostendekkendheid	raming
Leges	2021
Netto kosten	1.714
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	0
BTW	0
Totale kosten	1.714
Opbrengst leges	1.107
Dekkingspercentage	65%

1.2.5 Reclamebelasting

De belasting is ingevoerd op verzoek van de ondernemersvereniging Beek en Donk. Doel van de heffing is om alle winkeliers mee te laten betalen aan de ontwikkeling van de winkelgebieden Piet van Thielplein en Heuvelplein.

Reclamebelasting wordt sinds 2015 opgelegd in het winkelgebied Piet van Thielplein. Vanaf 2020 is daar het winkelgebied Heuvelplein aan toegevoegd. De belasting is ingevoerd op verzoek van de ondernemersvereniging. Doel van de heffing is om alle winkeliers mee te laten betalen aan de verdere ontwikkeling van het gebied. Welke maatregelen genomen worden, hangt af van de wensen van de ondernemersvereniging.

De volgende beleidsuitgangspunten zijn toegepast bij de berekening van de reclamebelasting:

- Het heffingsgebied betreft winkelgebied Piet van Thielplein en Heuvelplein.
- 100% doorbetaling van de werkelijke opbrengst.
- Bij de tarief berekening wordt geen rekening gehouden met fictieve BTW.
- Bij de tarief berekening wordt geen rekening gehouden met overheadkosten.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad, dit kan ook betekenen dat verordeningen van oude jaren niet geactualiseerd worden.

Voor reclamebelasting is geen kwijtschelding mogelijk.

1.2.6 Markt- en staangelden

Markt- en staangelden zijn vergoedingen die de gemeente vraagt voor het in gebruik geven van gemeentegrond voor private doeleinden. De mate van kostendekking is bij deze heffing geen doel. Het is van belang om bestaande voorzieningen te handhaven.

Bij het recht om markt- en staangeld in rekening te brengen speelt de mate van kostendekkendheid geen rol. Het gaat slechts om beperkte opbrengsten die gerealiseerd worden door het ter beschikking stellen van gemeentegrond voor private doelen.

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de markt- & staangeld-tarieven:

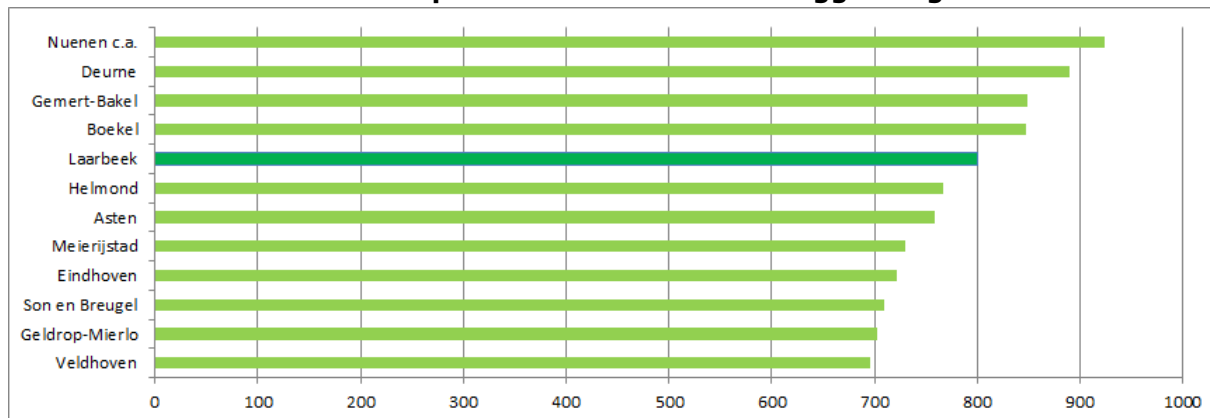
- Stabiele prijzen, geen indexering om zoveel mogelijk kraamhouders te behouden voor de markt in Laarbeek.
- Bij de tarief berekening wordt geen rekening gehouden met fictieve BTW.
- Bij de tarief berekening wordt geen rekening gehouden met overheadkosten.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad, dit kan ook betekenen dat verordeningen van oude jaren niet geactualiseerd worden.
- Voor markt- & staangeld is geen kwijtschelding mogelijk.

1.3 Lokale lastendruk

Aanduiding lokale Belastingdruk per woonruimte

In onderstaande tabel wordt een beeld gegeven van de lokale lastendruk per meerpersoonshuishouden in vergelijking tot omliggende gemeenten op basis van gegevens uit 2020.

Gemiddelde woonlasten meerpersoonshuishoudens omliggende gemeenten



Bron: Coelo 2020 Atlas van de lokale heffingen

De gegevens van andere gemeenten over 2021 zijn nog niet bekend, dus het is lastig om een actuele vergelijking te maken.

Berekening lokale belastingdruk	werkelijk 2019	raming 2020	raming 2021
<u>Uitgangspunten:</u>			
Gemiddelde WOZ waarde	270.000	294.000	294.000
<u>Aantal containerledigingen afval:</u>			
Grijs 140 ltr	5	6	6
GFT 140 ltr	5	3	3
<u>Ontwikkeling lastendruk:</u>			
OZB	282	373	384
Rioolheffing	189	199	209
Afvalstoffenheffing	164	204	225
Saldo	635	776	818

Voor het samenstellen van de bovenstaande tabel zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De weergegeven WOZ-waarden zijn de gemiddelde WOZ-waarden voor de gemeente Laarbeek op basis van Waarstaatjegemeente.nl met als brondata het CBS. Voor het begrotingsjaar is uitgegaan van dezelfde waarde als het huidige jaar.
- De lastenberekening over 2019 en 2020 zijn gebaseerd op de vastgestelde tarieven in de betreffende jaren. De aannames voor de tarifiering in 2021 zijn hieronder toegelicht.

- Voor het OZB tarief is in het begrotingsjaar een stijging van 3% toegepast.
- Voor de rioolheffing is een stijging van 5,21% toegepast, gebaseerd op GRP 2019-2023 en de jaarlijkse inflatiecorrectie.
- Alle berekeningen en toelichtingen op het gebied van afval en riool zijn op basis van de meest actuele gegevens van Blink en het Gemeentelijk Rioleringsplan, zoals deze verwerkt zijn in de primitieve begroting 2021. Aangezien er veel onzekerheden rondom de raming van de kosten en opbrengsten van afval zijn, is aangesloten bij de meest recente gegevens en risico-inschattingen van kosten. Op basis daarvan is in de bovenstaande tabel een 10% stijging van de tarieven afvalstoffenheffing ten opzichte van de begroting 2020 gehanteerd. De daadwerkelijke bepaling van de tarieven afvalstoffenheffing heeft op het moment van schrijven nog niet plaatsgevonden.
- Het aantal containerledigingen is gelijk gehouden aan de uitgangspunten in de vorige begroting. Mogelijk vindt hierin nog een wijziging plaats op basis van actuele informatie.
- De lokale berekening afvalstoffenheffing wijkt af van de berekening door Coelo. Coelo hanteert cijfers van het CBS over gemiddeld aanbod rest- en gft-afval per inwoner. Deze gegevens zijn twee jaar oud.

1.4 Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente is op grond van de Gemeentewet bevoegd om kwijtschelding van de gemeentelijke heffingen te verlenen. Door de gemeenteraad is besloten dat voor de volgende belastingen een verzoek om kwijtschelding kan worden ingediend:

1. Rioolheffing;
2. Afvalstoffenheffing.

De uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid is in overeenstemming met de Uitvoeringsregeling invorderingswet 1990. Deze uitvoeringsregeling is met 2 punten beperkt door gemeentelijk beleid:

1. Bij kwijtschelding van de afvalstoffenheffing wordt maximaal een bedrag terugbetaald van € 313,02 (hoogte bedrag in 2020). Dit maximumbedrag is opgenomen om te voorkomen dat belastingplichtigen die in aanmerking komen voor kwijtschelding hun containers onnodig laten ledigen en te stimuleren om door te gaan met het scheiden van afvalstoffen.
2. Er wordt alleen kwijtschelding verleend aan natuurlijke personen.

2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Onder weerstandsvermogen wordt verstaan het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit van de gemeente in gevaar komt. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (buffer) en de ingeschatte risico's die worden gelopen.

Jaarlijks inventariseren wij de risico's die van invloed kunnen zijn op de bedrijfsvoering om deze (zo veel mogelijk) te beperken en de vermogenspositie te kunnen beoordelen. De belangrijkste risico's qua financiële impact worden in kaart gebracht door middel van een korte scan van de organisatie. Op basis van ons eigen risicoprofiel en voorbeeld risico's van andere gemeenten wordt een inschatting gemaakt van de risico's met mogelijke financiële gevolgen voor onze gemeente.

2.1 Beleidsuitgangspunten

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Om de ratio voor het weerstandsvermogen te beoordelen, wordt gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel van het NAR (Nederlandse Adviesbureau voor Risicomanagement).

2.2 Weerstandscapaciteit

Inventarisatie van de beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit:

Vrij aanwendbaar deel reserves

In de raadsvergadering van 20 juni 2019 is de "Nota reserves en voorzieningen" vastgesteld. In deze nota wordt aangegeven aan welke criteria de diverse reserves en voorzieningen dienen te voldoen.

De algemene reserve bedraagt per 1 januari 2021 ±€ 7,2 miljoen. Deze reserve kan worden aangewend voor het opvangen van eenmalige nadelen; voor structurele nadelen moet dekking worden gevonden in de begroting.

Stille reserves

Van stille reserves is sprake als bedrijfsmiddelen meer waard zijn dan uit de boekhouding blijkt. De stille reserves zijn een onderdeel van de bedrijfsmiddelen die de gemeente gebruikt. Het is niet mogelijk om de middelen direct beschikbaar te maken en daarom nemen we dit onderdeel niet mee.

Onvoorzien incidenteel

Het is verplicht om voor incidentele zaken een bedrag op te nemen in de begroting. Met dit bedrag kunnen incidentele nadelen opgevangen worden. Het gaat dan om zaken die bij het maken van de begroting nog niet bekend zijn, maar door bijvoorbeeld wetswijziging wel kosten voor de gemeente met zich meebrengen. In Laarbeek is voor 2021 een raming opgenomen van € 15.000.

Begrotingsruimte

Het is mogelijk dat er ruimte in de begroting zit. De omvang van deze ruimte is onbekend en niet objectief te bepalen. Uit een analyse van de resultaten van voorgaande jaren bleek dat afwijkingen ten opzichte van de begroting vooral bestonden uit incidentele begrotingsruimte en niet uit structurele begrotingsruimte.

Onbenutte belastingcapaciteit

Bij onbenutte belastingcapaciteit wordt uitsluitend gekeken naar de OZB-heffing. Wettelijk is namelijk bepaald dat de tarieven voor de overige heffingen maximaal 100%-kostendekkend mogen zijn. Bij afvalstoffenheffing en de rioolheffing is geen sprake van onbenutte belastingcapaciteit.

Om de onbenutte belastingcapaciteit van de OZB te berekenen, maken we gebruik van de norm die het rijk stelt aan de zogenaamde 'artikel 12-status'. Zodra een gemeente in financiële problemen komt, houdt het Rijk rekening met een minimaal OZB tarief voor 2021 van 0,1809% (bron: Meicirculaire gemeentefonds 2020, blz.115).

De berekening van de onbenutte belastingcapaciteit ziet er als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)	WOZ waarde	Tarief	Tarief 2021	Verschil	Onbenutte
Onroerendezaakbelasting	begin 2019	2021	art. 12 status	tarief	capaciteit
Eigenaar Woningen	2.494.522	0,13%	0,18%	0,05%	1.348
Eigenaar Niet-woningen	509.945	0,23%	0,18%	-0,04%	-227
Gebruikers Niet-woningen	434.762	0,19%	0,18%	0,00%	-18
Saldo onbenutte belastingcapaciteit					1.103

Grondbedrijf

Binnen de complex-berekeningen van de verschillende grondexploitaties is sprake van verwachte winsten. Toekomstige winsten kunnen als dekkingsmiddel ingezet worden, echter de mate van onzekerheid op deze toekomstige winsten is dusdanig dat deze niet worden meegenomen in de bepaling van de weerstandscapaciteit.

Speciaal voor de risico's die te maken hebben met grondexploitatie is een risicoreserve grondbedrijf gevormd. Jaarlijks wordt bij het opstellen van de jaarrekening gezorgd dat de reserve grondexploitatie-risico's van voldoende niveau is om de risico's binnen het grondbedrijf af te kunnen dekken. Voor de berekening van het weerstandsvermogen wordt het grondbedrijf buiten beschouwing gelaten.

Beschikbare weerstandscapaciteit

- Algemene reserve	€ 7.201.000
- Onvoorzien incidenteel	€ 75.000
- Onbenutte belastingcapaciteit	€ 1.103.000
Per saldo beschikbare weerstandscapaciteit	€ 8.379.000

Berekening van het weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Om de ratio voor het weerstandsvermogen te beoordelen, wordt gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel van het NAR (Nederlandse Adviesbureau voor Risicomanagement).

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$> 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

De ratio bedraagt voor 2021 4,6. Dit betekent dat de ratio uitkomt op een waardering A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen. In de financiële verordening 2019 is geen minimumnorm vastgesteld voor het weerstandsratio. Conform het advies van NAR wordt een minimum van 1,0 als voldoende beschouwd. Bij vaststelling van een nieuwe financiële verordening zal deze norm specifiek worden benoemd en vastgesteld.

Toekomstige ontwikkeling van het weerstandsvermogen

Bovenstaand ratio weerstandsvermogen is gebaseerd op de actuele situatie van de beschikbare weerstandscapaciteit. Als we naar de verwachte ontwikkeling van de beschikbare weerstandscapaciteit kijken dan is de inschatting dat de algemene reserve verder zal afnemen door de negatieve resultaten van 2021 en de dotaties aan de bestemmingsreserve bereikbaarheidsagenda. In juni 2020 heeft de raad besloten bestemmingsreserves die niet (meer) noodzakelijk waren te beëindigen of waar mogelijk de omvang van de reserve bijgesteld en ten gunste van de algemene reserve gebracht om een zo stevig mogelijke algemene financiële buffer te krijgen. Hierdoor zal in 2020 de algemene reserve toenemen met € 3,2 miljoen. De beschikbare weerstandscapaciteit zal daardoor in 2024 stijgen naar ongeveer € 6,7 miljoen. Daardoor zal de ratio weerstandsvermogen in 2024, bij gelijkblijvende risico's, dalen. De ratio zal naar verwachting in 2024 onder gelijke omstandigheden nog steeds in 2024 op waardering A uitkomen.

Hierbij moet opgemerkt worden dat de grondnota 2020 nog niet verwerkt is in de cijfers. Wanneer de raad instemt met de voorstellen uit de grondnota 2020 in relatie tot de reserve grondexploitatie zal dit effect hebben op (het verloop van) de algemene reserve en daarvan afgeleid de weerstandsratio.

Geprognosticeerd verloop van de algemene reserve is als volgt weergegeven na verwerking van alle voorstellen in deze begroting 2021 (bedragen x € 1.000) (exclusief voorstellen uit de grondnota 2020):

Jaar	Algemene reserve
2020	7.200
2021	6.798
2022	6.360
2023	5.942
2024	5.437

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{8.379}{1.816} = 4,6$$

2.3 Risico's

Inventarisatie van de risico's

Er is voor gekozen om de belangrijkste risico's qua financiële impact in kaart te brengen door middel van een korte scan van de organisatie. In totaal zijn er 32 risico's opgenomen in het risicoprofiel.

In onderstaand overzicht zijn de tien risico's gepresenteerd die de grootste invloed hebben op de benodigde weerstandscapaciteit.

Nr. Risico	Kans	Gevolg x € 1.000	Invloed
1 Algemene uitkering valt lager uit dan geraamd.	70%	1.000	30%
2 Programmakosten Sociaal Domein Jeugdzorg, WMO, BMS bij GR Peelgemeenten vallen hoger uit dan geraamd.	50%	700	15%
3 Uitvoeringskosten Sociaal Domein werkloosheidsuitkeringen, leerwerktrajecten bij GR Senzer vallen hoger uit dan geraamd.	70%	360	11%
4 Extra uitvoerings- of programmakosten Blink - tariefstelling afvalkosten (incl. verpakkingsbijdrage) levert structureel tekort ten opzicht van uitvoeringskosten	70%	350	10%
5 Omgevingswet; in de uitvoering van de omgevingswet komt een aantal zaken bij elkaar: minder taken ODZOB in voortraject maar meer in toezicht en handhaving, meer taken bij de gemeente in het voortraject en bij de participatie en de lege opbrengsten zijn mogelijk lager.	50%	250	5%
6 Hogere dan geraamde kosten personeelsbezetting door hoger ziekteverzuim, moeilijk invullen van vacatures en hogere kosten voor inhuur personeel.	40%	500	4%
7 Wegvallen extra rijksbijdrage Jeugdzorg: voor 2019-2021 is € 300.000 extra toegekend in het gemeentefonds voor kosten jeugdzorg. Dit bedrag is (nog) niet structureel toegekend, maar wel al als structurele inkomsten opgenomen in de meerjarenbegroting.	25%	300	3%
8 Onvoorziene uitgaven investeringen onderhoud kapitaalgoederen (bijvoorbeeld groenonderhoud en onderhoud sportvelden).	70%	100	3%
9 Gemeentelijke bijdrage bij omvallen maatschappelijke instellingen met onevenredige maatschappelijke effecten.	10%	500	2%
10 Het niet aflossen op gemeentelijke leningen, zoals starterslening, duurzaamheidslening, etc.	10%	354	2%
Totaal grote risico's (maximaal gevolg)		4.164	
Overige risico's (maximaal gevolg)		1.734	
Totaal alle risico's (maximaal gevolg)		5.898	
Zekerheidspercentage 90%		1.816	

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 5,9 miljoen) ongewenst is. De risico's zullen zich immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang manifesteren.

Zekerheids- percentage	Bedrag
10%	€ 560.657
25%	€ 809.999
50%	€ 1.144.527
75%	€ 1.496.950
80%	€ 1.585.148
90%	€ 1.815.849
95%	€ 2.005.441
99%	€ 2.351.473



Figuur 2: Uitkomsten risicosimulatie gemeente Laarbeek

Toelichting:

In de tabel wordt de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit aangegeven, verbonden aan de mate van betrouwbaarheid van de simulatie. De grafiek toont de verdeling van de kansen en totale financiële gevolgen.

Uit de grafiek en de bijbehorende tabel volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 1,8 miljoen (benodigde weerstandscapaciteit).

2.4 Kengetallen financiële positie

Kengetallen

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, art.11 lid 2d) bepaalt dat gemeenten een set van vijf financiële kengetallen moeten opnemen in deze paragraaf.

De op te nemen kengetallen zijn: schuldquota leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

Signaleringswaarden

Door de toezichthouders is op 10 september 2015 besloten om, voor het verkrijgen van een goed en uniform beeld, signaleringswaarden te benoemen. Hierbij wordt zo veel mogelijk aangesloten bij de zogeheten 'signaleringswaarden' die afkomstig zijn uit de stresstest voor 100.000+ gemeenten. In de tabel hieronder is te zien tot welke signaleringswaarden is besloten en in welke categorie (A, B of C) deze vallen.

Kengetal			Categorie A	Categorie B	Categorie C
1.	Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgeleende gelden	<90%	90-130%	>130%
		b. met correctie doorgeleende gelden	<90%	90-130%	>130%
2.	Solvabiliteitsratio		>50%	20-50%	<20%
3.	Grondexploitatie		<20%	20-35%	>35%
4.	Structurele exploitatieruimte		Begroting >0%	Begroting 0%	Begroting <0%
5.	Belastingcapaciteit		<95%	95-105%	>105%

Categorie A is het minst risicovol, categorie C is het meest risicovol.

Uitkomsten Laarbeek

In onderstaande tabel zijn de uitkomsten voor Laarbeek afgezet tegen de signaleringswaarden zoals de provincie die hanteert. Cellen zijn groen als Laarbeek in categorie A valt (minst risicovol), blauw voor categorie B en oranje bij categorie C (meest risicovol). Bewust is niet gekozen voor de kleur rood omdat de kengetallen in relatie met elkaar gezien moeten worden. Onderaan deze paragraaf wordt een relatie gelegd tussen de kengetallen en worden opvallende zaken toegelicht.

Uitkomsten Laarbeek

Kengetal	Rekening	Begroting		Meerjarenbegroting		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Netto schuldquote	48%	43%	37%	34%	24%	21%
Netto schuldquote incl correctie verstrekte leningen	48%	50%	37%	34%	24%	21%
Solvabiliteitsratio	47%	52%	55%	57%	61%	62%
Structurele exploitatieruimte	-3%	0%	1%	0%	0%	0%
Grondexploitatie	45%	43%	22%	19%	13%	11%
Belastingcapaciteit	86%	105%	105%	105%	105%	105%

Netto schuldquote & de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend, is

gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

De twee kengetallen ontwikkelen zich positief. Dit komt doordat alleen vaste geldleningen zijn aangetrokken waar jaarlijks een vast bedrag op afgelost wordt. Door de aflossing van ongeveer € 4 mln. per jaar verbetert onze schuldquote.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Het kengetal verbetert licht. Dit komt enerzijds doordat de komende jaren het eigen vermogen (reservepositie) daalt, terwijl ook de schuldenpositie afneemt. We verwachten dat beide grootheden zich min of meer in dezelfde richting zullen ontwikkelen, waarbij de schuldenpositie iets sterker daalt, waarmee het kengetal licht verbetert.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten per jaar en uitgedrukt in een percentage.

Het kengetal ontwikkelt zich positief. Door geplande kavelverkoop verwachten we een trendmatige daling van de boekwaarde. Aangezien de winst het eerst genomen wordt bij de winstgevendende projecten, neemt verhoudingsgewijs het risico in relatie tot de boekwaarde toe. De afname van de boekwaarde is gebaseerd op de meest recente Grondnota.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Het kengetal blijft redelijk stabiel. Dit komt vooral omdat steeds bij Kadernota en Begroting een balans gevonden wordt tussen de structurele baten en de structurele lasten. Als dit lukt, blijft de exploitatieruimte stabiel. Voorlopig gaan we ervan uit dat de structurele baten en de structurele lasten gelijke pas zullen blijven houden.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De uitkomst van de berekening van dit kengetal is voor het jaarverslag hetzelfde als bij de begroting.

De definitie van het kengetal belastingcapaciteit voor gemeenten is: Woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een

percentage. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert ieder jaar deze lasten in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente. Deze cijfers worden voortaan ook in de jaarlijkse meicirculaire bekendgemaakt zodat de gemeenten tijdig op de hoogte zijn van de hoogte van de lasten die voor de berekening moeten worden gebruikt.

Het kengetal is gestegen vanwege de ophoging van de OZB en de lastenverhoging bij afvalinzameling. Het kengetal vergelijkt de gemeentelijke heffingen in Laarbeek met de Nederlandse gemiddelden. Hieruit blijkt dat Laarbeek steeds meer in de pas loopt met de landelijke ontwikkelingen.

3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.1 Algemeen

De paragraaf betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen bevat ten minste de volgende kapitaalgoederen (BBV, artikel 12 lid 1):

- a wegen;
- b riolering;
- c water;
- d groen;
- e gebouwen.

Van bovengenoemde kapitaalgoederen wordt aangegeven (BBV, artikel 12 lid 2):

- a het beleidskader;
- b de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- c de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Bij de indeling van deze paragraaf houden we de volgorde aan van het Besluit Begroting en Verantwoording.

3.2 Beleidskader

Voor de instandhouding van kapitaalgoederen wordt veelal gewerkt met beheerplannen. In de beheerplannen wordt het meerjarig onderhoudsprogramma en de daarbij behorende financiële middelen vastgelegd.

De volgende beheerplannen gelden nu:

Beheerplan	Jaar vaststelling
<u>Gebouwen</u>	
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	2020
<u>Groen</u>	
Beheerplan natuurterreinen, Beheerplan landschapselementen en Bosbeheerplan	2016
Groenbeleids- en groenstructuurplan	2011
Bomenbeleidsplan Laarbeek (2013) en bomenvervangingsplan Laarbeek (2020)	2013
<u>Riool & water</u>	
Gemeentelijk rioleringsplan 2019-2023	2018
<u>Wegen</u>	
Beleidsplan verhardingenbeheer 2018	2017
Beheerplan bermen en sloten	2010
Beleidsplan: Licht in de openbare ruimte 2018	2017

3.3 Verhardingenbeheer

Beleidskader

Het beleidsplan wordt periodiek opgesteld om nieuwe ontwikkelingen, het gewenste kwaliteitsniveau en de beschikbare middelen te verwerken met als doel het in stand houden van de wegenstructuur. Het beleidsplan is gebaseerd op de CROW-systematiek voor wegbeheer. Elk jaar wordt een onderhoudsplanning opgesteld waarbij kredieten worden gevraagd om de wegen op te knappen die aan onderhoud toe zijn.

Ontwikkelingen

Het wordt steeds duidelijker dat gemeente én inwoners zich maximaal moeten inspannen om te komen tot een klimaatbestendiger inrichting.

Wegverhardingen zijn noodzakelijk, maar ze leiden tot versnelde afvoer van regenwater, waardoor elders wateroverlast kan ontstaan. Bovendien draagt verharding bij aan hitte(stress), onder andere omdat asfalt, klinkers en tegels tijdens hete dagen warmte opnemen en die 's-nachts weer uitstralen.

Bij grootschalig onderhoud aan de verhardingen ruimte zoeken we naar kansen om te komen tot een klimaatbestendiger inrichting door overbodige verharding te verwijderen, door waterdoorlatende verharding toe te passen en door meer ruimte te maken voor groen.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2021	Rekening 2019
Mutatie voorzieningen	-131	-292
Exploitatie	1.690	1.470

3.4 Bermen en sloten

Beleidskader

In 2010 is het beleidsplan bermen en sloten door de gemeenteraad vastgesteld. Dit beleid is vervolgens vertaald in een beheerplan. Door het onderhoud van bermen en sloten te combineren is een efficiencyvoordeel behaald. Bovendien kunnen er voor minder geld meer bermen ecologisch worden beheerd. Voor het slotenonderhoud geldt een maaifrequentie van één keer per jaar onder de voorwaarde dat de andere aangelande (eigenaar met grond langs de sloot) het slootmaaisel ontvangt en zorgt voor verwerking.

Ontwikkelingen

Eind 2020 wordt een nieuw waterbeheerplan vastgesteld. Dit legt de link tussen het klein onderhoud van waterpartijen (waaronder sloten) en het groot onderhoud van de waterpartijen.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2021	Rekening 2019
Exploitatie	171	220

3.5 Openbare verlichting

Beleidskader

Het plan belicht de totale openbare ruimte, niet alleen de openbare verlichting maar ook de verlichting van bedrijven, monumenten en dergelijke. Gekozen is om de openbare verlichting binnen een planperiode van 12 jaar te verduurzamen en daarmee uiting te geven aan de ambities die Laarbeek heeft op het gebied van duurzaamheid. Elk jaar wordt een investeringsplan opgesteld en wordt krediet aan de raad gevraagd.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2021	Rekening 2019
Exploitatie	368	291

3.6 Riolering

Beleidskader

Het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2019-2023 is in december 2018 door de gemeenteraad vastgesteld. Naast de wijze waarop de gemeente Laarbeek invulling geeft aan de wettelijke zorgplichten vermeldt het GRP ook op welke wijze Laarbeek streeft naar een duurzame en klimaatbestendige waterketenen een klimaatbestendig watersysteem. Om de kosten en baten op elkaar af te stemmen is een doorrekening gemaakt voor een periode van 80 jaar. Uit deze doorberekening blijkt, dat een jaarlijkse tariefstijging van de rioolheffing nodig is van 3,6% aangevuld met een compensatie voor de inflatie.

Ontwikkelingen

Riolering zal nooit in staat zijn om extreme klimaatbuien volledig af te voeren. Bovendien kan snelle afvoer elders wateroverlast veroorzaken. Het is daarom van belang het rioleringsstelsel te ontlasten door daar waar mogelijk de openbare ruimte zodanig in te richten dat er ruimte ontstaat voor het tijdelijk vasthouden van regenwater zonder dat dit overlast veroorzaakt.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2021	Rekening 2019
Mutatie voorzieningen	452	-2.050
Exploitatie	1.134	1.126

3.7 Groenbeleids- en groenstructuurplan

Beleidskader

De gemeenteraad heeft in 2011 het Groenbeleids- en groenstructuurplan vastgesteld. In dit plan zijn de beleidskaders geschetst voor het gebruik en het onderhoud van het openbaar groen in de dorpskernen. De belangrijkste groenstructuren zijn benoemd en er is een differentiatie in het onderhoudsniveau aangebracht. Ook zijn in het plan keuzes gemaakt om beplantingen om te vormen en meer aan te laten sluiten bij het gewenste onderhoudsniveau. Deze omvormingen zijn inmiddels afgerond.

Ontwikkelingen

Het omvormingsbudget wordt de komende jaren gebruikt om het groen klimaatadaptiever in te richten met meer oog voor biodiversiteit. Dat doen we deels door middel van het honoreren van burgerinitiatieven naar voorbeeld van de Groenstrijd.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2021	Rekening 2019
Exploitatie	1.089	904

3.8 Bomen

Beleidskader

In 2013 heeft de gemeenteraad het bomenbeleidsplan vastgesteld. In het bomenbeleidsplan zijn de belangrijkste bomenstructuren in Laarbeek benoemd en wat het beleid daarvoor is. Er zijn spelregels opgenomen hoe in Laarbeek omgegaan wordt met het kappen van bomen en hoe er gecompenseerd moet worden. Ook wordt op het beheer en onderhoud van de gemeentelijke bomen ingegaan. Hier is meer structuur in aangebracht waardoor op een goede wijze invulling wordt gegeven aan de wettelijke zorgplicht.

In 2020 heeft de gemeenteraad het bomenvervangingsplan vastgesteld. Dit plan voorziet in het structureel en planmatig vervangen van bomen.

Ontwikkelingen

Vanaf najaar 2020 wordt uitvoering gegeven aan het bomenvervangingsplan conform de daarin opgenomen planning.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2021	Rekening 2019
Exploitatie	328	292

3.9 Natuurterreinen

Beleidskader

Voor de diverse groengebieden in het buitengebied van Laarbeek zijn een aantal beheerplannen opgesteld. Voor de gemeentelijke bosgebieden geldt het bosbeheerplan (2016), voor de overige natuurterreinen is het beheerplan natuurterreinen Laarbeek (2016) van toepassing. In het beheerplan landschapselementen (2016) worden de eindbeelden en onderhoudsmaatregelen voor een 75-tal landschapselementen omschreven. Het gaat dan om houtwallen, zandpaden, poelen en dergelijke. Voor de uitvoering van de diverse werkzaamheden is een beheerovereenkomst met Bosgroep Zuid-Nederland afgesloten.

Ontwikkelingen

Als er nieuwe natuur wordt gerealiseerd (denk bijvoorbeeld aan ecologische verbindingzones of nieuw bos) zullen daarvoor aanvullend nieuwe beheerplannen of -paragrafen worden geschreven zodat beheer en onderhoud goed geborgd wordt.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2021	Rekening 2019
Exploitatie	229	191

3.10 Gebouwen

Beleidskader

Op 30 januari 2020 heeft uw gemeenteraad de "Meerjarenplanning onderhoud gemeentelijke gebouwen Laarbeek 2019-2028" vastgesteld.

De gemeente heeft een groot aantal gebouwen in eigendom voor vele functies in het maatschappelijk verkeer.

Gedacht kan worden aan het gemeentehuis, gemeenschapshuizen, sporthallen, brandweerkazernes, de gemeentewerf, hertenkampen, kiosken en monumenten.

Al deze gebouwen zijn opgenomen in de onderhoudsplanning, die een periode van 10 jaar bestrijkt. De planning wordt jaarlijks geactualiseerd.

Er is dus sprake van een voortschrijdend 10-jarenplan. In 2024 zal een nieuw plan opgesteld gaan worden voor de komende 10 jaar.

Ontwikkelingen

Het thema Duurzaamheid zal verweven gaan worden in het meerjarenonderhoudsplan, zodat we op natuurlijke vervangingsmomenten duurzaam kunnen onderhouden of vervangen.

Financiën

Onderdeel	Begroting 2021	Rekening 2019
Mutatie voorzieningen	118	714
Exploitatie	1.907	1.291

4 Financiering

Algemeen

De paragraaf 'financiering' bevat in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte (BBV, artikel 13).

4.1 Risicobeheer

Om de financiële risico's zo goed mogelijk te beheersen, is het belangrijk om aandacht te schenken aan de kwalitatieve ontwikkeling van de treasuryfunctie. Als gevolg van de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) hebben gemeenten twee instrumenten ingevoerd:

1. Treasurystatuut;
2. Paragraaf financiering.

Treasurystatuut

Hierin wordt een nadere invulling gegeven aan het wettelijk kader. Het statuut bevat de beleidsuitgangspunten voor het uitvoeren van de treasuryfunctie.

De volgende regelgeving heeft betrekking op de financieringsfunctie van de gemeente:

- Wet financiering decentrale overheden (Wet fido).
- Ministeriële regeling 'Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden' (Ruddo).
- Financieringsregeling huisvesting ambtenaren.
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).
- Regeling schatkistbankieren decentrale overheden.

Paragraaf financiering

Deze paragraaf wordt opgenomen in zowel de begroting als de rekening en biedt hiermee informatie over de uitvoering van treasurytaken.

Het rijk heeft de kasgeldlimiet, renterisiconorm en een drempelbedrag schatkistbankieren ingesteld om risico's die te maken hebben met herfinanciering van leningen in te perken. Deze drie elementen worden in de volgende alinea's nader toegelicht.

4.2 Financiering

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan wat het maximale bedrag is dat de gemeente aan kort geld (looptijd < 1 jaar) mag aantrekken. De kasgeldlimiet 2021 bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal, dus 8,5% van ±€ 57,7 miljoen is ±€ 4,9 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm geeft aan welk deel van de langlopende leningen (looptijd > 1 jaar) afgelost mag worden. De renterisiconorm 2021 bedraagt 20% van het begrotingstotaal, dus 20% van ±€ 57,7 miljoen is ±€ 11,5 miljoen.

Drempelbedrag schatkistbankieren

Het drempelbedrag schatkistbankieren 2021 bedraagt 0,75% van het begrotingstotaal, dus 0,75% van ±€ 57,7 miljoen is ±€ 433.000.

4.3 Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte 2021 is een afgeleide van de liquiditeitsprognose. In het verleden werd deze prognose incidenteel gemaakt. Op het moment dat sprake was van het aantrekken van een langlopende geldlening werd de noodzaak gezien van een liquiditeitsbegroting omdat uit een dergelijke begroting af te lezen is:

1. wat de omvang van de lening zou moeten zijn, en
2. wat de looptijd van de lening zou moeten zijn.

Met de verplichting om in begroting en jaarrekening te rapporteren over de financieringsbehoefte zal meer structurele aandacht gegeven worden aan het samenstellen van de liquiditeitsbegroting.

4.4 Rente(toerekening)

Bij het berekenen van het renteresultaat van het taakveld 'Treasury' in de begroting 2021 is rekening gehouden met de volgende componenten:

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2021		
	Lasten	Baten	Saldo
Externe rentelasten en -baten	-381	1	-380
-/- Rente aan de grondexploitatie			100
<i>Saldo rentelasten en -baten</i>			-280
Rente over voorzieningen			-62
<i>Saldo bespaarde rente</i>			-62
Aan taakvelden toe te rekenen rente			-342
Aan taakvelden toegerekende rente			271
Saldo taakveld Treasury			-70

Overzicht omslagrente

Onderstaand volgt een overzicht van de berekening van de omslagrente voor de begroting 2021.

Berekening Omslagrente		Begroting 2021	
a	externe rentelasten over de korte en lange financiering		
	- korte financiering (tot 1 jaar)		
	financieringstekort (rekening courant)		55.044
	- lange financiering (vanaf 1 jaar)		
	leningen o/g		326.051
b	externe rentebaten		
	- korte financiering (tot 1 jaar)		
	- lange financiering (vanaf 1 jaar)		
	personeelshypotheek		-1.039
	totaal door te rekenen externe rente		380.056
c	rente die aan grondexploitatie moet worden doorberekend		
	rentekosten grondexploitatie	-100.128	
	saldo doorberekende rente		-100.128
	restant nog door te rekenen externe rente		279.928
d1	rente dotatie eigen vermogen		0
d2	rente dotatie voorzieningen		0
	contante voorziening wachtgeld voorm. bestuurders		61.830
	door te rekenen interne rente		341.758
e	werkelijk aan taakvelden doorgerekende rente		296.060
f	renteresultaat taakveld Treasury (voordeel)		45.698
		Omslagrente:	0,58%
	Omslagrente begroting 2021 (afgerond):		0,5%

Overzicht gewogen gemiddelde rentepercentage Grondexploitatie

Onderstaand een overzicht van de berekening van het gewogen gemiddelde rentepercentage voor de Grondexploitatie.

Berekening gewogen gemiddelde rentepercentage tbv Grondexploitatie		Begroting 2021	
	Totaal Vermogen (Balanstotaal)		75.980.681
	Vreemd Vermogen		37.154.681
			48,90%
	Saldo leningenportefeuille lang		25.672.267
	Saldo leningen kort		5.504.414
	Rentelasten leningenportefeuille lang		326.051
	Rentelasten kort geld		55.044
			1,22%
Berekening rentepercentage Grondexploitatie begroting 2021:			0,60%

5 Bedrijfsvoering

5.1 Organisatieontwikkeling

De organisatie beweegt mee met ontwikkelingen en speelt in op wat maatschappelijk en bestuurlijk van een lokale overheid wordt verwacht. Om slagvaardig en wendbaar te kunnen zijn, is het belangrijk om continu te blijven investeren in de organisatie, om medewerkers en organisatie te blijven ontwikkelen.

De afgelopen jaren is hard gewerkt aan de organisatieontwikkeling. De opgedane ervaringen, de komst van de nieuwe gemeentesecretaris, wijzigingen in het MT, ontwikkelingen in de steeds complexere samenleving en Corona hebben in 2020 aanleiding gegeven om te kijken waar we staan als organisatie en waar we de komende periode naartoe willen werken. Het MT heeft enkele sessies gehad om hierover een duidelijke richting te formuleren, vanuit de beweging die al is ingezet. Vanuit het perspectief 'werken met een lach' ligt de focus op drie doelstellingen: samen stralen, ambities realiseren en continu kwaliteit. De verdere inkleuring van deze doelstellingen en uitvoering van concrete acties gaat samen met medewerkers plaatsvinden in 2021.

Samen Stralen

Als organisatie gaan we voor werkgeluk bij medewerkers, en willen we vanuit een gezamenlijkheid ergens voor gaan, aandacht en waardering bieden, doen waar we goed in zijn en successen boeken én vieren. Op deze manier blijven we voor onze medewerkers aantrekkelijk om te (blijven) werken. Als MT willen we het verschil maken door integraal te werken, één lijn hanteren met ruimte voor eigenheid, er zijn voor elkaar en reflectie en diepgang organiseren. Met andere woorden: we bouwen verder aan de teamontwikkeling en staan voor elkaar!

Ambities Realiseren

Als organisatie willen we duidelijke resultaten benoemen, prioriteiten stellen en hierop blijven focussen, continu het bestuurlijke (en soms ook stevige) gesprek voeren, integraal en opgavegericht werken. Daarbij willen we meer werken vanuit inzicht & risico analyse waardoor we keuzes beter kunnen onderbouwen, slimmer en efficiënter werken door meer gebruik te maken voor goede voorbeelden, regie voeren op het proces, wendbaar en omgevingsbewust zijn. Het MT heeft hierin een faciliterende rol om realistische planningen te hanteren, verwachtingen te managen, een goed evenwicht te behouden tussen ambities en formatie en integraal en resultaatgericht werken te ondersteunen.

Continu kwaliteit

Als organisatie vinden we het een vanzelfsprekendheid dat we de basis op orde hebben. Het is belangrijk dat we steeds alert blijven op afspraken die we hebben gemaakt en hier in blijven door ontwikkelen. Dit geldt zowel richting inwoners, ondernemers en andere partners (zoals telefonische bereikbaarheid, contact bij de balie, vergunningverlening) als interne processen zoals de raadsplanning maar ook hoe we omgaan met projectmatig werken. Dit betekent duidelijkheid over afspraken, medewerkers vooraf goed betrekken bij het maken van afspraken, de ruimte om fouten te mogen maken, goede communicatie en afstemming, deskundigheid van medewerkers verder ontwikkelen en elkaar feedback kunnen geven. Uiteraard betekent het ook investeren in innovaties van systemen, modernisering van processen en investeren in opleidingen.

5.2 Dienstverlening

De Coronacrisis heeft nog maar eens het belang van goede online-dienstverlening onderstreept. Niet alleen kan er vanuit huis gewerkt en vergaderd worden: Ook onze burgers kunnen steeds meer vanuit huis zaken doen met de gemeente. Het aantal digitale producten neemt steeds verder toe en die lijn willen we doorzetten. Niet alleen meer digitale producten maar ook betere. Bij het ontwikkelen of aanpassen wordt steeds nadrukkelijker gekeken naar waar de klant behoefte aan heeft. Informatie die we niet nodig hebben, of zelf al in huis hebben gaan we niet nogmaals opvragen.

Het fenomeen 'klantreis' doet zijn intrede in het gemeentehuis. Processen inrichten op basis van wat een klant, een burger van te voren voor verwachtingen heeft. De 'medewerkersreis' brengt in beeld wat er in de organisatie allemaal moet gebeuren om aan die klantverwachtingen te voldoen. Die twee reizen gaan we op elkaar aan laten sluiten. Proces voor proces. Ondanks de toegenomen waarde van de digitale dienstverlening verliezen we ook de telefonische en fysieke dienstverlening - de balie - niet uit het oog. In het belang van onze medewerkers én burgers is deze Coronaproof.

Begin 2020 is de website vernieuwd en in duidelijke taal omgezet. Een flinke verbetering. Het komende jaar gaan we inzetten op het verder verbeteren. Daarbij zal veel aandacht worden besteed aan de toegankelijkheid. Ook krijgt de website van het Sociaal Team een geheel nieuwe uitstraling. Ook gaan op de website steeds meer kaarten verschijnen waarop gemeentelijke voorzieningen in beeld worden gebracht. Denk daarbij aan kavels die te koop zijn, maar ook aan bladkorven, strooiroutes enzovoort.

Dienstverlening is ook de verbinding met de burgers maken. Waar en wanneer de Coronacrisis het toestaat zullen we participatiebijeenkomsten organiseren om onze inwoners bij allerlei ontwikkelingen te betrekken. Als alternatief kunnen we hiervoor digitale alternatieven inzetten. In onze communicatie zetten we in op 'duidelijke taal'. Door in begrijpelijke taal te communiceren, in gesprekken, in brieven, e-mails en op de website tonen we respect voor de inwoners, bedrijven en bezoekers van Laarbeek.

Belangrijk vinden we ook onze servicenormen. Deze hebben we dit jaar vastgesteld en er wordt nadrukkelijker dan ooit op gestuurd. Centraal daaraan staat tijdig en klantgericht communiceren. Om te beoordelen of we dat goed doen zullen we in 2021 een kwalitatief klanttevredenheidsonderzoek uitvoeren.

5.3 Informatisering & automatisering

Het toegenomen belang van digitale dienstverlening toont aan hoe belangrijk een goede, moderne en stabiele ICT-omgeving is. Wie had jaren geleden gedacht dat we in staat zouden zijn om - weliswaar noodgedwongen - met zijn allen thuis te werken zodat (bijna) alles gewoon door kan gaan?

Vanaf 2021 komt er weer een nieuw informatiebeleidsplan. Een aantal thema's uit het vorige plan kunnen als afgerond beschouwd worden. Digitaal samenwerken, flexibele organisatie (waaronder thuiswerken, mobiele apparatuur enzovoort) hebben hun waarde bewezen. Evenals de vernieuwde hardware-omgeving; het hart van de ICT. Andere thema's zullen zeker terugkomen omdat we daarmee nog niet klaar zijn. Datagedreven werken bijvoorbeeld komt steeds meer in de belangstelling. Ook wij kunnen daar nog meer mee gaan doen. Daarnaast blijft de ontwikkeling van digitale dienstverlening doorgaan en zullen we aan gaan sluiten bij de berichtenbox van mijnoverheid.nl.

Belangrijk is ook de ontwikkeling naar de zogenaamde 'Common Ground'. Het streven van de overheid om op een hele andere manier met gegevens om te gaan. Een grote, brede basis met alle gegevens en daarboven allerlei applicaties die daar hun noodzakelijke data uithalen die specifiek nodig is. De opslag en het beheer blijft in de basis. Het doel is de gegevensuitwisseling binnen en tussen gemeenten te standaardiseren. En tegelijkertijd goedkoper, sneller en innovatiever te maken. Wij werken hieraan samen binnen de coöperatieve vereniging Dimpact waarvan we samen met 38 andere leden lid zijn.

Informatiebeveiliging en Privacy

Zowel het informatiebeveiligingsbeleid als het privacybeleid zijn recent geactualiseerd. In beide gevallen is daaraan een uitvoeringsplan gekoppeld waar we het komende jaar mee aan de gang gaan. De basis is op orde, maar ontwikkeling is en blijft nodig. De wereld om ons heen staat niet stil en dat mogen wij dus ook niet doen.

Sinds dit jaar is de Baseline Informatiebeveiliging Overheden van kracht. De opvolger van de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten. Onze huidige informatiebeveiligingsmaatregelen worden getoetst aan de normen van de BIO. Op basis van deze zogenaamde GAP-analyse wordt beoordeeld welke risico's we willen en mogen lopen. Wat dan nog resteert zal vertaald worden naar een vernieuwd uitvoeringsplan.

Zowel op het gebied van informatiebeveiliging als privacy zullen we blijven investeren in bewustwording. Uiteindelijk is de mens hierin immers de zwakste schakel. Het management heeft hier een belangrijke rol in. De rechten die burgers mogen ontleen aan de AVG zijn in processen geborgd.

In het Sociaal Domein wordt reikhalzend uitgekeken naar nieuwe wetgeving die meer mogelijkheden biedt om gegevens uit te wisselen tussen verschillende domeinen. Vanuit de gedachte: 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur staan privacyregels een optimale dienstverlening/hulp aan burgers hier soms in de weg.

5.4 Planning & Control

De verdere doorontwikkeling van ons nieuwe planning en controlesysteem Lias, ter ondersteuning van raads-, college- en managementinformatie, staat in 2021 centraal. Nadat in 2020 voorliggende begroting 2021 en de jaarrekening 2019 in Lias vervaardigd zijn, zal in 2021 ingezet worden op het implementeren van de activamodule (met een meerjarig investeringsoverzicht), risicomanagement en eventueel interne controles in dit systeem. Op deze manier kunnen we efficiënter werken en is het voor raadsleden gemakkelijker om verschillende jaren of instrumenten met elkaar te vergelijken.

Het bestuurlijk spoorboekje en de raadsplanning zullen in deze verbeterslag leidraad vormen voor het aanbrengen van meer structuur, inzicht en informatie om onze bedrijfsvoering op een hoger plan te brengen en continue kwaliteit te kunnen blijven leveren.

5.5 Personele sterkte & formatie

In het navolgende wordt een overzicht gepresenteerd van de personele formatie waarbij inzicht wordt gegeven in zowel de personele sterkte als de bijbehorende personeelslasten.

Organisatieeenheid (bedragen x € 1.000)	Begroting 2020		Begroting 2021	
	formatie	loonsom	formatie	loonsom
Raadsgriffie	1,61	147	1,61	154
Gemeentesecretaris	1,00	137	1,00	119
Staf	1,00	114	1,00	117
Afdeling Omgevingsbeheer	31,57	2.228	31,33	2.247
Afdeling Dienstverlening en Informatie	24,87	1.728	26,78	1.922
Afdeling Bedrijfsvoering	20,68	1.543	20,46	1.501
Afdeling Beleid en Projecten	22,97	1.907	22,83	1.897
Totaal	103,70	7.804	105,01	7.957

6 Verbonden partijen

Algemeen

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en is in artikel 1 lid b BBV als volgt gedefinieerd: 'Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft'.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan (artikel 1 lid d BBV): 'Zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.'

Onder financieel belang wordt verstaan (artikel 1 lid c BBV): 'een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.'

Hieronder is weergegeven een overzicht van publiek- en privaatrechtelijke rechtspersonen waarin de gemeente Laarbeek participeert, die begrepen kunnen worden onder de noemer verbonden partijen.

6.1 Beleidsuitgangspunten

Het inzichtelijk maken van de verbonden partijen is om twee redenen van belang. De eerste reden is dat verbonden partijen vaak beleid uitvoeren dat de gemeente in principe ook zelf kan blijven doen. De gemeente geeft een mandaat aan de verbonden partij. De tweede reden betreft de kosten, het budgettaire beslag en de financiële risico's, die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen.

Het aangaan van banden met verbonden partijen komt altijd voort uit het publieke belang. Verbindingen met derden zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. De huidige verbonden partijen hebben allemaal een historische bestaansgrond. Bij nieuwe deelnemingen zullen we bij de besluitvorming door de raad de publieke taak expliciet aan de orde stellen op grond van visie en doelstellingen van de deelneming.

6.2 Overzicht verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling	
Naam	Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)
Partners	Waterschap Aa en Maas, gemeente Asten, Bernheze, Boekel, Deurne, Gemert-Bakel, Landerd, Oss, Uden, Sint Anthonis en Someren
Openbaar belang	Binnen het werkveld heffingen & WOZ meerwaarde creëren in termen van kwaliteitsverbetering, verbetering van de dienstverlening aan onze inwoners, vermindering van kwetsbaarheden en besparing op uitvoeringskosten.
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek krijgt één zetel in het Algemeen Bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2021	€ 450.000
Eigen Vermogen 31-12-2021	€ 450.000
Vreemd Vermogen 1-1-2021	€ 10.500.000
Vreemd Vermogen 31-12-2021	€ 10.500.000
Resultaat 2019	€ 219.000
Bijdrage Laarbeek	€ 354.572
Risico's	Er zijn geen specifieke geïdentificeerde risico's opgenomen in de Ontwerpbegroting 2021.
Ontwikkeling	In de Ontwerpbegroting 2021 zijn onderstaande ontwikkelingen opgenomen: • Waardebepaling op basis van gebruiksoppervlak • Verdere digitalisering van informatievoorziening; aanbieden van digitale producten en beschikbaar stellen van documenten via "MijnOverheid".

Naam	Blink
Partners	Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen c.a. en Someren en Sita Gemeentelijke Dienstverlening B.V.
Openbaar belang	Het in regionaal verband op professionele wijze zorg dragen voor gemeentelijke uitvoeringstaken op het vlak van de inzameling, sortering, vermarkting en (eind)verwerking van (grondstoffen in) grof en fijn huishoudelijke afvalstoffen, de gladheidsbestrijding en de reiniging van de openbare ruimte van de deelnemende gemeenten.
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in zowel het Algemeen Bestuur als het Dagelijks Bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2021	€ 0
Eigen Vermogen 31-12-2021	€ 0
Vreemd Vermogen 1-1-2021	€ 4.650.000
Vreemd Vermogen 31-12-2021	€ 4.650.000
Resultaat 2019	€ 0
Bijdrage Laarbeek	€ 1.618.000
Risico's	De inrichting van Blink maakt dat alle dienstverlening via doorbelasting op de deelnemende gemeenten wordt afgewikkeld. • Benodigde organisatieontwikkeling (i.v.m. de groei van Blink in de afgelopen jaren) Hieronder vallen o.a. de benodigde inhaalslag van de ondersteunend processen, de afhankelijkheid van sleutelfunctionarissen, de noodzaak om AO/IC en IT te actualiseren. • De volatiliteit van de verwerkingstarieven en de onrust in afvalverwerking. • Aanlevering van tonnages in de huis-aan-huisinzameling en milieustraten. • Inzetbaarheid van personeel (krapte op de arbeidsmarkt). • Onvoorspelbaarheid in het ziekteverzuim en social returns. • Risico van noodzaak tot desinvesteringen vanwege innovatie in inzamelmethoden. • Onvoorspelbaarheid uitbreiding of afname van dienstverlening binnen huidige Blink-gemeenten
Ontwikkeling	Diverse ontwikkelingen zijn de komende jaren merkbaar van invloed: • Toenemende omvang dienstverlening Blink (o.a. digitale communicatie, klachtenafhandeling, promotiemateriaal, voorbereiden aanbesteding afvalverwerking). • Verdere professionalisering van de bedrijfsvoering. • Toename kosten voor lonen en materiële kosten

Naam	Gemeenschappelijke regeling Peelgemeenten
Partners	Asten, Deurne, Gemert-Bakel en Someren
Openbaar belang	Uitvoering van gemeentelijke taken op het terrein van Wmo, Jeugd en BMZ ten behoeve van de deelnemende gemeenten.
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek levert één van de bestuursleden voor het Algemeen Bestuur en één van de bestuursleden voor het Dagelijks Bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2021	€ 300.000
Eigen Vermogen 31-12-2021	€ 441.900
Vreemd Vermogen 1-1-2021	€ 13.532.200
Vreemd Vermogen 31-12-2021	€ 13.532.200
Resultaat 2019	€ 410.400
Bijdrage Laarbeek	De bijdrage van Laarbeek bestaat in 2021 uit de volgende delen: WMO € 555.200 Jeugd € 875.600 Minimabeleid € 55.500 Bijzondere bijstand € 103.200 Schulddienstverlening € 78.100 Overhead € 459.700 Totaal uitvoeringskosten € 2.127.300
Risico's	GR Peelgemeenten besteed in de ontwerp begroting en jaarstukken geen aandacht aan risico's. De inrichting van GR Peelgemeenten maakt dat alle dienstverlening via doorbelasting op de deelnemende gemeenten wordt afgewikkeld. In de Ontwerpbegroting 2021 is daarover in paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" (pag. 16) opgenomen. De risico's van de GR Peelgemeenten beperkt, omdat het een uitvoeringsorganisatie betreft. De voornaamste risico's die zijn in de risico-inventarisatie opgenomen; - Ziekteverzuim - Beveiliging van data/privacy - Kwetsbaarheid organisatie op gebied van bedrijfsvoeringstaken. - Juridische risico's (overschrijden termijn als gevolg van onvoldoende capaciteit).
Ontwikkeling	De volgende ontwikkelingen zijn benoemd in de Ontwerpbegroting 2021: Beïnvloedende factoren voor nagenoeg alle onderwerpen zijn de landelijke en juridische ontwikkelingen, de samenwerking tussen de lokale gemeenten onderling, de samenwerking van de GR Peelgemeenten met omliggende gemeenten, met andere organisaties zoals Senzer en zorgaanbieders. In alles geldt dat de ontwikkelingen nauwgezet worden gevolgd en de doelmatigheid zoveel mogelijk prevaleert.

Naam	GGD Brabant Zuidoost
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.
Openbaar belang	De GGD heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg (PG) en de ambulancezorg (AZ).
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in het algemeen bestuur en één zetel in het dagelijks bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2021	€ 2.690.000
Eigen Vermogen 31-12-2021	€ 3.143.000
Vreemd Vermogen 1-1-2021	€ 12.23.000
Vreemd Vermogen 31-12-2021	€ 12.418.000
Resultaat 2019	€ 212.500
Bijdrage Laarbeek	€ 718.553
Risico's	GGD heeft actief risicomanagement ontwikkeld, waarbij elk trimester aandacht wordt geschonken aan de ontwikkeling in de risico's. De belangrijkste risico's die genoemd worden in de programmabegroting 2021 zijn: • Toenemende arbeidsmarktkrapte bij specifieke functies • Wijzigingen in wet- en regelgeving kunnen leiden tot kostenstijgingen. • Beveiligingsproblemen door bijvoorbeeld cybercrime. • Stijging salariskosten boven index vanwege aanzienlijke verhoging APB Premie per 2021.. • Afname van taken, verlies van de vergunning voor ambulancevervoer en daaraan verbonden vergoeding.
Ontwikkeling	• Uitwerking van de bestuursopdracht om de organisatie structureel financieel gezond en wendbaar te maken. • Uitvoering integratie JGZ 0-4

Naam	Metropool Regio Eindhoven
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-, Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant. Het takenpakket is vastgelegd in artikel 4 van de Gemeenschappelijke Regeling Metropool Regio Eindhoven.
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in het Algemeen Bestuur. Het bestuur van de Metropoolregio Eindhoven bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter.
Eigen Vermogen 1-1-2021	€ 3.336.921
Eigen Vermogen 31-12-2021	€ 2.570.671
Vreemd Vermogen 1-1-2021	€ 15.770.908
Vreemd Vermogen 31-12-2021	€ 13.394.115
Resultaat 2019	MRE € 1.039.335, € 602.634, RHCe € 436.701
Bijdrage Laarbeek	Inwonerbijdrage: Regionale opgaven € 89.294 Brainport € 56.695 Regionaal stimuleringsfonds € 79.958 RHCe € 103.665 Totale bijdrage MRE 2021 € 329.612
Risico's	Aan het risicomanagement wordt door het MRE vorm gegeven bij zowel programmabegroting als bestuur rapportages. Risico's die in de programmabegroting 2021 benoemd worden en die mogelijk in de toekomst ten laste van de algemene reserve zullen komen zijn: • Claim inzake subsidie Stimuleringsfonds • Voorziening Gulbergen
Ontwikkeling	• Opgaves vanuit het samenwerkingsakkoord 2019-2022 • Transitie landelijk gebied • Regionale Energiestrategie (RES) • Mobiliteit

Naam	Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)
Partners	De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant is een regionale uitvoeringsdienst voor de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de-Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre en de provincie Noord-Brabant
Openbaar belang	De Omgevingsdienst is ingesteld om ten behoeve van de deelnemers taken uit te voeren op het gebied van het omgevingsrecht en daarmee als uitvoeringsdienst van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan het realiseren en borgen van de door de verantwoordelijke overheden in de regio Zuidoost-Brabant aangegeven kwaliteit van de fysieke leefomgeving (zie artikel 2 lid 3 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant 2015).
Bestuurlijke betrokkenheid	Het bestuur van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter. Laarbeek heeft één zetel in zowel het Algemeen Bestuur als het Dagelijks Bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2021	€ 1.890.098
Eigen Vermogen 31-12-2021	€ 1.890.098
Vreemd Vermogen 1-1-2021	€ 3.286.867
Vreemd Vermogen 31-12-2021	€ 3.136.867
Resultaat 2019	€ 914.557
Bijdrage Laarbeek	Landelijke basistaken 2021: € 302.498 Collectieve taken 2021: € 47.286 Verzoektaken 2021: € 671.171 Totale bijdrage 2021: €1.020.955
Risico's	In bijlage 3 die hoort bij de begroting 2021 van de ODZOB wordt uiteengezet welke risico's in beeld zijn gekomen door de inventarisatie die gemaakt is voor deze begroting. Het betreft zaken die niet binnen de reguliere bedrijfsvoering opgevangen kunnen worden. Het gaat om de volgende risico's: • Omzetverlies door bezuiniging bij deelnemende gemeenten. • Niet realiseren van verschillende doelstellingen. • Informatielek • Uitval systemen • Onvoldoende kwaliteit geleverde producten. • Aansprakelijkheid claims ingezet personeel • Oplopende kosten ICT-voorzieningen • Mismatch beschikbaar en benodigd personeel

Ontwikkeling	In hoofdstuk 3 van de begroting 2021 schrijft de Omgevingsdienst welke ontwikkelingen het meest relevant zijn voor de taakuitoefening door de dienst voor de deelnemende gemeenten. Het betreft: • Inwerkingtreding Omgevingswet: stelselherziening van wet- en regelgeving die gaat over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. • Regionale samenwerking van uitvoering en handhaving (omgevingswet, zorgwekkende stoffen, ondermijning etc.) • Mondiale Klimaatafspraken: o.a. temperatuurstijging. • Toekomstbestendige veehouderij • Overdracht bodemtaken van provincie naar gemeenten • Transitie bodemtoezicht • Verbod op asbestdaken 2024 • Zeer zorgwekkende stoffen • Wet natuurbescherming
--------------	--

Naam	Samenwerking Gemert-Bakel - Laarbeek
Partners	Gemeente Gemert-Bakel en Laarbeek
Openbaar belang	Samenwerking tussen twee buurgemeenten op verschillende terreinen gebaseerd op onderling vertrouwen. De volgende taken worden uitgevoerd door intergemeentelijke teams: • ICT • Personeel en Organisatie • Juridische zaken • Financiën
Bestuurlijke betrokkenheid	Periodiek intergemeentelijk overleg. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.
Eigen Vermogen 1-1-2021	n.v.t.
Eigen Vermogen 31-12-2021	n.v.t.
Vreemd Vermogen 1-1-2021	n.v.t.
Vreemd Vermogen 31-12-2021	n.v.t.
Resultaat 2019	n.v.t.
Bijdrage Laarbeek	De bijdrage voor Laarbeek in 2021 is het saldo van de onderlinge verrekening van de intergemeentelijke teams financiële administratie, ICT, P&O, en Juridische zaken.
Risico's	De samenwerking is (mede) opgezet om risico's te verkleinen. Met de samenwerking wordt kwaliteit verbeterd en door het samenvoegen van kleine teams wordt de onderlinge vervangbaarheid gestimuleerd.
Ontwikkeling	Er wordt op diverse vlakken samengewerkt met buurgemeente Gemert-Bakel.

Naam	Samenwerkingsovereenkomst Bereikbaarheidsagenda Zuidoost-Brabant 2017-2030
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen, Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre
Openbaar belang	Het doel van de samenwerking is het komen tot overeenstemming over het realiseren van projecten om de bereikbaarheid en leefbaarheid van de regio Zuidoost-Brabant, voor zover het grondgebied van partijen bevattend, te verbeteren.
Bestuurlijke betrokkenheid	Periodiek bestuurlijk overleg door middel van: Portefeuillehoudersoverleg Mobiliteit en Innovatie, Stuurgroep Bereikbaarheidsagenda, Bestuurlijk Subregionaal Overleg.
Eigen Vermogen 1-1-2021	n.v.t.
Eigen Vermogen 31-12-2021	n.v.t.
Vreemd Vermogen 1-1-2021	n.v.t.
Vreemd Vermogen 31-12-2021	n.v.t.
Resultaat 2019	n.v.t.
Bijdrage Laarbeek	De bijdrage van Laarbeek in de programmaorganisatie bedraagt in 2021 € 13.880.
Risico's	Het samenwerkingsverband geeft geen inzage in de prominente risico's.
Ontwikkeling	De samenwerkingsovereenkomst is op 12 december 2018 ondertekend op basis van het raadsbesluit d.d. 11 oktober 2018.

Naam	Senzer
Partners	Asten, Deurne, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Helmond en Someren
Openbaar belang	Het vertrekpunt is dat iedereen mee doet naar vermogen. Dat meedoen is niet vrijblijvend, centraal staat dat dit moet gebeuren vanuit eigen kracht en verantwoordelijkheid van mensen. In de uitvoering is gekozen voor een integrale (sociaal domein brede) aanpak. Niet iedereen heeft voldoende eigen kracht en vermogens om mee te doen. Voor die mensen wordt binnen de mogelijkheden gezocht naar zoveel als mogelijk participeren in de maatschappij.
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft twee zetels in het Algemeen Bestuur en één zetel in het Dagelijks Bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2021	€ 12.363.000
Eigen Vermogen 31-12-2021	€ 2.867.000
Vreemd Vermogen 1-1-2021	€ 7.949.000
Vreemd Vermogen 31-12-2021	€ 11.243.000
Resultaat 2019	€ 73.000
Bijdrage Laarbeek	Bijdrage Wsw-oud budget € 2.324.486 Bijdrage BUIG budget € 3.499.323 Terugbetaling intertemporale middelen -/-€ 28.398 Bijdrage Participatie budget € 146.179 Bijdrage Algemene middelen € 666.430 Afdekken tekorten € 61.803 Totale bijdrage 2021 € 6.669.823
Risico's	In de paragraaf risicobeheersing en weerstandsvermogen zijn volgende risico's opgenomen: • Bijstelling financiering vanuit het Rijk • Risico van efficiencymaatregelen • Risico van opbrengstdoelstellingen • Toenemende concurrentie met als gevolg wegvallen van detacheringen • Economische- en arbeidsmarktontwikkeling in relatie tot aantal uitkeringen • Andere loonontwikkelingen en/of pensioenopbouw dan aangenomen bij verwerking Wet Arbeidsmarkt in Balans(WAB) • Opname verlofrechten in één jaar • Huurderving Churchilllaan • Wsw inzet begeleidingsorganisatie
Ontwikkeling	Ontwikkelingen die van invloed zijn op de organisatie zijn: • Ontwikkeling van het huidige bestand • Doorontwikkeling van dienstverlening en bedrijfsvoering • Besparingsopdracht als gevolg van terugloop Rijksmiddelen

Naam	Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen c.a. , Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.
Openbaar belang	De Veiligheidsregio voert namens de 21 deelnemende gemeenten taken uit op het terrein van brandweezorg, gemeenschappelijke meldkamer, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, ambulancezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing.
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in het Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur van VRBZO bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten.
Eigen Vermogen 1-1-2021	€ 5.886.932
Eigen Vermogen 31-12-2021	€ 4.772.932
Vreemd Vermogen 1-1-2021	€ 35.438.044
Vreemd Vermogen 31-12-2021	€ 33.071.248
Resultaat 2019	€ 646.870
Bijdrage Laarbeek	€ 1.171.866
Risico's	In de paragraaf weerstandsvormen van begroting 2021 wordt ten aanzien van de risico-inventarisatie toegelicht; Met betrekking tot algemene bedrijfsvoering; • Stijging premies voor (vrijwilligers)verzekeringen en pensioenen, wijzigingen in beleid FLO-regeling beroepsbrandweer; • Kosten die voortvloeien uit bedrijfskritische specialistische functies • Eigen risicodragers WW Majeure wijzigingen in het bestaande model van brandweezorg; • Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) en Europese richtlijn rechtspositie brandweervrijwilligers Ernstige verstoring door incidenten, rampen en crises: • Kosten voortvloeiend uit bestrijding van een majeur incident.
Ontwikkeling	In de inleiding van begroting 2021 worden de volgende ontwikkelingen belicht door de Veiligheidsregio: • Visie 2025 • Ontwikkeling loonkosten en sociale lasten door cao en pensioenpremies. • Overgangsregeling FLO • Omgevingsadvisering

Vennootschappen en coöperaties

Naam	BNG Bank N.V.
Partners	
Openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Bestuurlijke betrokkenheid	Stemrecht tijdens aandeelhoudersvergadering.
Eigen Vermogen 1-1-2021	€ 4.154.000.000
Eigen Vermogen 31-12-2021	€ 4.154.000.000
Vreemd Vermogen 1-1-2021	€ 145.535.000.000
Vreemd Vermogen 31-12-2021	€ 145.535.000.000
Resultaat 2019	€ 163.000.000.
Bijdrage Laarbeek	Ontvangst Laarbeek: Dividend 2019 wordt in oktober 2020 verwacht: € 26.300 (geschat) Dividend 2018: € 59.021 Dividend 2017: € 52.394
Risico's	In het jaarverslag 2019 beschrijft de BNG een aantal bedreigingen: • Alternatieve financieringsmogelijkheden voor klanten bij nieuwe instituties op de markt. • Afname prijsvoordeel door huidige kapitaalmarkt omstandigheden (lage rentestand) in combinatie met schaalgrootte concurrenten. • Wet- en regelgeving die de bank en of klanten raakt. • Overheidsvisie op nutsbanken.
Ontwikkeling	n.v.t.

Naam	Brabant Water
Partners	
Openbaar belang	De missie van Brabant Water is het winnen, zuiveren, transporteren en leveren van drinkwater van hoge kwaliteit en het leveren van water op maat en water gerelateerde producten en diensten in de gebonden en vrije markt.
Bestuurlijke betrokkenheid	Stemrecht tijdens aandeelhoudersvergadering. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.
Eigen Vermogen 1-1-2021	Ingeschat op € 665.400.000
Eigen Vermogen 31-12-2021	Ingeschat op € 665.400.000
Vreemd Vermogen 1-1-2021	Ingeschat op € 479.600.000
Vreemd Vermogen 31-12-2021	Ingeschat op € 479.600.000
Resultaat 2019	
Bijdrage Laarbeek	In 2020 wordt geen dividend ontvangen.
Risico's	In de paragraaf risicomanagement van het jaarverslag 2019 benoemt Brabant Water enkele strategische risico's: - Bescherming van kwaliteit en kwantiteit van de bronnen - Bedreigingen van de kwaliteit van het drinkwater - Leveringszekerheid - Digitalisering - Duurzame inzetbaarheid van personeel Brabant Water NV geeft tevens aan, dat het door het opgebouwde weerstandsvermogen in staat is om belangrijke financiële tegenvallers op te vangen zonder grote effecten op de continuïteit van de drinkwatervoorziening of de tarifiering.
Ontwikkeling	n.v.t.

Naam	Grondexploitatie maatschappij De Hoge Regt B.V.
Partners	-
Openbaar belang	De grondexploitatie maatschappij is een samenwerkingsverband tussen RaboVastgoed en de gemeente Laarbeek met als doel het ontwikkelen van een bouwterrein voor de bouw van 230 woningen.
Bestuurlijke betrokkenheid	Stemrecht tijdens aandeelhoudersvergadering. Directie van de onderneming bestaat uit één medewerker van Laarbeek en één medewerker van RaboVastgoed.
Eigen Vermogen 1-1-2021	€ 17.000
Eigen Vermogen 31-12-2021	€ 17.000
Vreemd Vermogen 1-1-2021	€ 5.600.000
Vreemd Vermogen 31-12-2021	€ 5.600.000
Resultaat 2019	-/- € 95.000
Bijdrage Laarbeek	geen
Risico's	De risico's zijn vergelijkbaar met andere grondexploitaties. Het ontwikkelen van een bouwterrein met een private partner die mede eigenaar is, vergroot de expertise en verdeelt de risico's.
Ontwikkeling	n.v.t.

Stichtingen en verenigingen

Naam	Coöperatieve vereniging Boer Bier Water
Partners	ZLTO en Bavaria
Openbaar belang	Via Coöperatie Boer Bier Water kunnen de gemeente Laarbeek, ZLTO en Bavaria hun gemeenschappelijke belangen bundelen en is het mogelijk om de gezamenlijke doelen beter en doelgerichter te realiseren.
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek is vertegenwoordigd in de Raad van Toezicht.
Eigen Vermogen 1-1-2021	Ingeschat op: -/- € 4.626
Eigen Vermogen 31-12-2021	Ingeschat op: -/- € 5.800
Vreemd Vermogen 1-1-2021	Ingeschat op: € 60.000
Vreemd Vermogen 31-12-2021	Ingeschat op: € 60.000
Resultaat 2019	NNB
Bijdrage Laarbeek	€ 10.000
Risico's	Beperkt tot de jaarbijdrage door uitgesloten aansprakelijkheid.
Ontwikkeling	n.v.t.

Naam	Coöperatieve vereniging Dimpact
Partners	Assen, Blaricum, Borger-Odoorn, Brielle, Coevorden, Deventer, Eemnes, Emmen, Enschede, Gemert-Bakel, Groningen, Hellevoetsluis, Kampen, Landerd, Landsmeer, Laren, Nissewaard, Oldambt, Oldenzaal, Olst-Wijhe, Oost Gelre, Raalte, Roermond, Rotterdam, Ten Boer, Twenterand, Velsen, Waterland, Westvoorne, Zwolle.
Openbaar belang	Dimpact levert software voor o.a. de inrichting van het Klant Contact Centrum. Het is een samenwerkingsverband van verschillende gemeenten waarbij kennisbundeling en klantgerichte innovatie gemeenten voorzien van optimale dienstverlening naar burgers en bedrijven.
Bestuurlijke betrokkenheid	De gemeenten hebben allen gelijke in de samenwerking in de samenwerking.
Eigen Vermogen 1-1-2021	€ 1.679.527
Eigen Vermogen 31-12-2021	€ 1.552.451
Vreemd Vermogen 1-1-2021	€ 2.250.000
Vreemd Vermogen 31-12-2021	€ 2.250.000
Resultaat 2019	€ 516.597
Bijdrage Laarbeek	De totale bijdrage aan Dimpact is het jaarlijkse lidmaatschap van € 158.227. Daarnaast worden diverse geleverde diensten (hosting, module burgerzaken) gefactureerd. De kosten van de dienstverlening bedragen naar verwachting € 75.000.
Risico's	Beperkt tot de jaarbijdrage door uitgesloten aansprakelijkheid.
Ontwikkeling	Dimpact heeft een bedrijfsplan 2021 opgesteld waaruit de volgende speerpunten voor 2020 blijken: • Excellente publieke dienstverlening en klantinteractie mogelijk maken voor gemeenten; • Goed (her)gebruik van bestaande diensten door leden; • Innovatiekracht vergoten; • Inspelen op de landelijke beweging en Common Ground - door (mee) te bouwen aan een moderne informatie-architectuur als fundament voor de publieke dienstverlening; • We werken samen vanuit een integraal dienstverleningsconcept; • Diensten-portfolio uitbouwen vanuit deze strategische doelen en inzichten; en • Onze coöperatie wendbaarder en slagvaardiger organiseren • Een idee of klantreis te onderzoeken; • Een innovatie-experiment uit te voeren; • een gezamenlijke oplossing te laten bouwen; • Een eigen oplossing te delen; • En bestaande oplossing te hergebruiken door mee te doen in een Dimpact-community, zoals e-Suite, Burgerzakenmodules, website, etc. (zie hoofdstuk 'diensten').

Naam	Stichting Beheer en Exploitatie Veiligheidshuis Brabant Zuidoost
Partners	De 21 regiogemeenten werken in het Veiligheidshuis samen met politie, maatschappelijke en justitiële organisaties.
Openbaar belang	Het faciliteren van personeel en organisatie van het Veiligheidshuis Brabant Zuidoost (artikel 2-a van de Statuten)
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in het Algemeen Bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2021	€ 101.400
Eigen Vermogen 31-12-2021	€ 101.400
Vreemd Vermogen 1-1-2021	€ 195.300
Vreemd Vermogen 31-12-2021	€ 195.300
Resultaat 2019	Nog niet beschikbaar
Bijdrage Laarbeek	€ 6.394
Risico's	Het onderdeel risico blijft onbelicht in het jaarverslag 2019.
Ontwikkeling	In het jaarplan 2020 zijn onderstaande ontwikkellijnen benoemd; • Eigen huis (verder) op orde brengen • Ontwikkeling ZVH Brabant Zuidoost in 2021/2022 • Verkennen kansen samenwerking met ZVH Brabant Noordoost

Naam	Stichting Bizob
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Boxmeer, Cranendonck, Cuijk, Deurne, Eersel, Gemert-Bakel, Geldrop-Mierlo, Grave, Haaren, Heeze-Leende, Mill en Sint Hubert, Nuenen, Oirschot, Reusel-De Mierden, Sint Anthonis, Someren, Son en Breugel, Uden, Valkenswaard, Veldhoven, Vught, Waalre, Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempen, Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking A2, GGD Brabant Zuidoost, Omgevingsdienst Zuidoost Brabant, Omgevingsdienst Brabant Noord, Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost, Werkorganisatie Cuijk Grave Mill en Sint Hubert.
Openbaar belang	Het ondersteunen van de deelnemende gemeenten bij het uitvoeren van diverse inkoopacties.
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in het bestuur en één afvaardiging in de Vergadering van Aangeslotenen.
Eigen Vermogen 1-1-2021	€ 868.255
Eigen Vermogen 31-12-2021	€ 868.000
Vreemd Vermogen 1-1-2021	€ 956.731
Vreemd Vermogen 31-12-2021	€ 957.000
Resultaat 2019	€ 401.498
Bijdrage Laarbeek	€ 135.660
Risico's	In de begroting 2021 worden operationele risico's met een mogelijke financiële impact toegelicht: • Capaciteitsproblemen door; langdurige ziekte, voortijdig afscheid van medewerkers, zwangerschapsverlof, ouderschapsverlof, krapte op de arbeidsmarkt. • Aansprakelijkheid vanwege data lek.
Ontwikkeling	Bizob heeft in de begroting 2021 zes actiepunten opgenomen waar extra aandacht naartoe gaat; • Collectieve inkoop • Circulair inkopen • Van passief naar innovatief contractmanagement sociaal domein • Expertise en aanpak • Investeren in kennis • Kennis heeft pas waarde als je het deelt

Overige verbonden partijen	
Naam	Netwerk innovatiehuis De Peel
Partners	Gemeente Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Helmond, Someren, VNO-NCW Brabant Zeeland en Waterschap Aa en Maas
Openbaar belang	Het leveren van een proactieve, herkenbare en onderscheidende bijdrage aan de economische en ruimtelijke ontwikkeling van Brainport in de metropoolregio Eindhoven.
Bestuurlijke betrokkenheid	Vanuit alle gemeenten die deelnemen in het Innovatiehuis neemt één bestuurder plaats in een stuurgroep. Vanuit het georganiseerd bedrijfsleven nemen hierin twee bestuurders zitting en vanuit het Waterschap één.
Eigen Vermogen 1-1-2021	n.v.t.
Eigen Vermogen 31-12-2021	n.v.t.
Vreemd Vermogen 1-1-2021	n.v.t.
Vreemd Vermogen 31-12-2021	n.v.t.
Resultaat 2019	Nog niet beschikbaar.
Bijdrage Laarbeek	De bijdrage van Laarbeek bedraagt € 30.000 per jaar en 0,5 FTE (€ 30.000) inzet. Daarnaast zal structureel een bedrag van € 50.000 worden begroot voor bijdragen aan projecten.
Risico's	Risico blijft beperkt tot de ingelegde middelen.
Ontwikkeling	Naar aanleiding van de in 2019 gehouden evaluatie wordt het veranderen van de juridische structuur (tot een stichting) onderzocht en uitgewerkt.

7 Grondbeleid

Bij het uitwerken van deze paragraaf volgen we de elementen van het BBV. Gepresenteerde getallen zijn gebaseerd op de meest recente Grondnota (versie 2019; rb. 7 november 2019) en Jaarrekening 2019.

7.1 Beleidsuitgangspunten

De grondexploitatie is onderdeel van de bedrijfsvoering en dient een positieve bijdrage aan de gemeente en gemeenschap te leveren. Eventuele winsten worden ingezet om het voorzieningenniveau te versterken. Ook levert een actief grondbedrijf een positieve impuls aan de regionale economische activiteit.

7.2 Uitvoering

De uitvoering van het grondbeleid wordt gebaseerd op de nota Grondbeleid 2020-2026 zoals die in 2020 is vastgesteld (rb. 27 augustus 2020). Doel van de nota was het formuleren van een integraal beleidskader om het totale grondexploitatieproces te beheersen, te bewaken en af te stemmen op alle relevante beleidskaders, zodat een samenhangend, strategisch en effectief grondbeleid kan worden gevoerd.

Naast het meerjarige beleid, wordt elk jaar een Grondnota gemaakt waarin de ontwikkelingen per complex in beeld worden gebracht.

De gemeente Laarbeek heeft momenteel de volgende plannen in exploitatie:

Soort	Status	Naam	Verwachte einddatum
Woongebied	BIE	Laarsche Velden	2020
Woongebied	BIE	Nieuwenhof 2014	2021
Woongebied	BIE	Beekse Akkers	2026
Bedrijventerrein	BIE	Bemmer IV	2028
Woongebied	BIE	D'n Hoge Suute	2026
Woongebied	BIE	De Nieuwe Hees (cluster Donk)	2020
Woongebied	BIE	Vogelenzang	2022
Woongebied	BIE	Kerkakkers (Cluster Beek)	2024
Woongebied	BIE	Piet van Thielplein	2020
Bedrijventerrein	BIE	Landbouw ontwikkelgebied Mariahout	2021
Woongebied	BIE	De Hoge Regt (PPS-constructie)	2025

7.3 Grondprijzen

Met het vaststellen van de jaarlijkse Grondnota worden ook de verschillende grondprijzen vastgesteld. In 2019 en 2020 zijn de volgende prijzen gehanteerd. De prijzen voor 2021 worden gebaseerd op Grondnota 2020, die in de raadsvergadering van 5 november 2020 wordt behandeld.

Grondprijzen	Prijzen 2019 per m2 en excl. BTW	Prijzen 2020 per m2 en excl. BTW
---------------------	---	---

Grondslag van de prijzen	Grondnota 2018	Grondnota 2019
---------------------------------	-------------------	-------------------

Grond woningbouw

- vrije sector	€ 283,00	€ 289,00
- sociale huursector	€ 213,00	€ 217,00
- sociale koopsector	€ 242,00	€ 247,00
- huursector boven liberalisatiegrens	€ 242,00	€ 247,00

Grond bedrijventerrein

- zeer goede ligging	€ 169,00	€ 172,00
- goede ligging	€ 149,00	€ 152,00
- normale ligging	€ 133,00	€ 136,00

7.4 Prognoses

Twee keer per jaar wordt een actuele prognose gemaakt van de lopende grondexploitaties. Enerzijds wordt jaarlijks een Grondnota samengesteld (tegelijk met de programmabegroting) en anderzijds wordt elk jaar bij het samenstellen van de programmarekening de complexopzet bijgesteld. De meest recente Grondnota en Programmarekening betreffen beide jaar 2019. Uit onderstaande tabel blijken de verschillen.

Complex (bedragen x € 1.000)	Grondnota 2019	Programma- rekening 2019	Mutatie
Laarsche Velden	54	65	11
Nieuwenhof 2014	152	145	-8
Beekse Akkers	1.118	1.020	-98
Bemmer IV	1.195	719	-477
D'n Hoge Suute	-18	9	28
De Nieuwe Hees (cluster Donk)	152	167	15
Vogelenzang	716	680	-35
Kerkakkers (Cluster Beek)	1.717	1.769	53
Piet van Thielplein	7	0	-7
Landbouw ontwikkelgebied Mariahout	6	-74	-80
De Hoge Regt (PPS-constructie)			
Totaal van de complexen	5.098	4.500	-597

- * Saldo de Hoge Regt in grondnota 2019: € 75.935. De stand per 31-12-2019 wordt in overleg met de partner herzien en vervolgens ter goedkeuring aan de aandeelhouders voorgelegd.

7.5 Winstneming

De eindsaldi zoals in bovenstaande tabel gepresenteerd geven een compleet beeld van de te verwachten saldi. In het Besluit Begroting en Verantwoording wordt de POC-methode (=Percentage Of Completion) uitgewerkt die gebruikt moet worden om de jaarlijkse winst te bepalen. De tussentijdse winst wordt bij deze methode berekend op basis van de kosten en opbrengsten die zijn gerealiseerd per individuele grondexploitatie. Er kan geen sprake zijn van gerealiseerde winst als nog geen gronden verkocht zijn. Tevens kunnen specifieke projectrisico's er voor zorgen dat er minder of geen winst genomen mag worden.

7.6 Reserves en risicobeheersing

Beleidsuitgangspunt reserves die verband houden met het grondbedrijf

De volgende reserves hebben een directe relatie met de grondexploitatie:

- Reserve Grondexploitatie­risico
- Reserve Bovenwijkse voorzieningen
-

(bedragen x € 1.000)	Saldo per 31 december		
	2021	2020	2019
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	64	64	59
Reserve Grondexploitatie­risico	5.621	5.741	5.677

Hieronder wordt per reserve een korte toelichting gegeven.

Reserve Grondexploitatie­risico

De reserve Grondexploitatie­risico fungeert als bedrijfsbuffer voor het opvangen van risico's die inherent zijn aan de bouwgrondexploitatie. Periodiek wordt een Monte Carlo risicoanalyse uitgevoerd waarbij een inschatting wordt gemaakt van de risico's binnen de grondexploitaties. Voor de resultaten van de Monte Carlo analyse en de eventuele consequenties daarvan voor de reserve wordt verwezen naar de grondnota en bijbehorende voorstellen en besluitvorming.

Reserve Bovenwijkse Voorzieningen

Om bovenwijkse voorzieningen te kunnen realiseren, was ooit in de verkoopprijs van de gronden een afdracht per m² netto uitgeefbaar opgenomen. Fondsvorming binnen complex en in exploitatie (BIE) is niet langer toegestaan. Dit wordt namelijk gezien als het afkomen van winst.

De raad heeft in 2011 de Nota (fonds) Bovenwijkse voorzieningen 2011-2015 vastgesteld (raadsbesluit 2 november 2011) hierin zijn de voorwaarden opgenomen over hoe om te gaan met de besteding van deze reserve. Dit fonds wordt op dit moment enkel nog gevoed uit bijdragen die op basis van genoemde nota bij particuliere grondeigenaren in rekening worden gebracht.

Financiële begroting

In dit gedeelte van de financiële begroting wordt nader inzicht gegeven in de volgende onderdelen:

- Overzicht van de baten en lasten
- Financiële positie
- Overzicht per taakveld
-

1 Overzicht van baten en lasten

Onderstaand overzicht geeft inzicht in het resultaat vóór en na bestemming over de periode 2021 t/m 2024.

	Begroting	Meerjarenbegroting			
(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	
Lasten	-56.881	-57.402	-57.238	-57.176	
1 Burger en bestuur	-5.973	-5.975	-5.973	-5.970	
2 Veiligheid	-1.812	-1.812	-1.812	-1.812	
3 Woon- en leefklimaat	-7.916	-7.870	-7.776	-7.781	
4 Economie en werkgelegenheid	-16.851	-17.107	-16.986	-16.809	
5 Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs	-16.338	-16.565	-16.576	-16.662	
Overhead	-7.422	-7.514	-7.531	-7.528	
Algemene dekkingsmiddelen	-375	-350	-359	-374	
Vennootschapsbelasting	-120	-120	-120	-120	
Onvoorzien	-75	-90	-105	-120	
Baten	56.197	56.316	56.452	56.393	
1 Burger en bestuur	5.240	5.244	5.245	5.246	
2 Veiligheid	111	111	111	112	
3 Woon- en leefklimaat	1.053	1.067	1.083	1.033	
4 Economie en werkgelegenheid	11.782	11.782	11.782	11.782	
5 Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs	753	753	753	753	
Algemene dekkingsmiddelen	36.713	36.814	36.933	36.923	
Overhead	544	544	544	544	
Saldo van baten en lasten	-684	-1.086	-786	-783	
Stortingen in reserves	-710	-664	-683	-597	
Onttrekkingen aan reserves	1.522	1.489	1.487	1.487	
Geraamd resultaat	128	-260	17	107	

1.1 Uitgangspunten

In de voorliggende begroting zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd voor 2021 met bijbehorend meerjarenperspectief 2022-2024:

1. De basis van het meerjarenperspectief is de gewijzigde begroting 2020 waarbij de raadsbesluiten zijn verwerkt tot en met de raadsvergadering van 2 juli 2020. Daarmee zijn tevens de 1e tussenrapportage 2020 en de kadernota 2021 in deze ramingen verwerkt.
2. In de begroting 2021 is in het meerjarenperspectief 2022-2024 uitgegaan van een constant loon- en prijspeil in zowel de uitgaven als inkomsten (o.a. de berekening van de Uitkering Gemeentefonds).
3. In de raadsvergadering van 20 juni 2019 is besloten om de looptijd van het aflopende Subsidieprogramma 2016-2019 met één jaar te verlengen (t/m 2020). Het nieuwe subsidieprogramma zal afzonderlijk aan de raad ter vaststelling worden aangeboden.
4. Per 1 januari 2020 is de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) in werking getreden. Daarbij zijn de arbeidsvoorwaarden vanuit de cao gemeenteamttenaren gelijk gebleven. De huidige cao gemeenteamttenaren heeft een looptijd van 2 jaar: 1 januari 2019 tot 1 januari 2021. De structurele gevolgen die hieruit voortvloeien, zijn verwerkt in de geraamde salarissen tot de begroting 2021-2024. Omdat de huidige CAO per 1 januari 2021 afloopt, wordt voorlopig voor 2021 een loonindexering toegepast op basis van de raming van de prijsindexering uit de laatst bekende Macro Economische Verkenningen (MEV) van het Centraal Planbureau (MEV 2020 - september 2019), t.w. +2,8%. Of deze voorlopig toegepaste loonindexering 2021 (+2,8%) uiteindelijk toereikend is, zal moeten blijken als een nieuwe cao-gemeenteamttenaren bekend wordt. De daaruit voortvloeiende verplichtingen worden dan uiteindelijk leidend als toe te passen indexering van de personeelskosten. De nominale loonstijgingen worden niet meer afzonderlijk gecompenseerd via de Algemene Uitkering. Het Gemeentefonds kent één procentueel accres/decreas (groei/krimp) dat gelijk is aan het percentage accres/decreas van de gecorrigeerde netto-rijksuitgaven. De gemeente moet dus zelf de feitelijke mutatie in de nominale ontwikkelingen (lonen en prijzen) dekken uit het toegekende accres/decreas.
5. De indexering van de budgetten met betrekking tot alle overige uitgaven en inkomsten vindt eveneens (tenzij andere contractuele afspraken) voorlopig plaats op basis van de raming van de prijsindexering uit de laatst bekende Macro Economische Verkenningen (MEV) van het Centraal Planbureau (MEV 2020 - september 2019), t.w. +1,6%. Per saldo worden dus voor 2021 de budgetten van 2020 in de basis verhoogd met 1,6% (indexering 2021: +1,6%).
6. Prognose aantal inwoners:
1-1-2020 22.533 inwoners werkelijk
 - 1-1-2021 22.553 inwoners (+ 20 inwoners)
 - 1-1-2022 22.573 inwoners (+ 20 inwoners)
 - 1-1-2023 22.593 inwoners (+ 20 inwoners)
 - 1-1-2024 22.613 inwoners (+ 20 inwoners)

7. Prognose aantal woonruimten:
1-1-2020 9.531 woonruimten werkelijk
- 1-1-2021 9.641 woonruimten (+ 110 woonruimten)
 - 1-1-2022 9.802 woonruimten (+ 161 woonruimten)
 - 1-1-2023 9.914 woonruimten (+ 112 woonruimten)
 - 1-1-2024 9.993 woonruimten (+ 79 woonruimten)
- De ontwikkeling van het aantal woonruimten is het resultaat van de woningbouwprognose van de gemeente Laarbeek.
8. Autonome reële toename van de personeelslasten als gevolg van nominale periodieke verhogingen (jaarlijks € 15.000) en een stelpost t.b.v. de financiële consequenties als gevolg van bevorderingen, functiewaardering, marktconforme aanpassingen etc. (jaarlijks € 10.000).
9. Rente interne financieringsmiddelen, voorzieningen o.b.v. contante waarde: 3% Rente nieuwe investeringen: 1%
10. De afschrijvingen worden tegen dezelfde termijnen doorgerekend als in de begroting 2020. Nieuwe investeringen worden afgeschreven op basis van het gestelde in artikel 8 van de 'Financiële verordening gemeente Laarbeek 2019' ex artikel 212 gemeentewet.
11. Autonome toename onderhoudskosten o.a. door toename m2 bestrating en plantsoenen, aantal lichtmasten e.a. gemiddeld € 25.000 per jaar (€ 15.000 wegen en € 10.000 bos, natuur en landschapsbeheer).
12. Autonome toename opbrengst onroerendezaakbelastingen in verband met nieuw- en verbouw gemiddeld € 18.000 per jaar (woningen: € 11.000 / niet-woningen: € 7.000).
13. Bij de doorrekening van de hoogte van het Gemeentefonds is rekening gehouden met:
- het meerjarenperspectief op basis van de meicirculaire 2020, aangevuld met de gevolgen uit de septembercirculaire 2020 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK);
 - de ontwikkeling van het aantal inwoners;
 - de ontwikkeling van het aantal woonruimten;
 - methode constante lonen en prijzen voor de periode 2022-2024.
14. Als structurele budgetruimte welke nog nader af te wegen bij de kadernota en/of begroting is per jaar een bedrag beschikbaar van € 15.000.
15. Het budget voor 'incidenteel nieuw beleid' is voorlopig geraamd op jaarlijks € 0 voor de periode 2021 t/m 2024.
16. Het budget voor 'structureel nieuw beleid' is voorlopig geraamd op jaarlijks € 0 voor de periode 2021 t/m 2024.
17. Voor de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen voor de periode 2021 t/m 2024 zijn de volgende structurele stelposten jaarlijks opgenomen:
- vervangingsinvesteringen wegen € 23.000
 - vervangingsinvesteringen openbare verlichting € 18.000
 - vervangingsinvesteringen algemeen (overig) € 15.000

18. De personele kosten zijn opgenomen op basis van de geraamde bezetting per 1 januari 2021.
19. Voor flexibele beloningen personeel is een bedrag opgenomen van € 45.000 (=±1% van de totale loonsom ad € 70.000, verminderd met € 25.000 ter dekking van de WGA-premie werknemers).
20. Het afgeronde rente-omslagpercentage bedraagt in de ontwerp-begroting 2021 0,5%.
21. Het saldo van de verdeling kapitaallasten wordt als saldo verwerkt in de exploitatie van de begroting 2021.
22. Het aan de grondexploitatie toegestane toe te rekenen rentepercentage 2021 bedraagt 0,6%.
23. Voor incidenteel onvoorzien is de volgende financiële ruimte opgenomen:
- € 15.000 budget 'incidenteel onvoorzien' budgetbevoegdheid bij de raad
 - € 45.000 budget 'incidentele actualiteiten' budgetbevoegdheid bij het college
24. De jaarlijks vrijvallende kapitaallasten worden direct als voordeel meegenomen in het exploitatieresultaat, behoudens riolering, afval en automatisering (gesloten exploitaties).
25. De opslag voor de overhead wordt op een consistente wijze toegerekend aan relevante taakvelden, gebaseerd op personeelskosten. Het opslagpercentage overhead voor de begroting 2021 bedraagt 145,07%.

1.2 Incidentele baten en lasten

Onderstaand overzicht geeft een nadere specificatie van de geraamde incidentele baten en lasten over de periode 2021 t/ 2024.

	Begroting	Meerjarenbegroting		
(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024
Lasten	-293	-204	-183	
Woon- en leefklimaat	-75			
Omgevingsvisie bebouwde kommen	-75			
Economie en werkgelegenheid	-55	-34	-33	
Partnerbijdrage van Gogh Nationaal Park	-13	-13	-13	
Uitvoering Peelmarketing	-23	-22	-20	
Ontwerp maken voor deelprojecten in 't Gulden Land	-20			
Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs	-45	-20		
Pilot bij Zonnetij; het versterken van het voorliggend veld binnen het Sociaal Domein	-20	-20		
Ontwikkeling monitor Sociaal Domein	-25			
Correctie codering pilot Zonnetij	20	20		
Correctie codering pilot Zonnetij	-20	-20		
Financiën en bedrijfsvoering	-118	-150	-150	
Incidentele vrijval geraamd saldo stelpost automatisering 2021	53			
Actualisering reserves (aanvulling)	-11			
Tijdelijke extra bijdrage BSOB ivm NoCureNoPay-bureaus	-50	-50	-50	
Primitieve begroting 2020	-100	-100	-60	
Bijstelling als gevolg van Meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen 2019 - 2028	-35		-40	
Ontwikkeling monitor Sociaal Domein	25			
Baten	166	100	100	
Economie en werkgelegenheid	20			
Ontwerp maken voor deelprojecten in 't Gulden Land	20			
Financiën en bedrijfsvoering	146	100	100	
Actualisering reserves (aanvulling)	11			
Primitieve begroting 2020	100	100	60	
Bijstelling als gevolg van Meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen 2019 - 2028	35		40	
Saldo incidentele baten en lasten	-127	-104	-83	0

1.3 Structurele reservemutaties

Onderstaand overzicht geeft per programma inzicht in de geraamde structurele onttrekkingen aan de reserves en de stortingen in de reserves over de periode 2021 t/m 2024.

		Begroting	Meerjarenbegroting		
(bedragen x € 1.000)		2021	2022	2023	2024
Onttrekkingen aan reserves		1.502	1.489	1.487	1.487
1	Burger en bestuur	1	1	1	1
3	Woon- en leefklimaat	589	589	589	589
4	Economie en werkgelegenheid	120	120	120	120
5	Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs	559	559	559	559
6	Financiën en bedrijfsvoering	232	220	217	217
Stortingen in reserves		-564	-564	-583	-597
3	Woon- en leefklimaat	-540	-540	-540	-540
4	Economie en werkgelegenheid			-20	-34
5	Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs	-24	-24	-24	-24
Totaal structurele reservemutaties		938	926	904	890

2 Financiële positie

Bij de weergave van de financiële positie wordt nader inzicht gegeven met betrekking tot de volgende onderdelen:

- Geprognosticeerde balans
- EMU-saldo
- Investerings
- Financiering
- Reserves & voorzieningen

2.1 Geprognosticeerde balans

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording dient elke gemeente een geprognosticeerde begin- en eindbalans van de begrotingsjaren op te nemen. Deze balans geeft meer inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. Daarnaast wordt deze balans gebruikt om de kengetallen bij paragraaf 2 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' te berekenen.

(bedragen x € 1.000)	balans per 31 december				
	2020	2021	2022	2023	2024
ACTIVA					
Vaste activa	59.187	56.724	54.446	52.231	50.120
- immateriële vaste activa	156	66	38	38	24
- materiële vaste activa:	56.047	53.690	51.452	49.237	47.140
- financiële vaste activa	2.984	2.968	2.956	2.956	2.956
Vlottende activa	20.092	15.422	13.897	10.380	9.463
- voorraad	17.268	12.526	10.927	7.334	6.338
- uitzettingen (looptijd < 1 jaar)	2.824	2.896	2.970	3.046	3.125
- liquide middelen	0	0	0	0	0
- overlopende activa	0	0	0	0	0
TOTAAL ACTIVA	79.279	72.146	68.343	62.611	59.583

(bedragen x € 1.000)	balans per 31 december				
	2020	2021	2022	2023	2024
PASSIVA					
Vaste passiva	72.147	66.649	61.000	56.214	51.695
- eigen vermogen	40.439	39.627	38.802	37.998	37.108
- voorzieningen	6.036	5.509	4.844	4.966	4.587
- vaste schulden (looptijd > 1 jaar)	25.672	21.513	17.354	13.250	10.000
Vlottende passiva	0	0	0	0	0
- vlottende schuld (looptijd < 1 jaar)	0	0	0	0	0
- overlopende passiva	0	0	0	0	0
Financieringsbehoefte	7.132	5.497	7.343	6.397	7.888
TOTAAL PASSIVA	79.279	72.146	68.343	62.611	59.583

2.2 EMU-saldo

	(bedragen x € 1.000)	Geraamde realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
+1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-2.289	-684	-1.086
-2	Mutatie (im)materiële vaste activa	4.931	-2.447	-2.266
+3	Mutatie voorzieningen	-1.615	-527	-665
-4	Mutatie voorraden (incl.bouwgronden in exploitatie)	-5.716	-4.742	-1.599
-5	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo		-3.119	5.978	2.114

2.3 Investerings

Conform het nieuwe financieel beleid en de bijbehorende financiële verordening worden de voorgestelde kredieten voor het nieuwe begrotingsjaar direct door de raad bij de vaststelling van de begroting beschikbaar gesteld. De 'oude' methode is daarmee vervallen, waarbij voorstellen eerst in de begroting werden benoemd en vastgesteld en vervolgens met een afzonderlijk voorstel gedurende het jaar nogmaals in de raad ter nadere concretisering en definitieve besluitvorming werden voorgelegd. In het licht van de nieuwe werkwijze wordt voorgesteld om deze kredieten nu beschikbaar te stellen, zoals opgenomen in de voorliggende begroting 2021 danwel als zijnde vervangingsinvestering van bestaande activa.

De financiële ruimte voor de kapitaallasten van kredieten 'nieuw beleid' is in de begroting 2021 opgenomen als aanvraag nieuwe budgettaire ruimte.

De financiële ruimte voor de kapitaallasten van kredieten 'bestaand beleid' (vervangingsinvesteringen) is in de begroting 2021 aanwezig, zodat het financieel effect van deze voorstellen op het meerjarenperspectief in deze begroting nihil is.

Tussentijds zal de raad in de 2 tussenrapportages geïnformeerd worden over de financiële en inhoudelijke voortgang van de beschikbaar gestelde kredieten.

In het onderstaand overzicht zijn alle voorstellen tot het beschikbaar stellen van kredieten (nieuw en vervanging) schematisch weergegeven, welke nu ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd. Ook deze kredieten worden ook per programma weergegeven.

Wat betreft de kredieten voor de jaarschijf 2021, behorend bij rioleringsplan en wegenbeheersplan wordt voor het beschikbaar stellen van deze kredieten een afzonderlijk voorstel per plan aan de raad aangeboden.

Overzicht aanvraag kredieten

1. Nieuw Beleid				
Omschrijving	Programma	Bruto-krediet	Bijdrage derden	Netto-Krediet
Opheffen parkeerknelpunten Zuidzijde Lieshout	3	€ 260.000		€ 260.000

2. Bestaand Beleid vervangingen				
Omschrijving	Programma	Bruto-krediet	Bijdrage derden	Netto-Krediet
Rioolontstoppingsmachine	1	€ 30.000		€ 30.000
Vervanging openbare verlichting 2021	3	€ 280.000		€ 280.000
Software 2021	6	€ 11.000		€ 11.000
Hardware 2021	6	€ 35.000		€ 35.000
Kantoormeubilair	6	€ 35.000		€ 35.000
Klepelmaaier	6	€ 12.000		€ 12.000
Bode-auto	6	€ 30.000		€ 30.000

2.4 Financiering

De financiering bij de gemeente Laarbeek geschiedt conform het Treasurystatuut. Voor meer informatie wordt verwezen naar paragraaf 4. 'Financiering'.

Verloop van de reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen lijken ogenschijnlijk op elkaar, het zijn beide spaarpotten voor toekomstige uitgaven. Er is wel een wezenlijk verschil. Reserves zijn eigen vermogen. Voorzieningen zijn verplichtingen waar de raad niet onderuit kan, vreemd vermogen dus. Een reserve is een bedrag dat apart is gezet door de raad, maar waar geen verplichting voor bestaat. Dat geld kan de gemeente vrij aanwenden. Wanneer een reserve wordt ingezet ter dekking van de kapitaallasten van een investering (activareserves) dan is een reserve niet vrij aanwendbaar (bijvoorbeeld activareserve m.b.t. 'nieuwbouw gemeentehuis').

De reserves worden onderscheiden in de algemene reserve en de bestemmingsreserves. Een voorziening is een apart gezet bedrag voor onvermijdelijke toekomstige uitgaven waarvan tijdstip en omvang niet exact bekend zijn (bijvoorbeeld onderhoud wegen). Afhankelijk van allerlei omstandigheden zal dat vroeg of laat aan de orde zijn. De voorzieningen worden onderscheiden in onderhoudsvoorzieningen en voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's. De hoogte van de voorzieningen is gebaseerd op onderhoudsplanningen of op actuele berekeningen van de verplichting, het verlies of het risico.

Voor een nadere uiteenzetting van de reservepositie wordt korthedshalve verwezen naar het volgende deel 2.5 'reserves & voorzieningen'.

2.5 Reserves & voorzieningen

In de navolgende overzichten zijn de reserves en voorzieningen opgenomen.

Hierin is de reserve Reconstructiewet met een negatief saldo gepresenteerd. Door het verlagen van een krediet zal dit niet meer het geval zijn. Dit wordt nog ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Tot die tijd wordt het negatieve saldo afgedekt door de algemene reserve.

	Saldo	2021		Saldo	2022		Saldo	2023		Saldo	2024		Saldo
(bedragen x € 1.000)	ultimo 2020	Dotatie	Onttrek- king	ultimo 2021	Dotatie	Onttrek- king	ultimo 2022	Dotatie	Onttrek- king	ultimo 2023	Dotatie	Onttrek- king	ultimo 2024
Algemene reserves													
Algemene reserve	7.200	170	573	6.798	135	573	6.360	155	573	5.942	69	573	5.437
Algemene reserve Financiële risico's													
Algemene reserves	7.200	170	573	6.798	135	573	6.360	155	573	5.942	69	573	5.437

Bestemmingreserves													
Reserve Startersleningen													
Reserve budgetoverheveling													
Reserve Volkshuisvesting	490		490		490		490		490				490
Reserve Reconstructiewet	-59		-59		-59		-59		-59				-59
Reserve Bereikbaarheidsagenda	1.127	500	1.627	500	2.127	500	2.627	500	3.127				
Reserve Bomenfonds	123	5	128	5	133	5	138	5	143				
Reserve Kunst- en Cultuurfonds	64	9	72	9	81	9	89	9	98				
Reserve Recreatie en toerisme	43		20		23		23		23				
Reserve Sociale activering	41		41		41		41		41				
Reserve herstructurering Wsw													
Reserve Dorpsontwikkelingsplannen	19		19		19		19		19				19
Reserve Accommodatiebeleid	102	15	117	15	132	15	147	15	162				
Reserve Duurzaamheidsfonds	346		346		346		346		346				346
Reserve Zonnepanelenproject Brabant-Zuidoost													
Reserve Duurzaamheidsleningen Laarbeek	350		350		350		350		350				350
Reserve Stimuleringslening Duurzame Warmte NB	150		150		150		150		150				150
Reserve flexibele beloning	299		299		299		299		299				299
Reserve Opleidingen	200		200		200		200		200				200

Reserve NUP-gelden (e-overheid)		11	11										
Reserve Incidenteel nieuw beleid	1.193			1.193			1.193			1.193			1.193
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	64			64			64			64			64
Reserve Kwaliteitsverbetering buitengebied	403			403			403			403			403
Reserve Organisatieontwikkeling													
Reserve Grondexploitatie risico	5.741		120	5.621		120	5.501		120	5.381		120	5.261
Reserve Verkoopsom HNG													
Bestemmingreserves	10.696	540	151	11.084	529	120	11.493	529	120	11.901	529	120	12.310

Afschrijvingsreserves

Afschrijvingsreserves	22.543		798	21.745		796	20.949		794	20.155		794	19.361
Afschrijvingsreserves	22.543		798	21.745		796	20.949		794	20.155		794	19.361

Onderhoudsegalisatievoorzieningen

Voorziening Onderhoud gebouwen	120	374	494	1	374	320	55	374	375	54	374	269	159
Voorziening Onderhoud schoolgebouwen	1	25	24	2	25	24	4	25	24	5	25	24	6
Onderhoudsegalisatievoorzieningen wegen	693	1.098	967	824	1.108	1.286	646	1.118	454	1.310	1.128	1.069	1.370
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	814	1.498	1.484	827	1.508	1.630	705	1.518	853	1.369	1.528	1.362	1.534

Voorziening verliezen bouwgrondexploitatie

Voorziening Landbouwontwikkelingsgebied Mariahout	74			74			74			74			74
Voorziening verliezen bouwgrondexploitatie	74			74			74			74			74

Voorz. voor verplichtingen, verliezen en risico's

Voorziening Wachtgeld/pensioen voorm. B&W	1.957	62	150	1.869	62	150	1.781	62	150	1.694	62	150	1.606
---	-------	----	-----	-------	----	-----	-------	----	-----	-------	----	-----	-------

Voorziening incidentele personeelslasten	39			39			39			39			39
Voorziening Risico Attero 2015-2017	135			135			135			135			135
Voorz. voor verplichtingen, verliezen en risico's	2.131	62	150	2.043	62	150	1.955	62	150	1.868	62	150	1.780

Voorzieningen voor derden beklemd middelen

Voorziening Egalisatie rioolheffing	3.017	452	2.565	455	2.110	455	1.655	455	1.199
Voorzieningen voor derden beklemd middelen	3.017	452	2.565	455	2.110	455	1.655	455	1.199

3 Overzicht per taakveld

(bedragen x € 1.000)		Begroting 2021		
		Lasten	Baten	Saldo
1	Burger en bestuur	5.973	5.240	-733
0.1	Bestuur	1.607	31	-1.576
0.2	Burgerzaken	631	236	-395
7.2	Riolering	1.650	2.489	839
7.3	Afval	2.086	2.485	399
2	Veiligheid	1.812	111	-1.701
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	1.355	83	-1.272
1.2	Openbare orde en Veiligheid	456	27	-429
7.5	Begraafplaatsen			
3	Woon- en leefklimaat	7.916	1.053	-6.863
2.1	Verkeer, wegen en water	2.659	88	-2.571
2.3	Recreatieve Havens	5		-5
5.4	Musea	21		-21
5.5	Cultureel erfgoed	86	8	-77
5.6	Media	424		-424
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.244	58	-2.185
7.4	Milieubeheer	1.392		-1.392
8.1	Ruimtelijke Ordening	809	96	-713
8.3	Wonen en bouwen	278	802	524
4	Economie en werkgelegenheid	16.851	11.782	-5.069
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	11	31	19
3.1	Economische ontwikkeling	443		-443
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	4.345	4.380	35
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	76	45	-31
3.4	Economische promotie	175		-175
6.3	Inkomensregelingen	5.357	3.474	-1.883
6.4	Begeleide participatie	2.365		-2.365
6.5	Arbeidsparticipatie	227		-227
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	3.852	3.852	
5	Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs	16.338	753	-15.584
4.2	Onderwijshuisvesting	474		-474
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	958	158	-800
5.1	Sportbeleid en activering	240	20	-221
5.2	Sportaccommodaties	907	213	-694
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	209	13	-196
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.850	255	-2.595

6.2	Wijkteams	1.608		-1.608
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	616	93	-523
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	3.268		-3.268
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	96		-96
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	4.296		-4.296
7.1	Volksgezondheid	816		-816
6	Financiën en bedrijfsvoering	7.992	37.258	29.266
0.4	Ondersteuning organisatie	7.422	544	-6.878
0.5	Treasury		59	59
0.61	OZB woningen	4	3.582	3.578
0.62	OZB niet-woningen		2.064	2.064
0.64	Belastingen Overig		27	27
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds		30.834	30.834
0.8	Overige baten en lasten	446	147	-299
0.9	Vennootschapsbelasting	120		-120
Geraamd saldo van baten en lasten		56.881	56.197	-684
0.10	Mutatie reserves	710	1.522	812
Geraamd resultaat		57.591	57.719	128